

BESZÁMOLÓ

a hajléktalanok éjjeli menedékhelyeinek körében végzett kutatásról

2008. március

A Hajléktalanokért Közalapítvány megbízásából kutatás indult, mely az országban működő hajléktalanokat ellátó intézmények működésének, jellemzőinek feltárására irányult. A hajléktalan embereket ellátó intézmények közül megkerestük az országban működő összes éjjeli menedékhelyet, átmeneti szállást, valamint nappali melegedőt. Jelen tanulmány az éjjeli menedékhelyek által 2007. december 2. és 2008. január 20. között kitöltött és visszaküldött (önkitöltős) kérdőívek alapján készült.

A Hajléktalanokért Közalapítvány adatai szerint az adatfelvétel kezdetén, azaz 2007. decemberében az országban összesen 69 éjjeli menedékhely működött, melyek közül 54 küldött vissza kitöltött kérdőívet, tehát a visszaküldési arány 78,3%-os. Az egyes megyékben működő, illetve az onnan visszaküldött kérdőívek számát az alábbi, 1. számú táblázat tartalmazza.

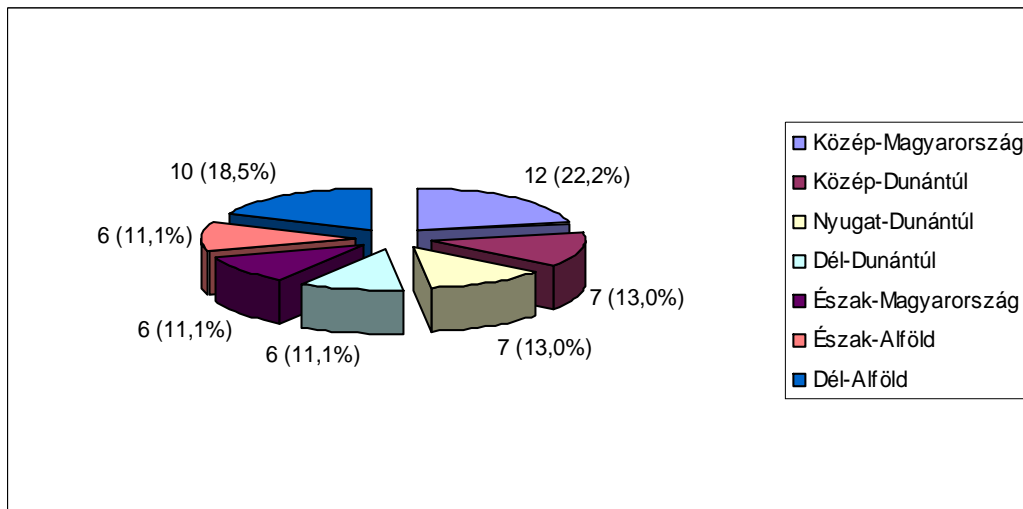
1. számú ábra: A válaszadók megyei megoszlása

Megye	Az összes intézmény száma	Aránya (%)	Válaszadók száma	Válaszadási aránya (%)
Bács-Kiskun	4	5,8	3	75,0
Baranya	2	2,9	2	100,0
Békés	2	2,9	2	100,0
Borsod-Abaúj-Zemplén	4	5,8	4	100,0
Csongrád	7	10,1	5	71,4
Fejér	2	2,9	2	100,0
Győr-Moson-Sopron	2	2,9	2	100,0
Hajdú-Bihar	3	4,3	3	100,0
Heves	2	2,9	2	100,0
Jász-Nagykun-Szolnok	1	1,4	1	100,0
Komárom-Esztergom	5	7,2	3	60,0
Nógrád	0	0,0	-	-
Pest	3	4,3	2	66,7
Somogy	2	2,9	2	100,0
Szabolcs-Szatmár-Bereg	2	2,9	2	100,0
Tolna	2	2,9	2	100,0
Vas	2	2,9	2	100,0
Veszprém	2	2,9	2	100,0
Zala	3	4,3	3	100,0
Budapest	19	27,5	10	52,6
Összesen	69	100,0	54	78,3

Az 1. számú táblázat szerint mindössze 5 olyan megye van, ahonnan nem kaptuk vissza az összes kiküldött kérdőívet. A legalacsonyabb válaszadási arányt Budapesten tapasztaltuk, tehát erre a Közép-magyarországi régió adatainak elemzésekor szükséges figyelemmel lenni.

A válaszadó szervezetek regionális megoszlása az alábbiaképp alakul (lásd 1. számú ábra).

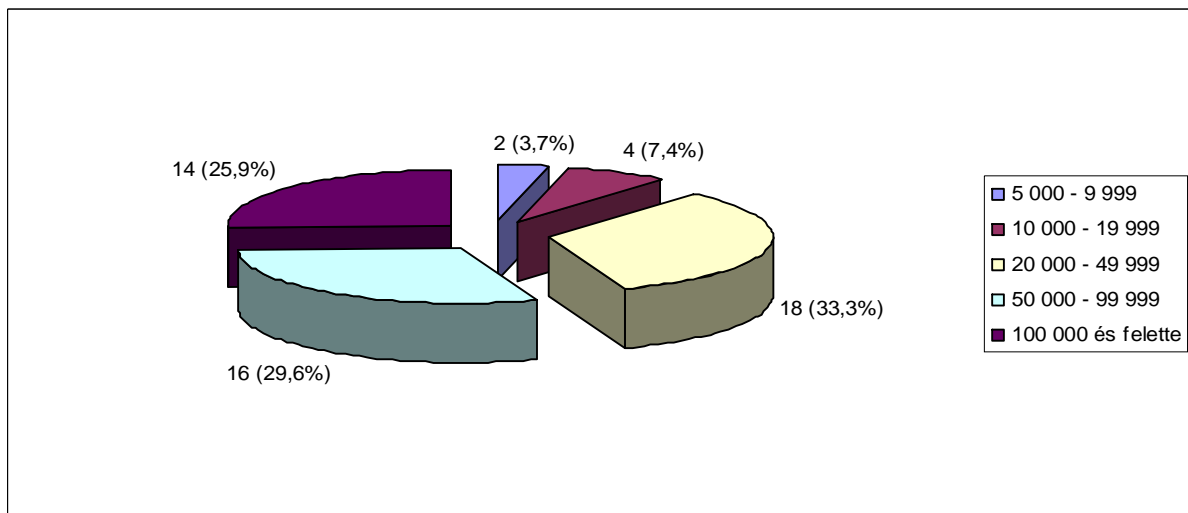
1. számú ábra: A válaszadók regionális megoszlása

Tehát a legtöbb visszaküldött kérdőív a Közép-magyarországi és a Dél-alföldi régióból érkezett, a többi régió esetében tapasztalt adatok között pedig nem tapasztalunk jelentős eltérést.

A Magyar Köztársaság Helységnévkönyvének adatai szerint a legkisebb település, melyen válaszadó intézmény működik 9235 főt számlált 2007. január 1-jén, míg a legnagyobb 204 124 főt. A könnyebb áttekinthetőség érdekében adatainkat kategóriákba rendeztük. E szerint a válaszadók az alábbiaképp oszlanak meg a település méretét tekintve (lásd 2. számú ábra).

2. számú ábra: A válaszadók településnagyság szerinti megoszlása

Az adatbázisban lévő intézmények legnagyobb része, egyharmada húsz- és ötvenezer fő közötti lakosságszámú településen működik, ám jelentősnek tekinthető az ötven- és százezer, illetve a százezer fő feletti lélekszámú települések aránya is. A húszezer főnél kevesebb lelket számláló települések aránya összesen az adatbázisban 10% körüli.

A település lélekszáma és a régiók kapcsolatát a 2. számú táblázat tartalmazza.

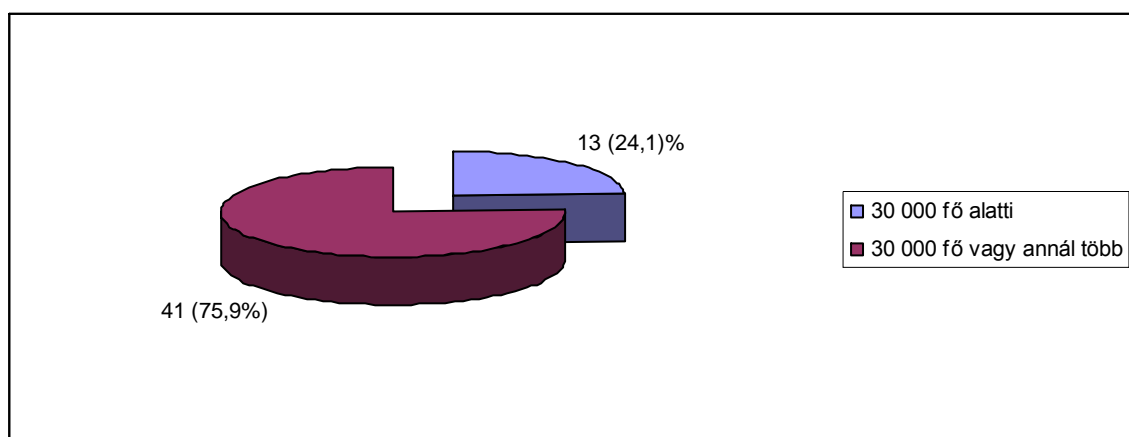
2. számú táblázat: A válaszadó intézmények száma a település lélekszáma és a régió szerinti csoportosításban

A település lélekszáma (fő)		Régió							Összesen
		Közép-Magyaró.	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyaró.	Észak-Alföld	Dél-Alföld	
5 000 – 9 999	intézmény	-	-	-	-	-	1	1	2
	%	-	-	-	-	-	16,7	10,0	3,7
10 000 – 19 999	intézmény	-	1	1	-	1	1	-	4
	%	-	14,3	14,3	-	16,7	16,7	-	7,4
20 000 – 49 999	intézmény	3	3	-	3	3	-	6	18
	%	25,0	42,9	-	50,0	50,0	-	60,0	33,3
50 000 – 99 999	intézmény	6	2	5	1	1	1	-	16
	%	50,0	28,6	71,4	16,7	16,7	16,7	-	29,6
100 000 és felette	intézmény	3	1	1	2	1	3	3	14
	%	25,0	14,3	14,3	33,3	16,7	50,0	30,0	25,9
Összesen	intézmény	12	7	7	6	6	6	10	54
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Adatbázisunkban tehát tízezer fő alatti lakosságú településen működő intézményekről csak az Alföldről vannak adataink, ellenben százezer főnél több lelkes településen működő intézményt minden régióban találunk.

Miután az 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról a harmincezer főnél nagyobb települések számára írja elő átmeneti elhelyezési formák kötelező biztosítását, e lélekszám határ mentén is megvizsgáltuk az adatokat, melyeket összefoglalóan a 3. számú ábra tartalmaz.

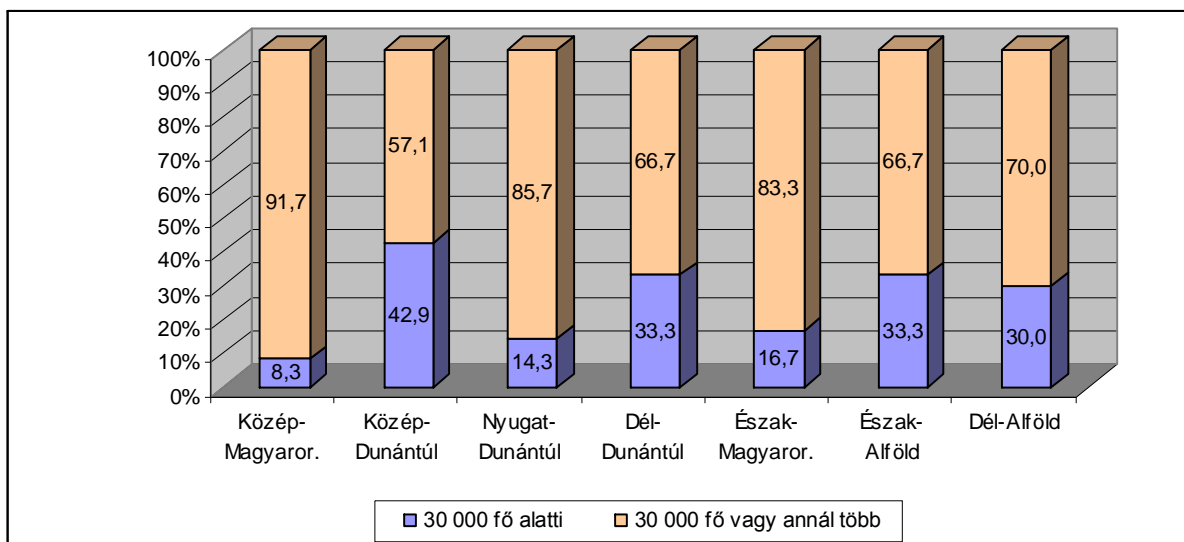
3. számú ábra: Az átmeneti elhelyezés biztosítására kötelezett, illetve nem kötelezett intézmények aránya az adatbázisban

A 3. számú ábra adatai alapján az adatbázisunkban szereplő intézmények közel egynegyede nem kötelezett hajléktalan emberek számára átmeneti elhelyezést, így éjjeli menedékhelyet sem működtetni.

Regionális csoportosításban az adatok a 4. számú ábrában láthatók.

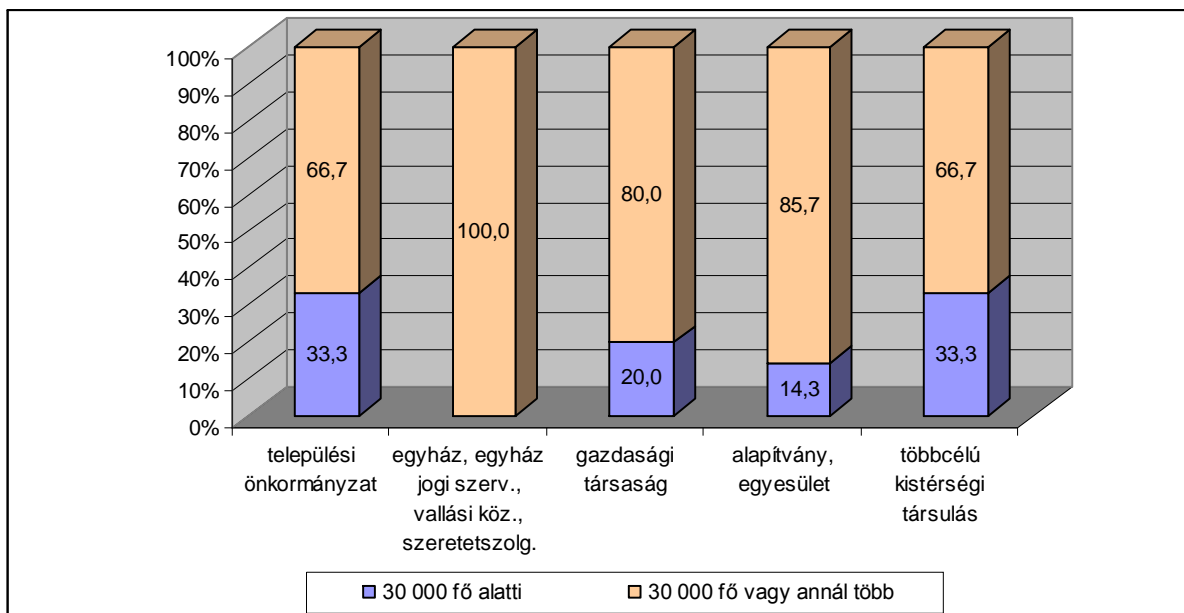
4. számú ábra: Az átmeneti elhelyezés biztosítására kötelezett, illetve nem kötelezett intézmények aránya az adatbázisban – regionális bontásban

A 4. számú ábra azt mutatja, hogy ellátásra nem kötelezett települések leginkább a Közép-dunántúli régióban, míg legkevésbé a Közép-magyarországi régióban biztosítanak éjjeli menedékhelyet hajléktalan emberek számára.

Végül a fenntartó szerinti csoportosítás a következőképp alakul (lásd 5. számú ábra).

5. számú ábra: Az átmeneti elhelyezés biztosítására kötelezett, illetve nem kötelezett intézmények aránya az adatbázisban – fenntartó szerinti bontásban

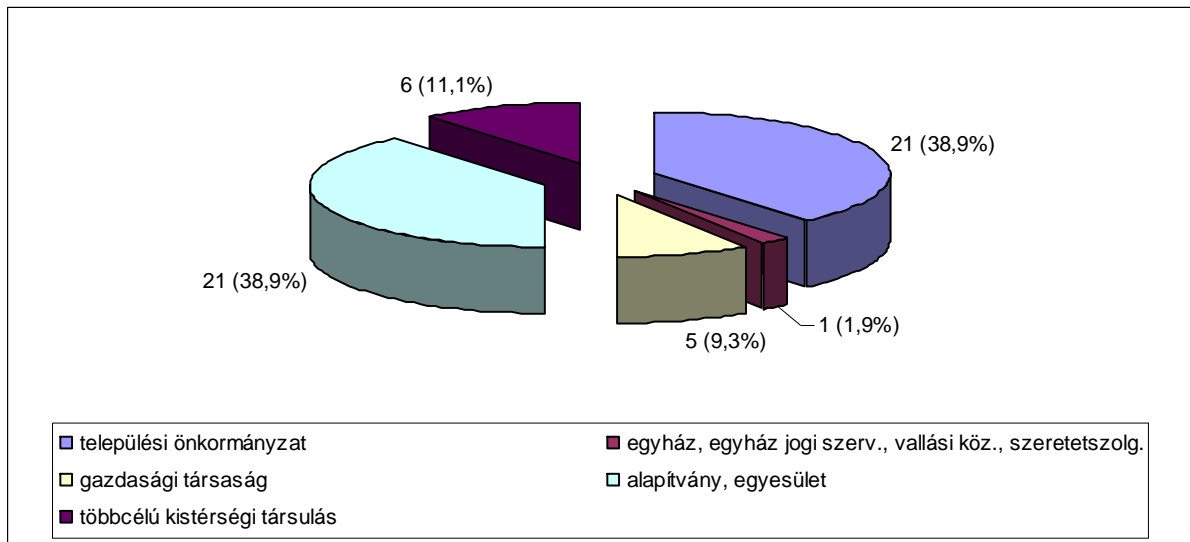

Az 5. számú ábra szerint a települési önkormányzatok, illetőleg a többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézmények körében egyaránt egyharmad azon válaszadók aránya, melyek harmincezer főnél kisebb lélekszámú településen működnek.

II. Az intézmény működési keretei

A válaszadók **fenntartó szervezeti formája** szerinti megoszlását a 6. számú ábra tartalmazza.

6. számú ábra: A válaszadók aránya fenntartónként

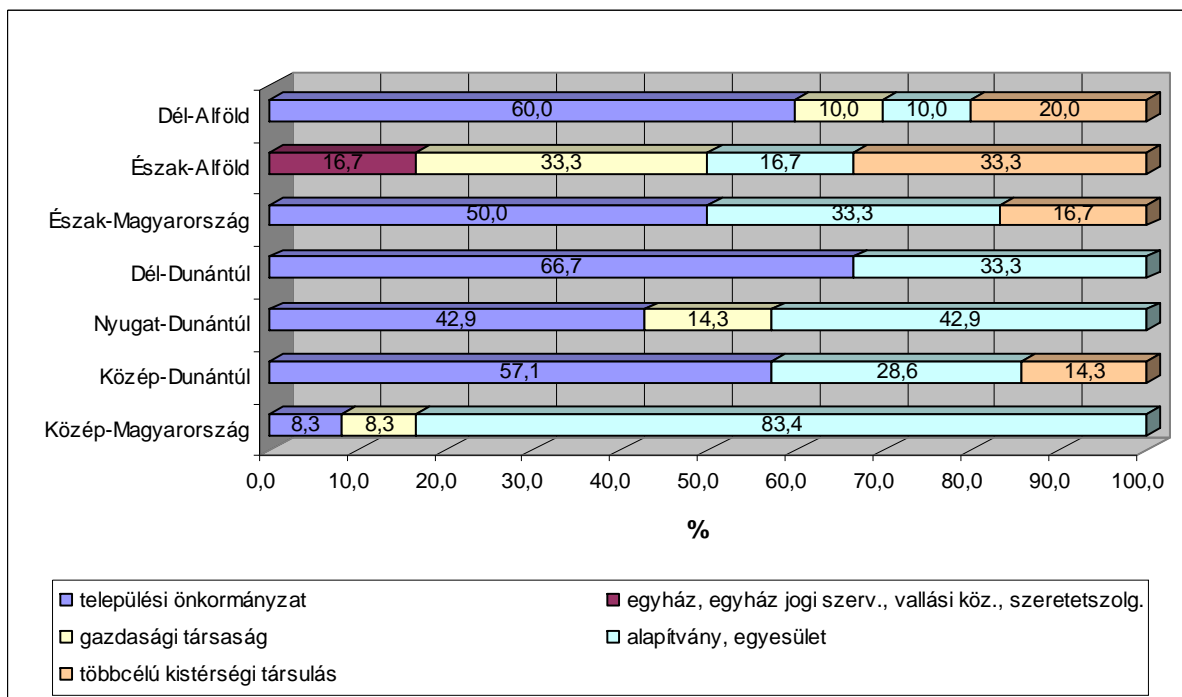

Láthatjuk a 6. számú ábrából, hogy egyházi fenntartó mindössze egyetlen egy van az adatbázisban, és szintén alacsony a gazdasági társaságok, valamint a többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézmények aránya. Adatbázisunkban leginkább települési önkormányzat, illetve alapítvány, egyesület által fenntartott intézményekről vannak adatok.

(Itt szükséges megjegyezni, hogy a fenntartó szervezeti formája mindössze egy válaszadó esetében nem egyezik meg a működtető szervezeti formájával, és egy esetben hiányzik az erre vonatkozó adatunk, így a későbbiekben pusztán a fenntartó szervezeti formájának vonatkozásában vizsgáljuk az adatokat.)

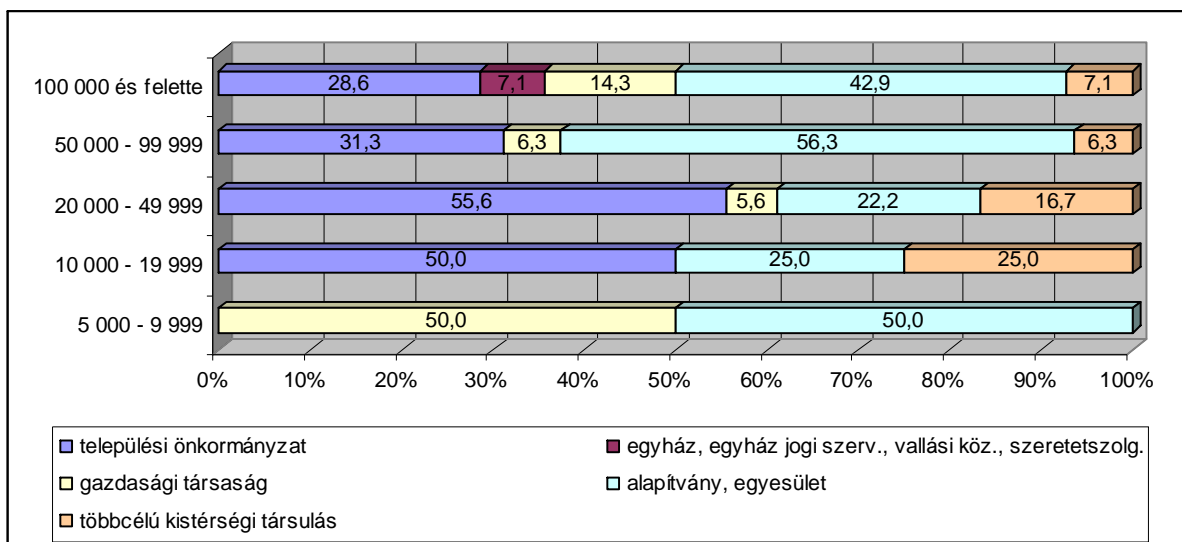
Azt, hogy az egyes régiók között milyen különbségeket tapasztalunk a fenntartókkal kapcsolatban, a 7. számú ábrában láthatjuk.

7. számú ábra: A fenntartók aránya régióként

Az adatbázisunkban szereplő intézmények között található egyetlen egyházi fenntartású intézmény az Észak-alföldi régióban működik. Ugyancsak e régióban találjuk meg legnagyobb arányban a gazdasági társaságokat és a többcélú kistérségi társulásokat. Ugyanakkor a válaszadó intézmények között nem találunk települési önkormányzat által fenntartott intézményt e területen, noha öt régióban e fenntartó jelenléte jelentősnek tekinthető. A kivételt ezzel kapcsolatban Közép-Magyarország jelenti, ahol a válaszadók között legnagyobb arányban alapítvány, egyesület által fenntartott intézmények találhatók.

8. számú ábra: A fenntartók aránya a település nagysága szerint

A 8. számú ábrából látható, hogy az adatbázisban található intézmények esetében a tízezer főnél kisebb településeken kizárólag gazdasági társaság és alapítvány, egyesület van jelen fenntartóként. A százezer főnél nagyobb településeken azonban minden fenntartó megjelenik, a legjellemzőbb azonban a civil jelenlét, akárcsak az ötven- és százezer fő közötti települések esetében. A tíz- és ötvenezer fő közötti településeken működő válaszadók fenntartója leggyakrabban települési önkormányzat.

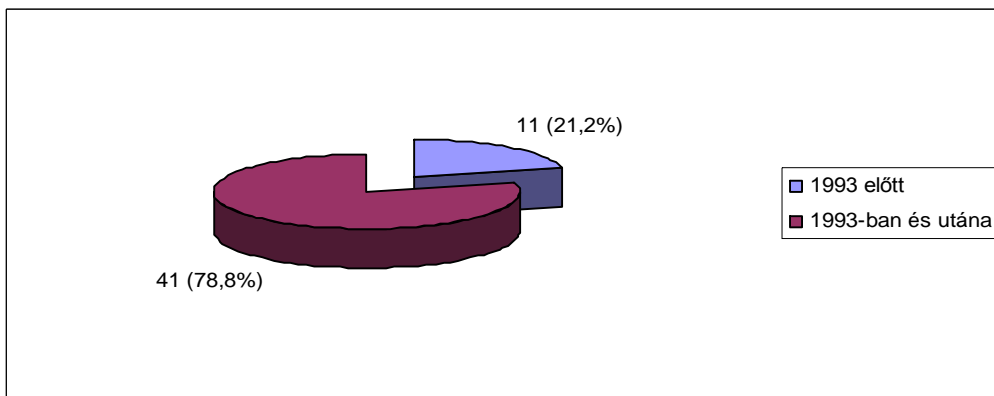
A válaszadó intézmények 1987 és 2007 között **kezdték meg tevékenységüket**, a legtöbben (7 intézmény, 13,0%) 1995-ben nyitották meg kapuikat, amint azt az összesített adatokat tartalmazó 3. számú táblázat tartalmazza. (És egyben az is látható, hogy 2 intézményről nem rendelkezünk ezzel az információval.)

3. számú táblázat: A válaszadó intézmények megnyitásának éve

A nyitás éve	Intézmény	%
1987	1	1,9
1989	1	1,9
1990	4	7,4
1991	2	3,7
1992	3	5,6
1993	5	9,3
1994	3	5,6
1995	7	13,0
1996	3	5,6
1997	5	9,3
1998	6	11,1
1999	1	1,9
2000	1	1,9
2001	3	5,6
2002	1	1,9
2003	2	3,7
2005	2	3,7
2006	1	1,9
2007	1	1,9
nincs válasz	2	3,7
Összesen	54	100,0

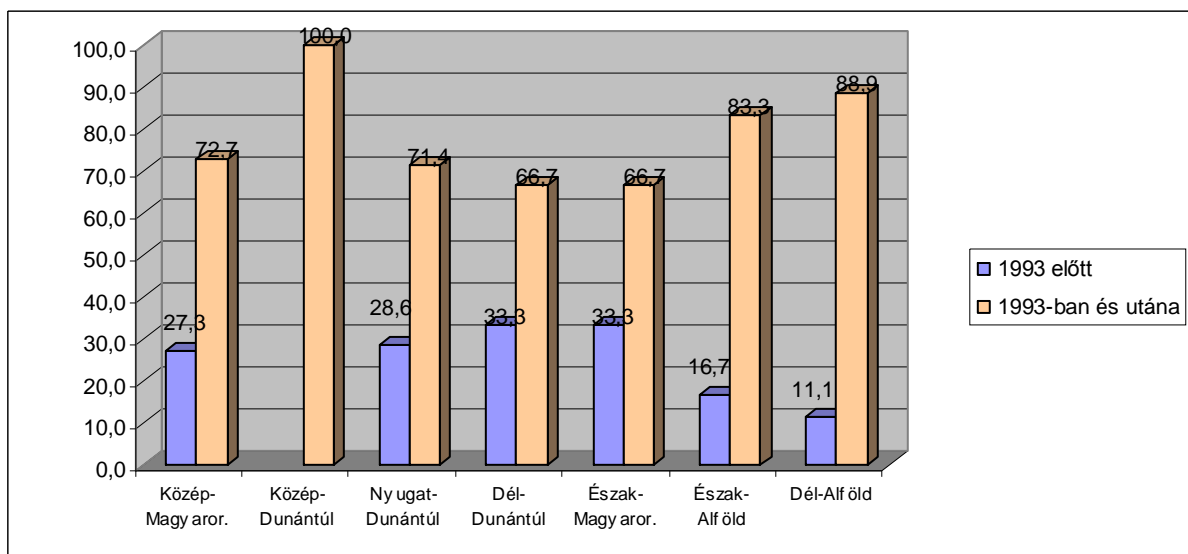
A könnyebb értelmezhetőség érdekében szükséges az adatok összevonása, mely ez esetben a Szociális Törvény megszületésének időpontja mentén történik, azaz a szerint vizsgáljuk a későbbiekben az intézményeket, hogy 1993 előtt avagy 1993-ban és utána nyitottak-e meg. E szerint a logika szerint az intézmények a következőképp oszlanak meg (lásd 9. számú ábra).

9. számú ábra: Az intézmények megnyitásának ideje

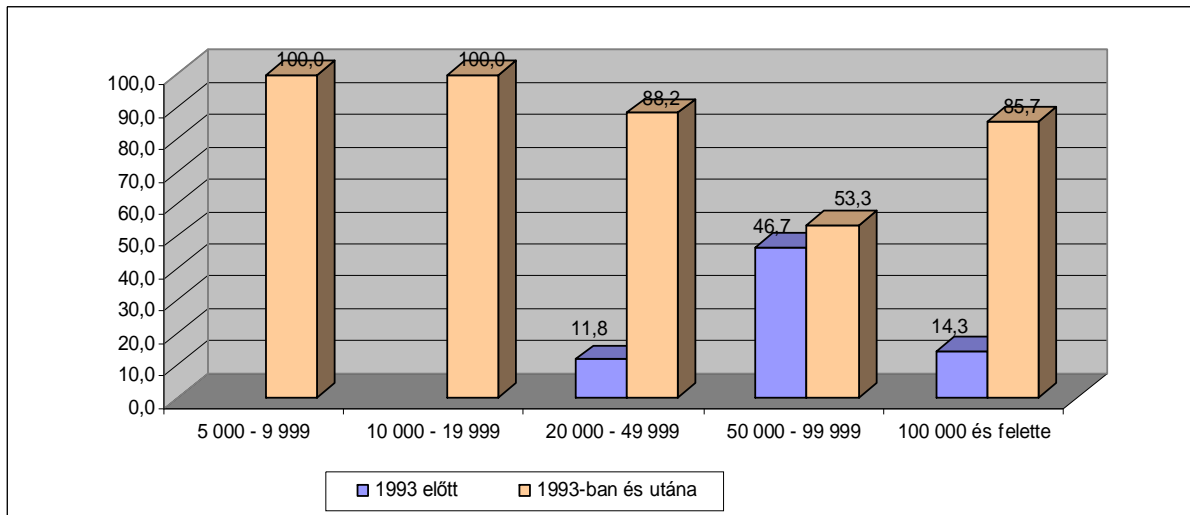
Azt látjuk tehát, hogy válaszadóink több mint háromnegyede a szociális törvény megszületése, azaz 1993 után kezdte meg működését. Ha ezeket az adatokat regionális bontásban vizsgáljuk, a következőket tapasztaljuk (lásd 10. számú ábra).

10. számú ábra: Az intézmények megnyitásának ideje regionális bontásban

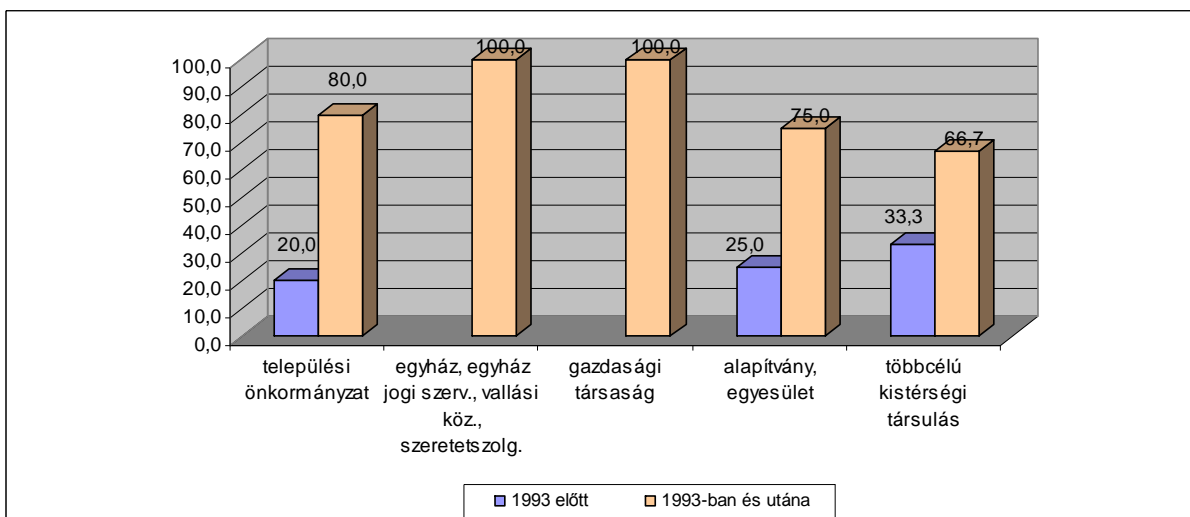
A régiók között jelentős eltéréseket láthatunk. Például a válaszadó Közép-dunántúli intézmények mindegyike 1993-ban vagy azt követően nyitott meg. Ezzel szemben a szociális törvény életbelépését megelőző időszakban megnyitott intézmények aránya a Dél-dunántúli, valamint az Észak-magyarországi régióban eléri a 33,3%-ot. A 11. számú ábra az intézmények megnyitásának idejét a település nagyságával való összevetésben mutatja.

11. számú ábra: Az intézmények megnyitásának ideje a település nagysága szerinti bontásban

Az adatbázisunkban szereplő, húszezer főnél kisebb településen működő intézmények mindegyike tehát 1993-ban vagy azt követően nyitotta meg kapuit, s ez igen nagy arányban jellemző a hús- és ötven, továbbá a százezer főnél nagyobb településekre is. A kivételt ez esetben az ötven- és százezer fő közötti lakosságú településeken működő intézmények jelentik, melyeknek közel fele még a szociális törvény megszületése előtt megnyitott. Végül a fenntartó szervezeti formájával való összevetésből az alábbiak derülnek ki (lásd 12. számú ábra).

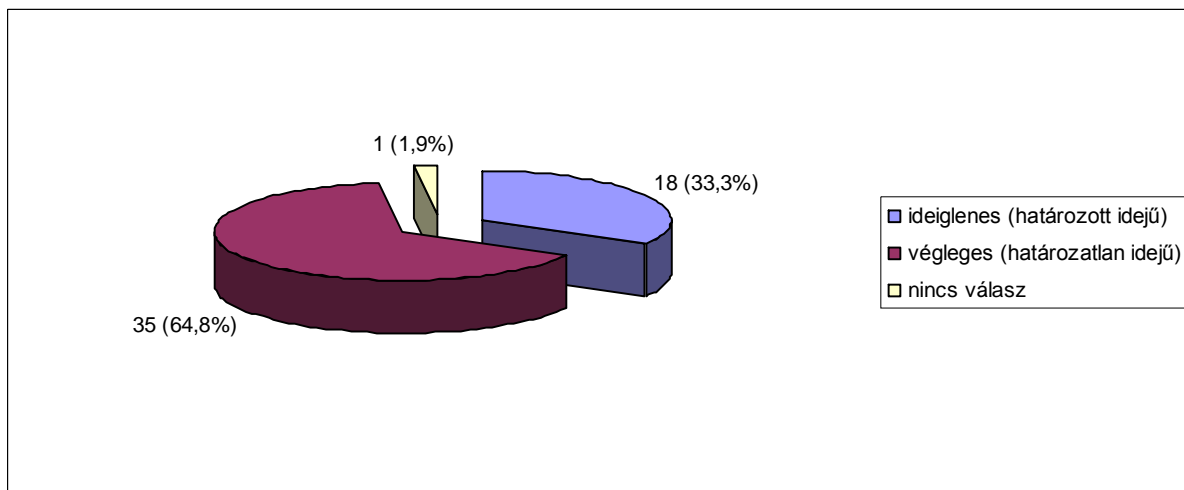
12. számú ábra: Az intézmények megnyitásának ideje a fenntartó szerinti bontásban

Az adatbázisunkban szereplő egyetlen egyházi intézmény, valamint a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények egyaránt 1993-ban vagy azt követően nyitottak meg. Az 1993 előtti időszakban megnyitott intézmények aránya pedig a többcélú kistérségi társulások által fenntartott válaszadók között a legmagasabb.

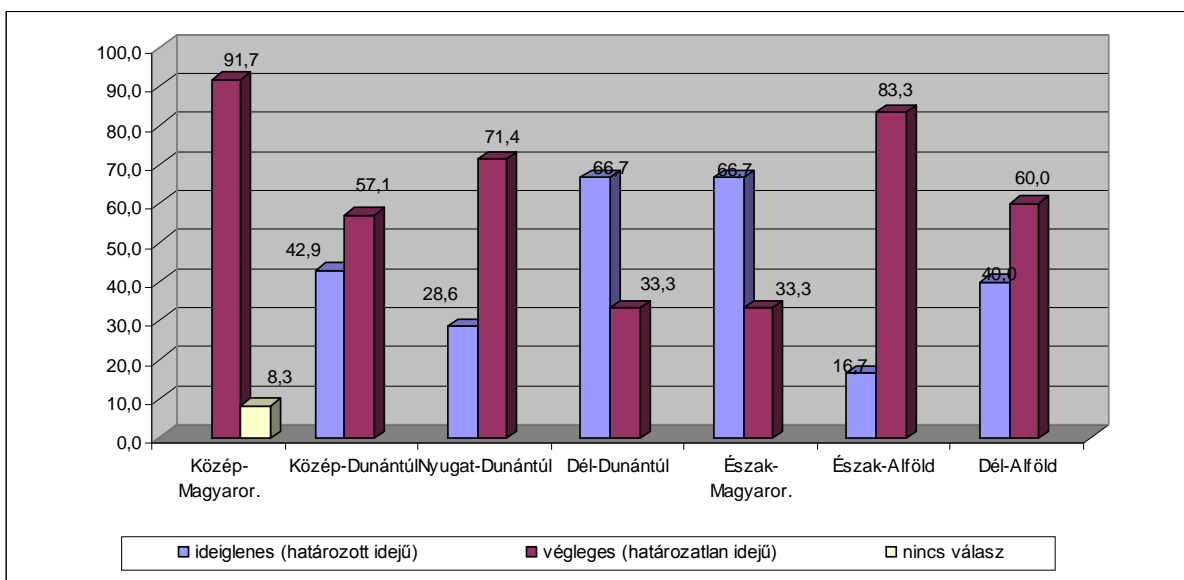
A működési keretek között kiemelt jelentőségűnek lehet tekinteni a **működési engedély létét vagy hiányát**, illetőleg **típusát**. Válaszadóink adatai e szempontból a 13. számú ábrában olvashatók.

13. számú ábra: A válaszadók megoszlása működési engedélyük típusa szerint

E szerint a válaszadók között egy olyan intézmény sincs, aki nem rendelkezik működési engedéllyel, sőt olyan sincs, akinek elvi működési engedélye van. A válaszadók közel kétharmada végleges működési engedéllyel, míg egyharmada ideiglenessel rendelkezik és egy intézmény esetében nem ismerjük a vonatkozó adatot. A 14. számú ábrában a regionális csoportosítást láthatjuk.

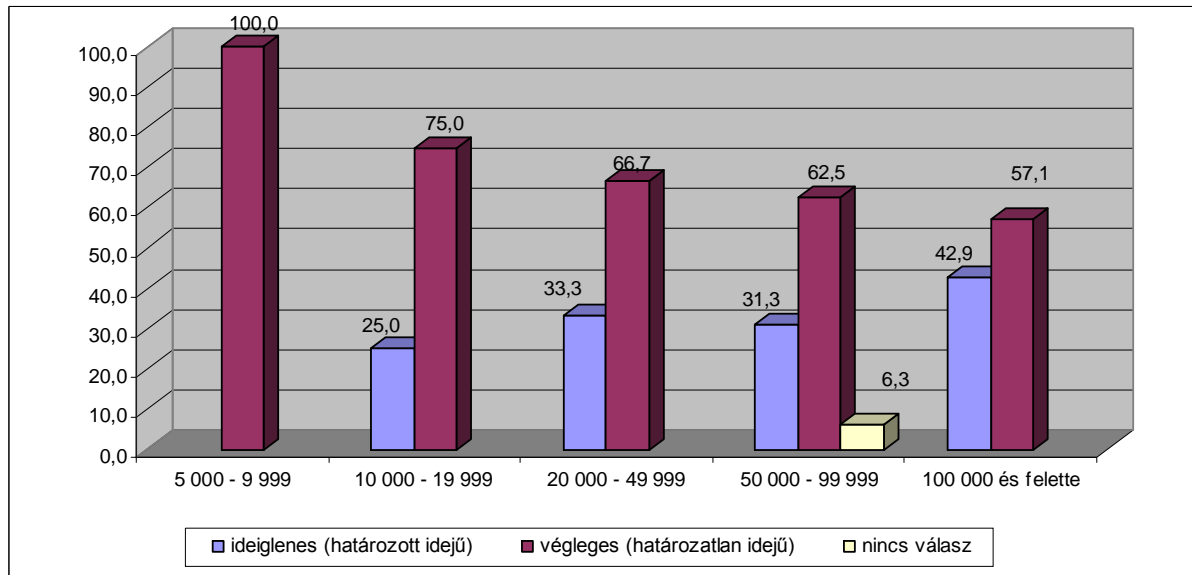
14. számú ábra: A működési engedély típusa regionális bontásban

A regionális különbségek e kérdés kapcsán is szembevetőek. Míg pl. Közép-Magyarországon – egy választ nem adó intézmény kivételével – minden intézmény végleges működési engedéllyel

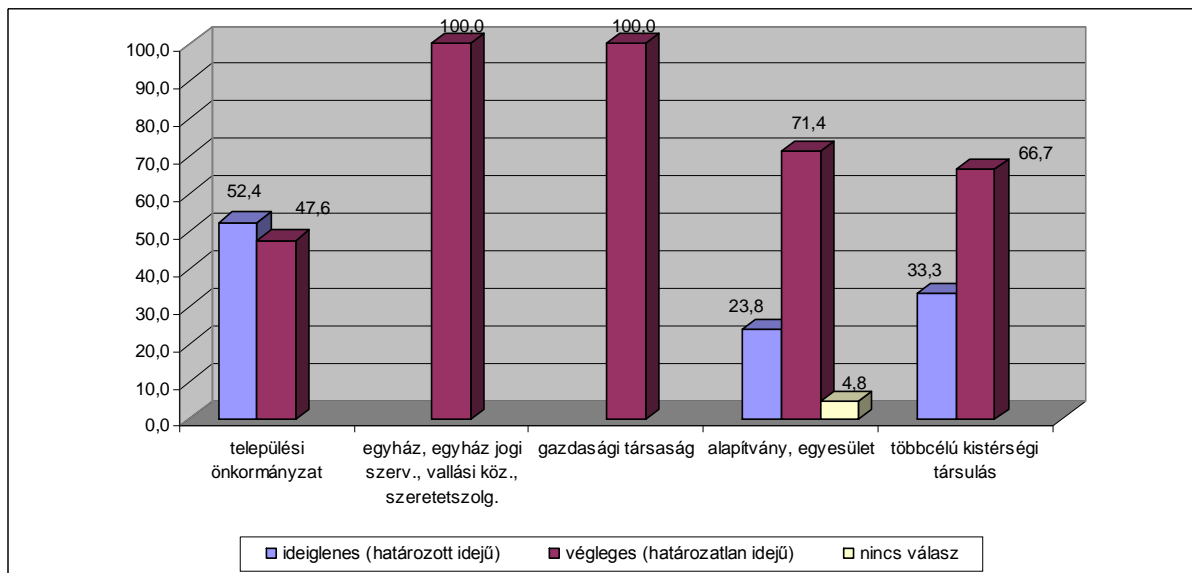
rendelkezik, s ugyancsak magas arányt tapasztalunk Észak-Alföldön és a Nyugat-dunántúli régióban, addig Dél-Dunántúlon és Észak-Magyarországon a válaszadók kétharmada ideiglenes működési engedéllyel rendelkezik. Ha a településnagyság szerinti csoportosítást nézzük, a következőket tapasztaljuk (lásd 15. számú ábra).

15. számú ábra: A működési engedély típusa a település nagysága szerint

Az általunk elemezett adatok szerint tehát minél nagyobb a település lélekszáma, annál kisebb a végleges működési engedéllyel rendelkező intézmények aránya. Ha a fenntartók szervezeti formája szerinti bontást alkalmazzuk, adataink a 16. számú ábra szerint alakulnak.

16. számú ábra: A működési engedély típusa fenntartó szerinti bontásban

E vonatkozásban az egyházi fenntartású intézmény, illetve a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények esetében elmondható, hogy minden válaszadó végleges működési engedéllyel

rendelkezik. Ha a másik „végpontot” tekintjük, azt látjuk, hogy a települési önkormányzatok esetében az ideiglenes működési engedéllyel rendelkezők aránya meghaladja a végleges működési engedéllyel rendelkezők arányát.

Érdekességként megemlítendő, hogy az ideiglenes működési engedéllyel rendelkező intézmények közül kettő jelezte, hogy engedélyét még 2000 előtt adták ki: az egyik intézmény esetében 1990-ben, a másik esetében 1995-ben. A többi intézmény 2003 és 2007 között kapott ideiglenes működési engedélyt. Az ideiglenes engedélyek érvényességi ideje 4 válaszadó esetében (22,2%) 2007, 12 válaszadó esetében (66,7%) 2008, végül 1 válaszadó esetében (5,6%) 2009. Egy intézményről nincs erre vonatkozóan adatunk.

A végleges működési engedélyek kiadásának legkorábbi időpontja 1993, míg a legkésőbbi a lekérdezés éve 2007. A válaszadók körében a legtöbb végleges működési engedélyt 2001-ben és 2003-ban adták ki: mindkét évben 4-4 intézmény (11,4%-11,4%) kapta azt meg.

E kérdés kapcsán felvetődik, hogy a kiadott **működési engedély hány fő ellátására jogosítja fel az intézményeket.** Erre a kérdésre minden intézmény válaszolt. Ez alapján azt tudjuk, hogy legkevesebb 4 fő, maximum pedig 85 fő ellátását engedélyezték a válaszadóknak. Az adatbázisban szereplő intézmények összesen 1739 hajléktalan embert láthatnak el. Az átlagos érték ez esetben 32,2, míg a leggyakoribb érték 20 (9 intézmény, 16,7%). Az adatok regionális megoszlása a 4. számú táblázatban olvasható.

4. számú táblázat: A működési engedélyben szereplő férőhelyszám régióként

Régió	Válaszó intézmények száma	A működési engedélyben szereplő férőhelyszám				
		összesen	minimum	maximum	átlag	módusz
Közép-Magyarország	12	483	10	85	40	10
Közép-Dunántúl	7	251	20	50	36	20
Nyugat-Dunántúl	7	173	20	30	25	20
Dél-Dunántúl	6	172	6	70	29	6
Észak-Magyarország	6	210	15	80	35	15
Észak-Alföld	6	183	4	50	31	50
Dél-Alföld	10	267	10	50	27	10

A legkisebb férőhelyszámú (4) intézmény az Észak-alföldi régióban, míg a legnagyobb férőhelyszámú (85) a Közép-magyarországi régióban működik. A legmagasabb átlagos férőhelyszámot a Közép-magyarországi régió esetében tapasztaljuk a válaszadók között. A férőhelyszám adatokat a településnagysággal összevetve a 5. számú táblázatban mutatjuk be.

5. számú táblázat: A működési engedélyben szereplő férőhelyszám településnagyság szerint

A település lélekszáma	Válaszadó intézmények száma	A működési engedélyben szereplő férőhelyszám				
		összesen	minimum	maximum	átlag	módusz
5 000 - 9 999	2	14	4	10	7	-
10 000 - 19 999	4	120	10	50	30	30
20 000 - 49 999	18	365	6	35	20	20
50 000 - 99 999	16	570	14	85	36	20
100 000 és felette	14	670	20	80	48	50

Látható az 5. számú táblázatból, hogy a húsz- és ötvenezer fős településeken található intézmények esetében tapasztaljuk a második legalacsonyabb átlagos értéket, és egyben a legalacsonyabb maximum értéket is. Meglepő ez a jelentősnek tekinthető eltérés az ötvenezer fő feletti településkategóriákhoz képest.

És végül a fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosítást a 6. számú ábra mutatja.

6. számú táblázat: A működési engedélyben szereplő férőhelyszám a fenntartó szervezeti formája szerint

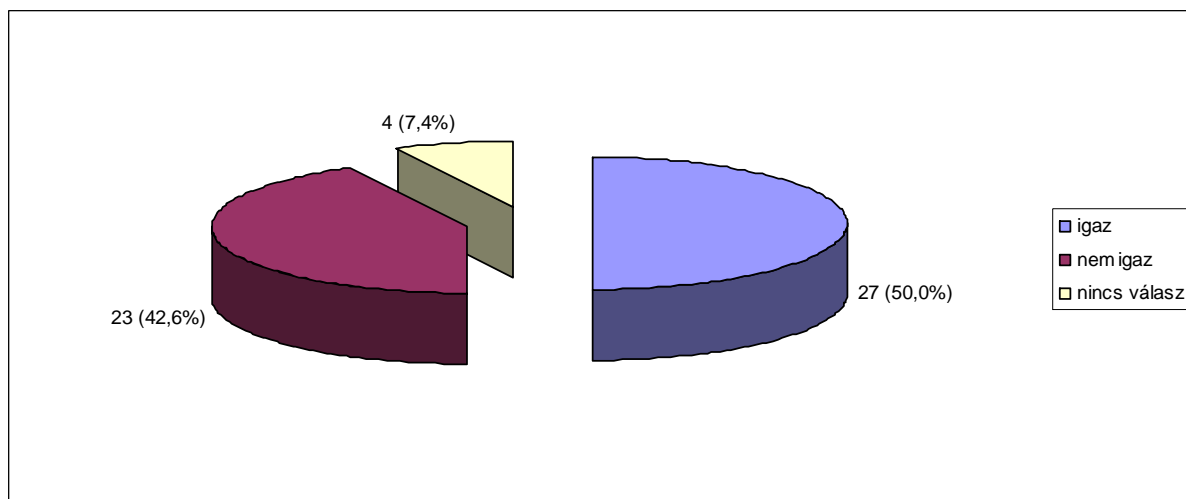
A fenntartó szervezeti formája	Válaszadó intézmények száma	A működési engedélyben szereplő férőhelyszám				
		összesen	minimum	maximum	átlag	módusz
települési önkormányzat	21	623	6	50	30	50
egyház, egyház jogi szerv., vallási köz., szeretetszolg.	1	50	-	-	-	-
gazdasági társaság	5	125	10	50	25	10
alapítvány, egyesület	21	801	4	85	38	20
többcélú kistérségi társulás	6	140	10	41	23	20

A 6. számú táblázatban olvasható adatok szerint a legnagyobb átlagos igénybevevői létszámmal a civil szervezetek működnek, míg a legkisebb értéket a többcélú kistérségi társulások esetében találjuk.

És még továbbra is a működés feltételi között maradva, kérdéseket tettünk fel az intézményeknek a jogszabályban előírt infrastrukturális és személyi kérdésekkel kapcsolatban is¹. Az első két kérdés, melyet feltettünk, az **ÁNTSZ engedély** és a **tűzoltósági engedély** meglétére vonatkozott. E két feltétel kapcsán minden intézmény megfelel az előírásoknak, azaz kivétel nélkül rendelkeznek a szükséges engedélyekkel. Az **egy főre jutó lakóterület** kapcsán azonban már nem ennyire jó a helyzet. A kapott válaszok megoszlása a 17. számú ábrán látható.

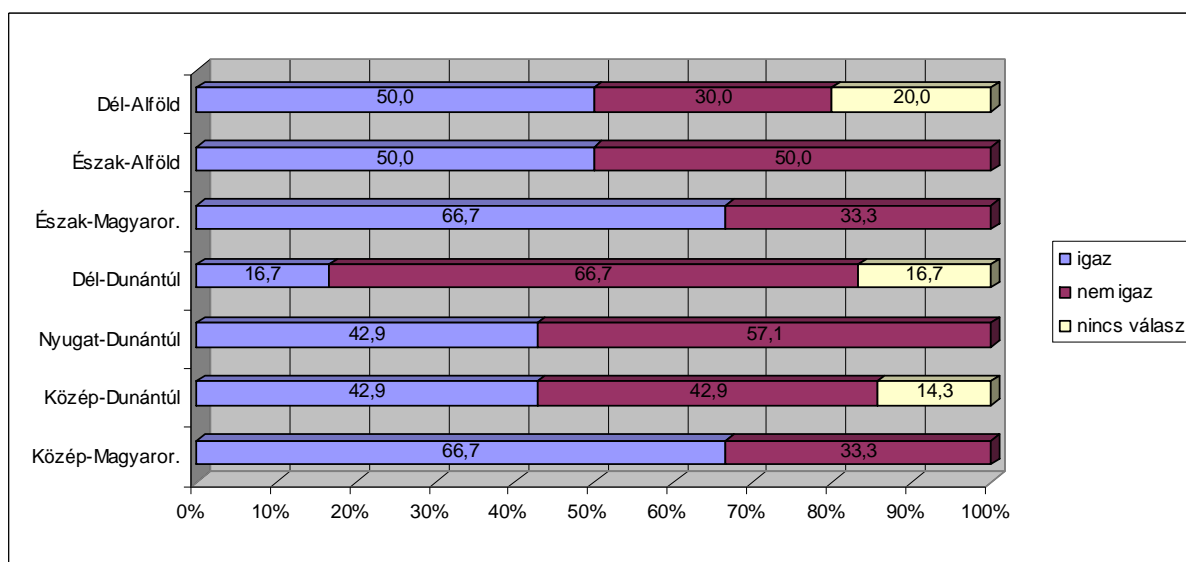
¹ Az infrastrukturális feltételeket a tanulmány IX. fejezetében más szempontból is vizsgáljuk.

17. számú ábra: „Az egy főre jutó lakóterület eléri a 4 m²-t.”

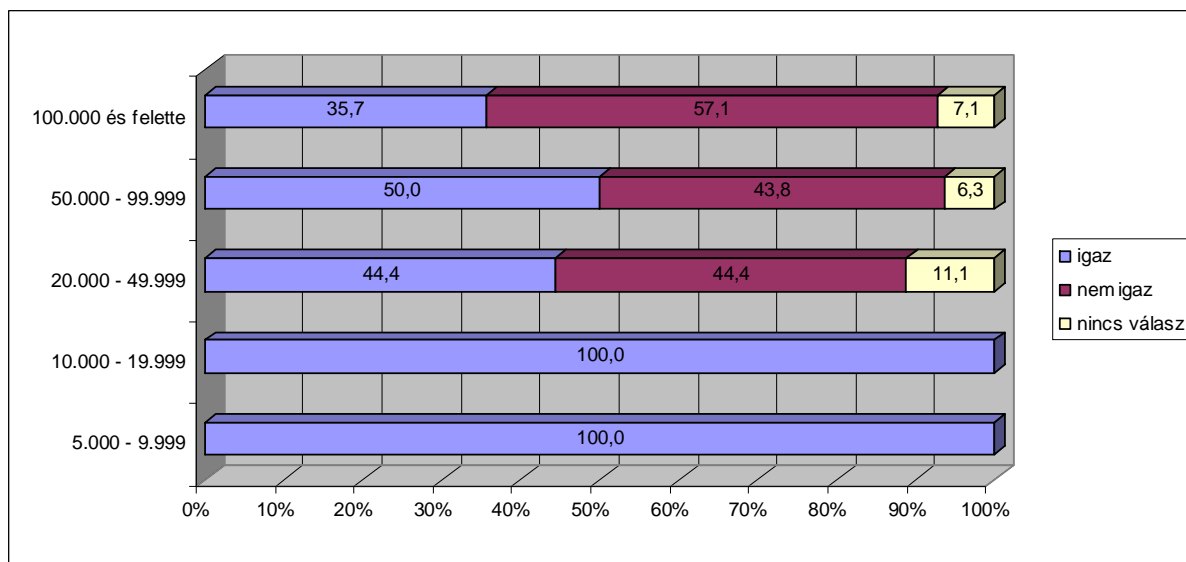
Láthatjuk a 17. számú ábrából, hogy az intézmények felében teljesül az egy főre jutó lakóterületre vonatkozó elvárás, ám 42,6%-uk esetében nem (ez 778 főt érint), és 7,4% esetében nem ismerjük a választ. Hogy ez regionális szinten milyen különbségeket mutat, a 18. számú ábrából kiderül.

18. számú ábra: „Az egy főre jutó lakóterület eléri a 4 m²-t.” – regionális bontásban

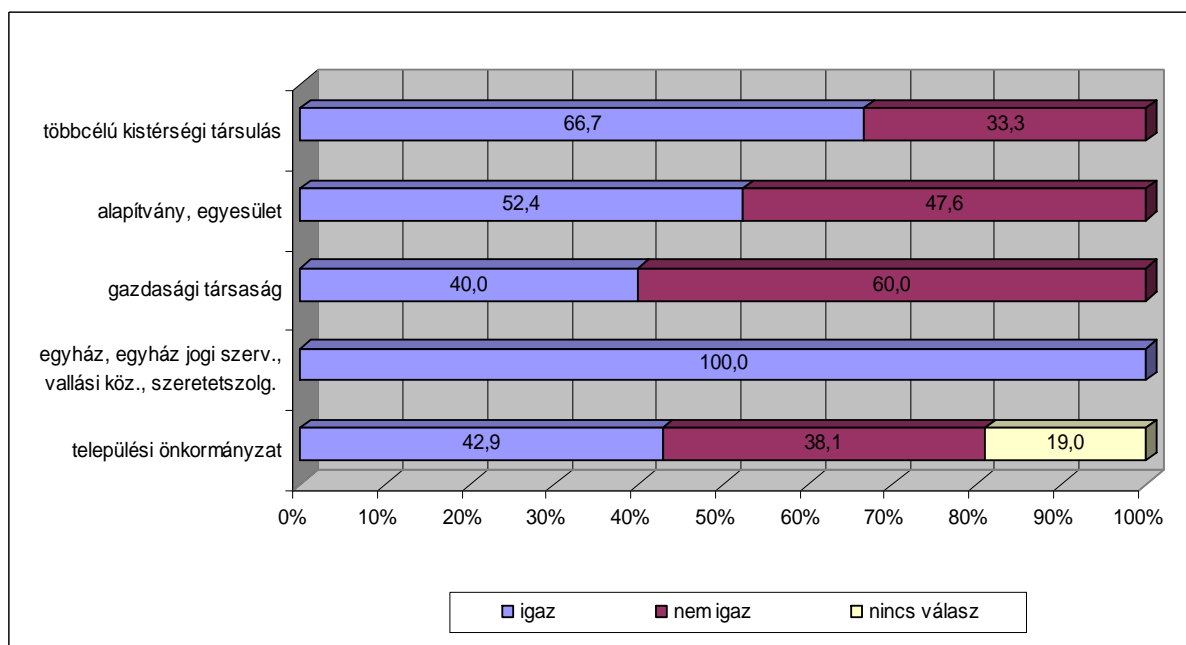
Azt látjuk, hogy az egy főre jutó lakóterület szempontjából a Közép-magyarországi és az Észak-magyarországi régiókban a legjobb a helyzet, hiszen ott az intézmények kétharmadában teljesül az előírás. A Dél-dunántúli régióban azonban ennek pont az ellentéte igaz, azaz az intézmények háromnegyedében az egy főre jutó lakóterület 4 m² alatt van. Ugyancsak ez a jellemzőbb válasz a Nyugat-dunántúli régióban. Az, hogy a település nagysága milyen kapcsolatban áll e kérdéssel, a 19. ábrában látható.

19. számú ábra: „Az egy főre jutó lakóterület eléri a 4 m²-t.” – településnagyság szerinti bontásban

A húszezer főnél kisebb lélekszámú településeken működő intézmények teljesítik ezt a feltételt, ám a település lélekszámának növekedésével romlik a helyzet. Olyannyira, hogy a százezer fős vagy annál nagyobb lelkes településen működő intézmények több mint felében a lakóterület az elvárt méret alatt marad. Végül lássuk, a fenntartó szervezeti formájával kapcsolatban milyen adatokat kapunk.

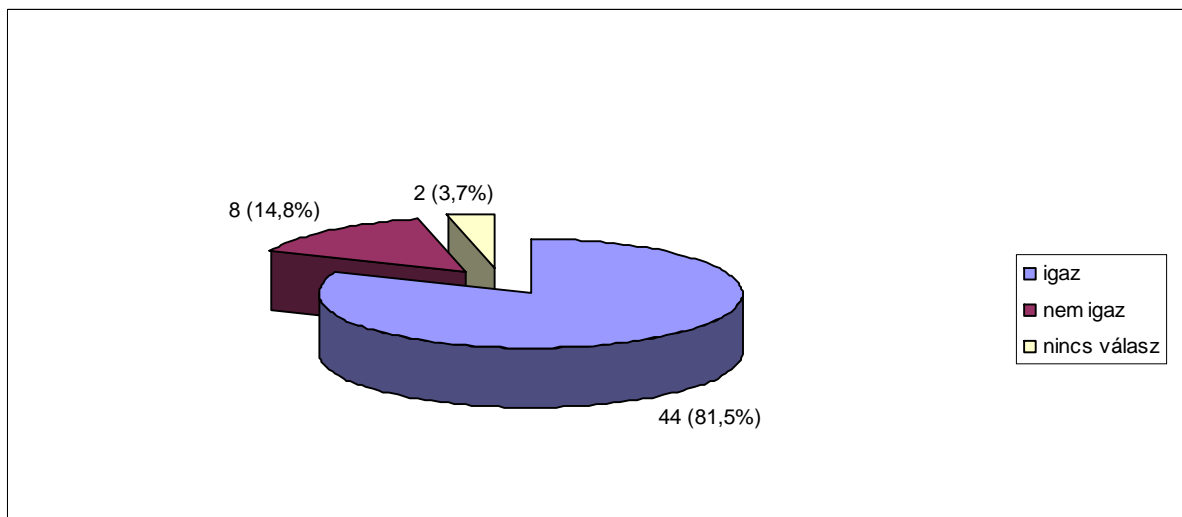
20. számú ábra: „Az egy főre jutó lakóterület eléri a 4 m²-t.” – fenntartónkénti bontásban

A 20. ábra adatai alapján az egyetlen egyházi fenntartású szervezet teljesíti az elemzett feltételt. Ugyanez a kistérségi társulások esetében már csak 66,7%-ban igaz, a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények esetében pedig már csak 40,0%-ban.

A következő vizsgált feltételre vonatkozó állítás a következőképp hangzik: **„Nincs olyan szoba az intézményben, ahol több mint 20 fő lakik.”**

21. számú ábra: „Nincs olyan szoba az intézményben, ahol több mint 20 fő lakik.”

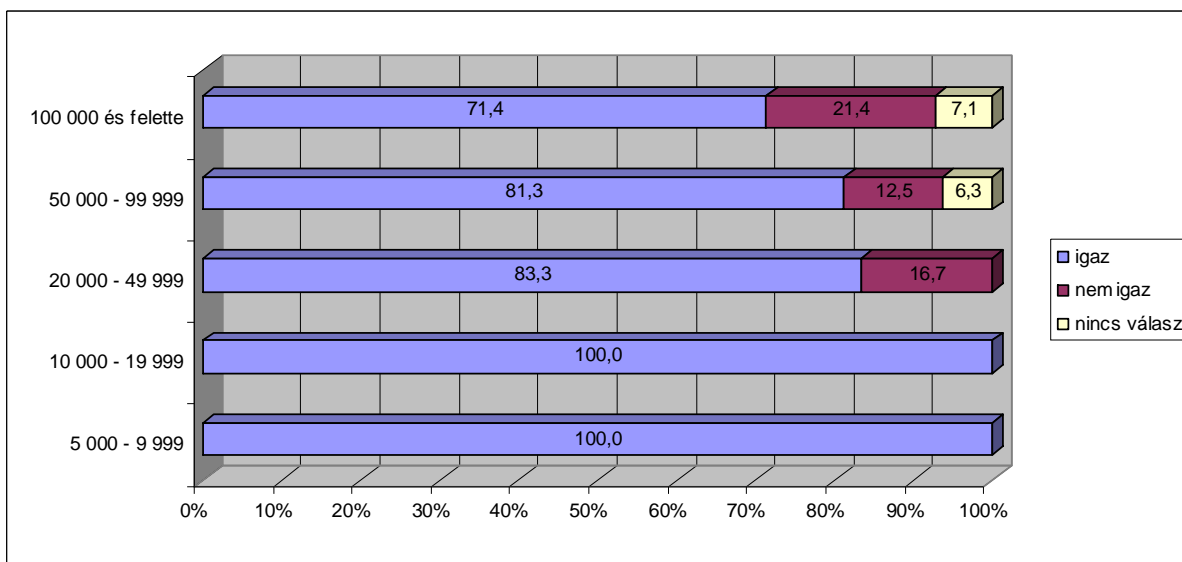

Amint az a 21. számú ábrából is látható, e kijelentésnél jóval „kedvezőbbnek” nevezhető a helyzet az előzőhöz képest, hiszen a „nem igaz” választ megjelölők aránya mindössze 14,8% (8 intézmény, melyek összesen 321 főt láthatnak el).

Ami a regionális különbségeket illeti: e kérdésnél nem nagyon találunk. Észak-Alföld kivételével minden régióban van 1-2 intézmény, amely a „nem igaz” választ jelölte, ugyanakkor Észak-Alföldön van egy válaszhiányunk.

A településnagyság szerinti eltéréseket a 22. számú ábra tartalmazza.

22. számú ábra: „Nincs olyan szoba az intézményben, ahol több mint 20 fő lakik.” – településnagyság szerinti bontásban

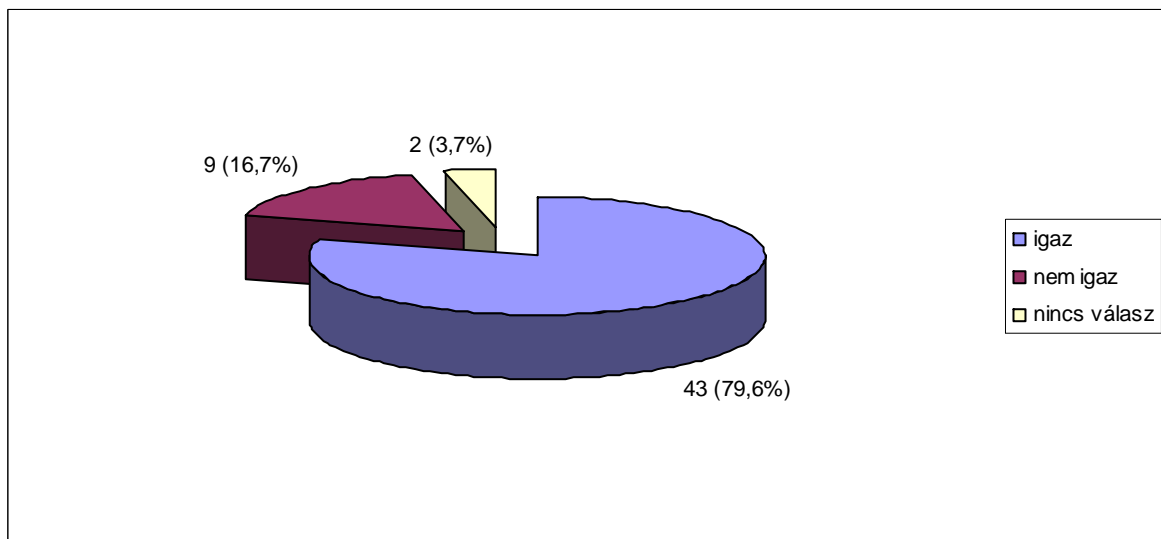

Azt látjuk a 22. ábrából, hogy a húszezer főnél kisebb településen működő intézmények teljesítik ezt a feltételt, ugyanakkor a százezer főnél nagyobb településen működők több mint egyötöde nem.

Végül a fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosításból az derül ki, hogy a gazdasági társaságok, valamint a többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézmények mindegyikében egy szobában legfeljebb 20 fő elhelyezését biztosítják. Az egyetlen egyházi fenntartású intézmény e kérdésre nem adott választ. Végül a települési önkormányzatok, illetőleg az alapítványok, egyesületek által fenntartott intézmények körében egyaránt 19,0% azon intézmények aránya, ahol ez a feltétel nem teljesül.

A jogszabályi elvárások között a következő kérdés arra vonatkozott, hogy az intézményben **megvan-e az előírt alkalmazotti létszám**². Az e kérdéssel kapcsolatos adatainkat a 23. számú ábra tartalmazza.

23. számú ábra: „Az intézményben megvan az előírt alkalmazotti létszám.”

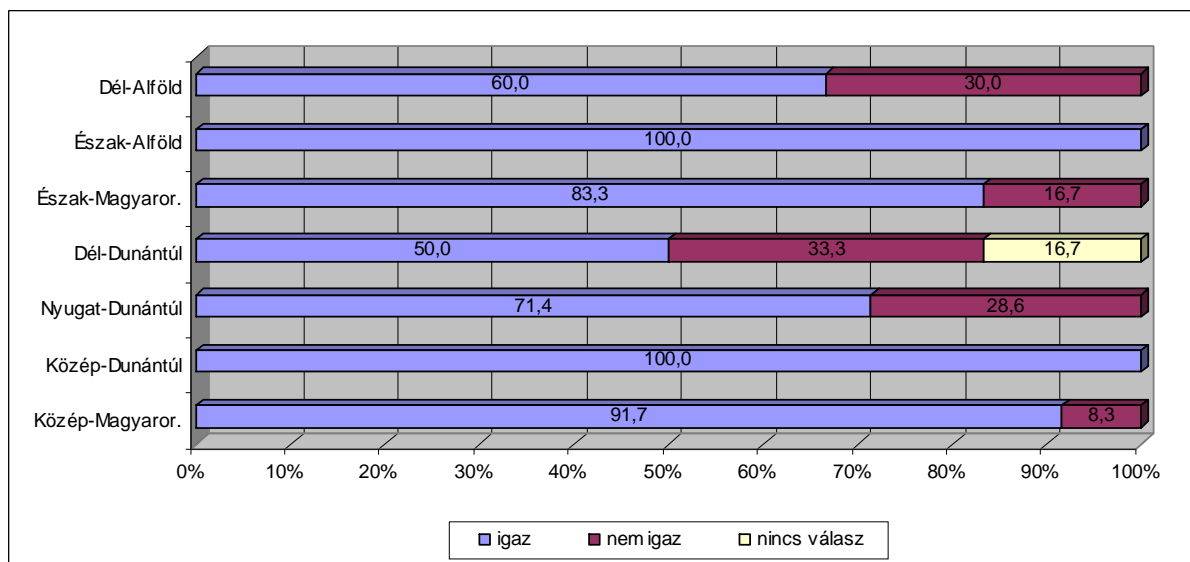

Mint látható, e kérdésnél az összesített adatok hasonlítanak az előző feltétel kapcsán tapasztaltakhoz, azaz a válaszadók között 16,7% (9 intézmény) azon válaszadók aránya, akik esetében nincs meg az előírt alkalmazotti létszám (itt az érintett hajléktalan emberek száma 255 fő), és újfent két intézmény (3,7%) nem válaszolt a kérdésre. Ugyanakkor a válaszadók több mint háromnegyede esetében az alkalmazotti létszám az előírásoknak megfelel.

Az alkalmazotti létszám kapcsán már változatosabb a regionális kép. Ez a 24. számú ábrában látható.

² Az adatbázisban szereplő intézmények munkatársaival, illetve tevékenységükkel kapcsolatos legfontosabb információkat egy külön tanulmány keretében ismertetjük.

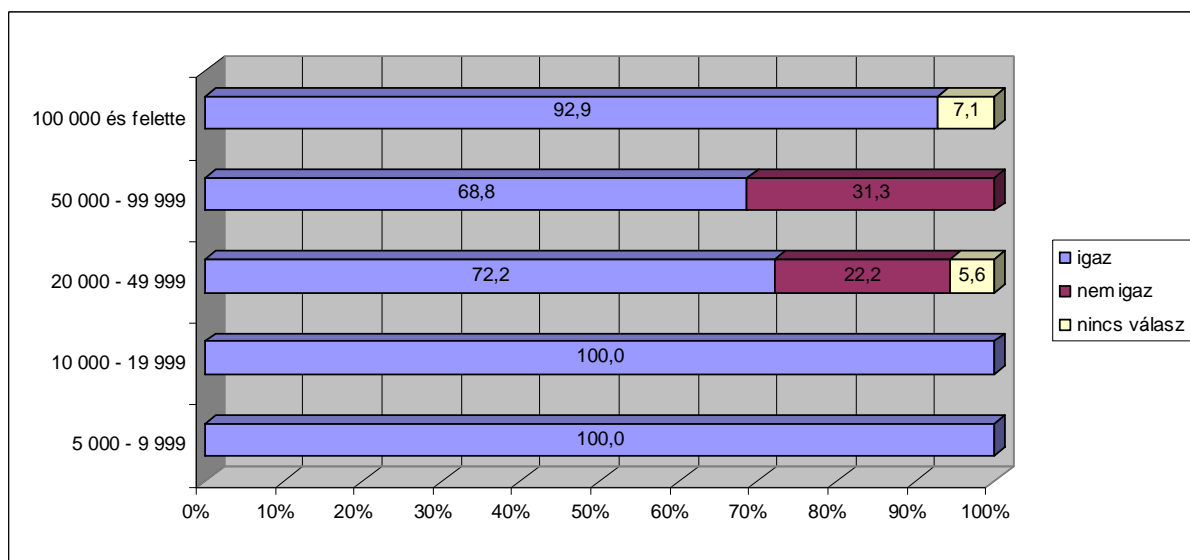
24. számú ábra: „Az intézményben megvan az előírt alkalmazotti létszám.” – regionális bontásban

Az adatok szerint tehát e feltétel az Észak-alföldi, valamint a Közép-dunántúli régióban minden válaszadó esetében teljesül, és ugyanez egy intézmény kivételével Közép-Magyarországon is igaz. E szempontból a legkevésbé a Dél-dunántúli intézmények vannak kedvező helyzetben.

Ha adatainkat ismét összevetjük a település lélekszámával, a következőket tapasztaljuk (lásd 25. számú ábra).

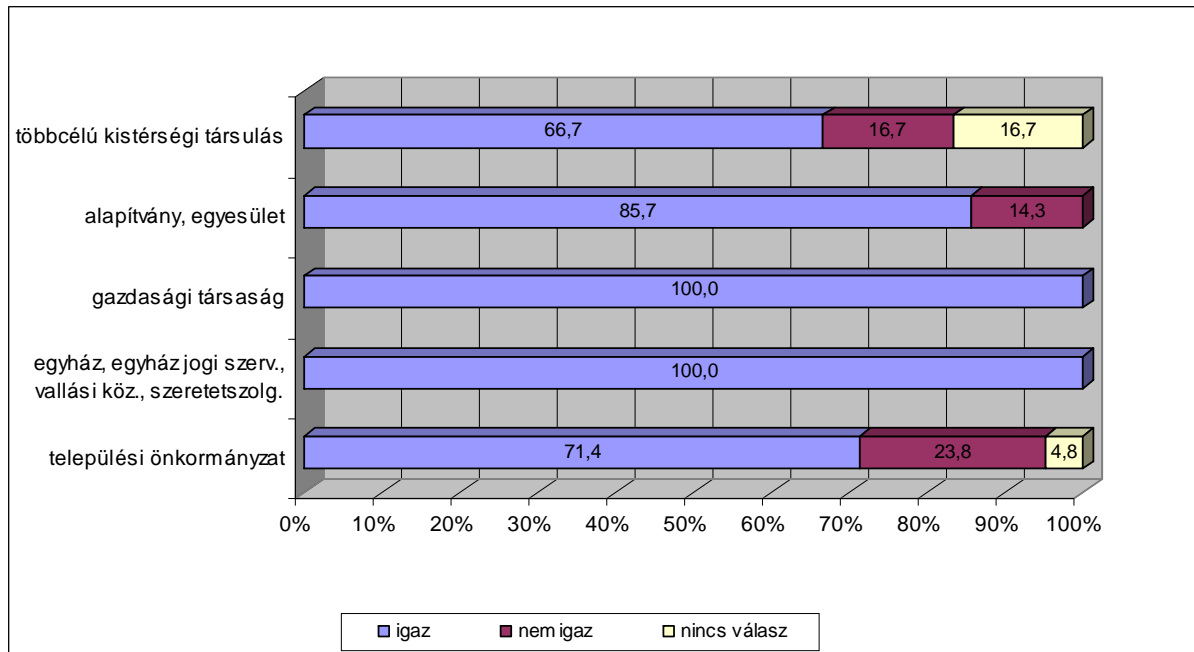
25. számú ábra: „Az intézményben megvan az előírt alkalmazotti létszám.” – településnagyság szerinti bontásban

Itt azt láthatjuk, hogy az adatbázisunk szerinti két végponton a legjobb a helyzet, vagyis a húszezer fő alatti, illetve a százezer fős vagy a feletti lélekszámú településeken működő intézmények esetében, és az e szempontból legrosszabb helyzetet az ötven- és százezer fő közötti településeken található éjjeli menedékhelyeken tapasztaljuk.

És végül a fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosítást a 26. számú ábrában láthatjuk.

26. számú ábra: „Az intézményben megvan az előírt alkalmazotti létszám.” – fenntartó szerinti bontásban

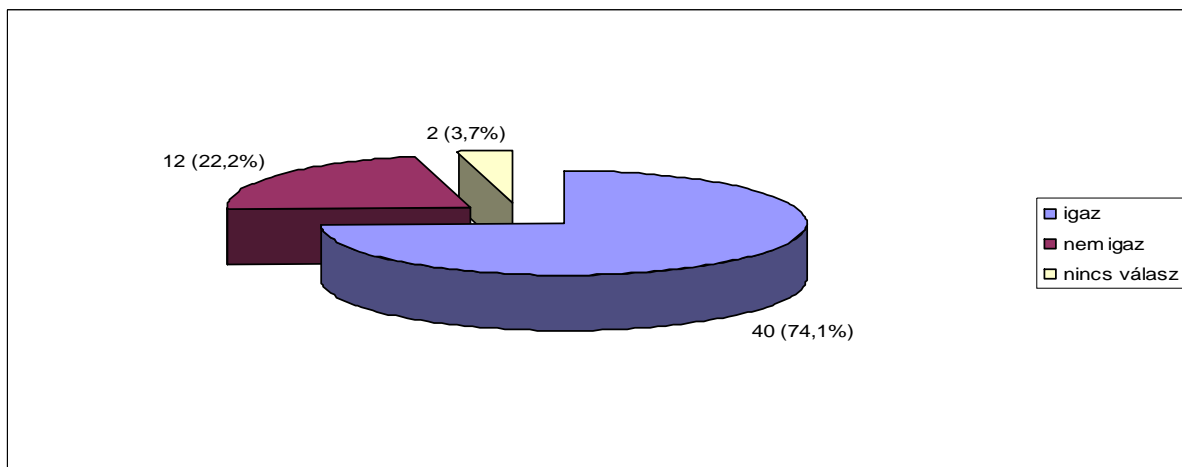

Nos, az egyetlen egyházi fenntartású intézmény, valamint a gazdasági társaságok által fenntartott válaszadók esetében az alkalmazotti létszám megfelel az előírásoknak, míg ez a többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézményeknek csak kétharmadáról mondható el.

A következő feltétel, melyet vizsgáltunk, az intézményben alkalmazottak szakképzettségére vonatkozott és pontosan a következőképp hangzott: **„Az intézmény igénybevevőivel közvetlenül foglalkozó alkalmazottak legalább 80%-ának szakképzettsége megfelel az előírásoknak.”** Az ezzel kapcsolatos válaszaink alapján a helyzet kedvezőnek mondható, ugyanis az „igaz” választ megjelölők aránya 96,3% (52 intézmény). A fennmaradó két intézmény nem adott választ. Róluk tudjuk, hogy a Közép-Dunántúlon, illetve a Dél-dunántúli régióban működnek, húsz- és ötven, illetve ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken és mindkettő fenntartója települési önkormányzat.

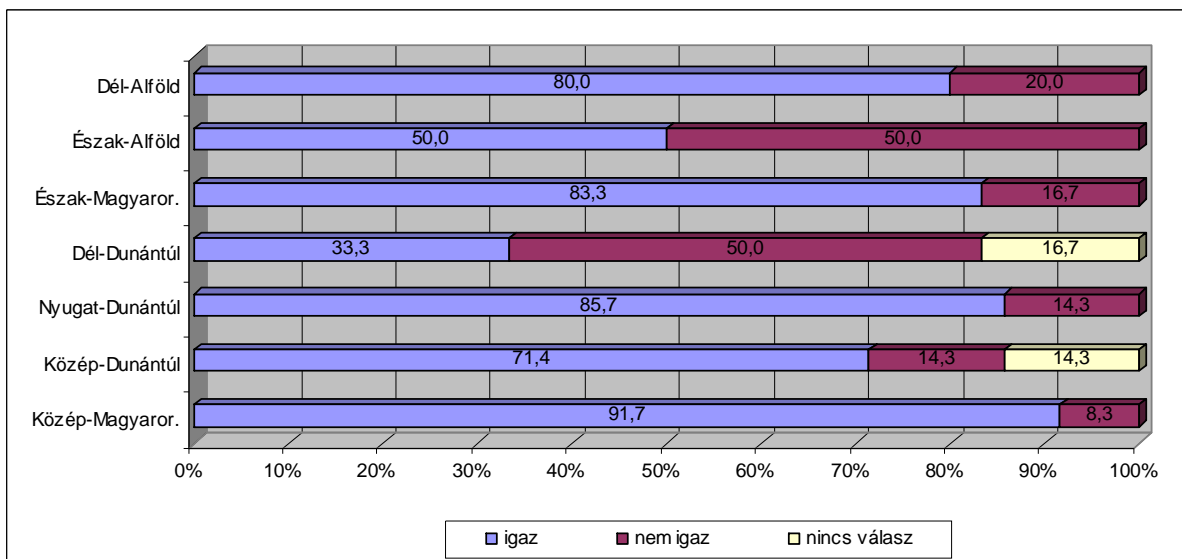
Visszatérve az infrastrukturális feltételekhez, kérdést tettünk fel arra vonatkozóan is, hogy **az intézmény rendelkezik-e a törvényben előírt összes helyiséggel.** A válaszokat a 27. számú ábra összesíti.

27. számú ábra: „Az intézmény rendelkezik a törvényben előírt összes helyiséggel.”

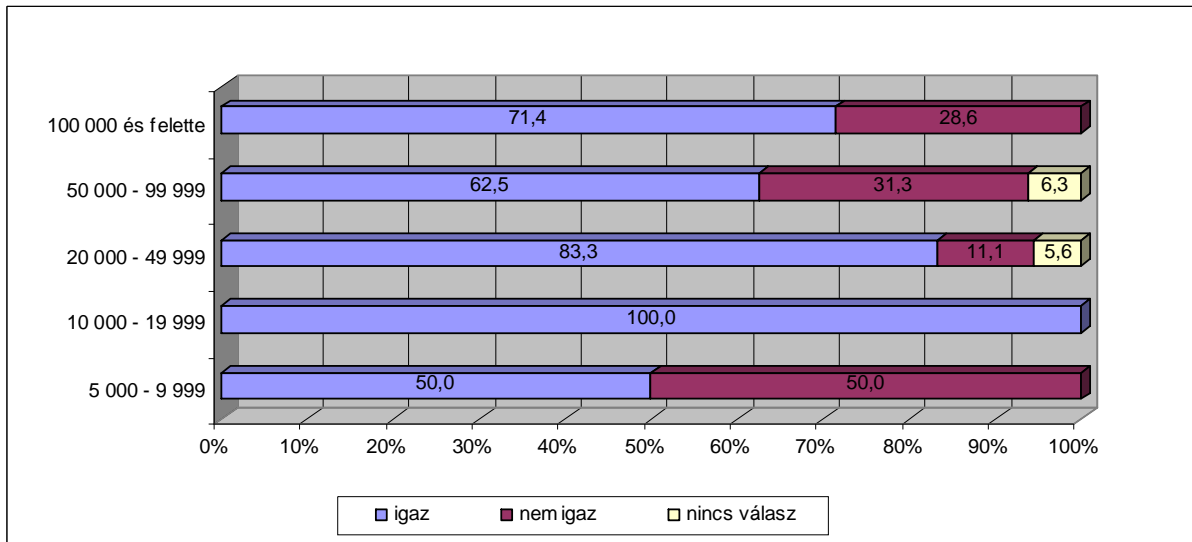
A 27. ábra adatai alapján a válaszadó intézmények háromnegyedében minden előírt helyiség az igénybevevők rendelkezésére áll. (A „nem igaz” választ jelölő intézmények 426 főt láthatnak el.) A kép azonban változatos, akár a régiót, akár a település nagyságát, akár a fenntartó szervezeti formáját nézzük. A régiós csoportosítás az alábbiaképp alakul (lásd 28. számú ábra).

28. számú ábra: „Az intézmény rendelkezik a törvényben előírt összes helyiséggel.” – regionális bontásban

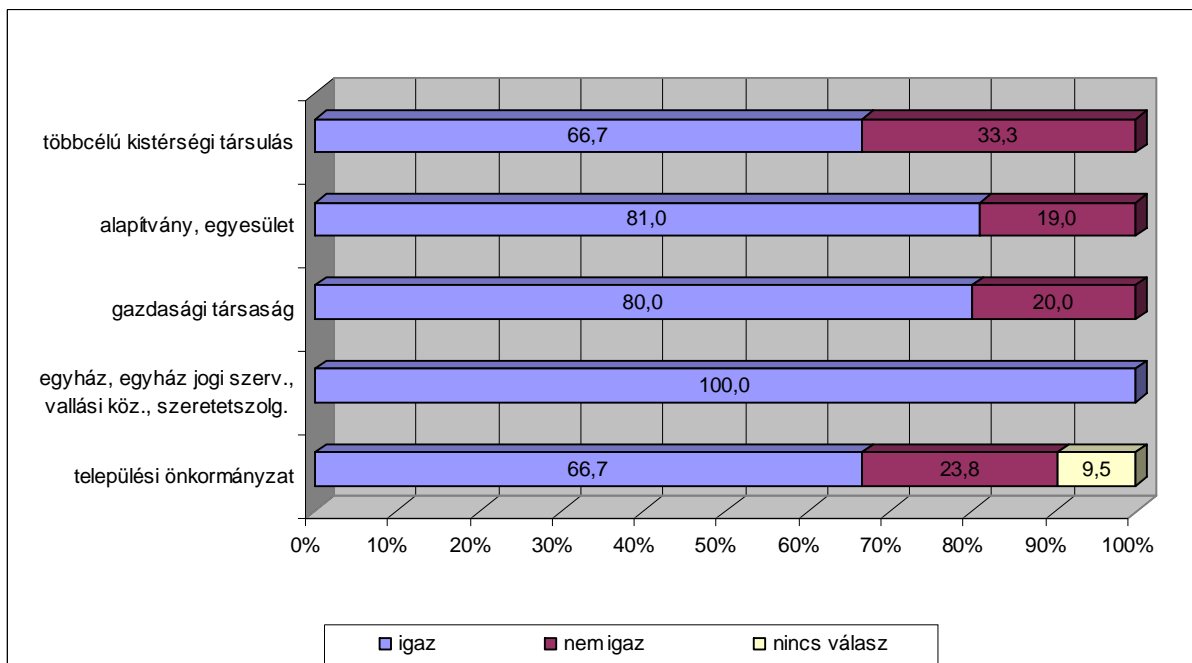
A legkedvezőbb helyzetet e szempontból a Közép-magyarországi régió intézményeiben találjuk. A Dél-dunántúli régióban azonban mindössze az intézmények egyharmadáról mondhatjuk el, hogy rendelkezik az összes előírt helyiséggel. A település nagysága az alábbiaképp differenciálja az adatokat (lásd 29. számú ábra).

29. számú ábra: „Az intézmény rendelkezik a törvényben előírt összes helyiséggel.” – településnagyság szerinti bontásban

Adataink igen változatosan alakulnak e szempontból, amint az a 29. ábrában is látható. A legkedvezőtlenebb helyzetet a legkisebb települések esetében találjuk, ám nem szabad elfelejteni, hogy e csoportban mindössze két válaszadó van. A fenntartó szervezeti formája szerint csoportosított adatokat a 30. számú ábra mutatja.

30. számú ábra: „Az intézmény rendelkezik a törvényben előírt összes helyiséggel.” – fenntartó szerinti bontásban

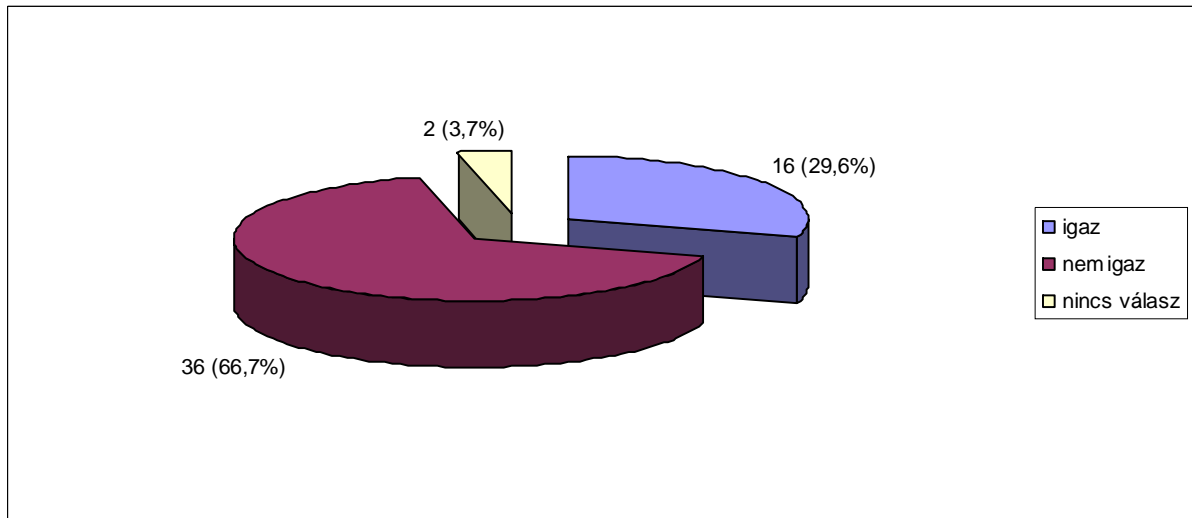

Az egyetlen egyházi fenntartású intézmény minden helyiséggel rendelkezik. Ugyanez az alapítványok, egyesületek, valamint a gazdasági társaságok által fenntartott intézményeknek

négyötödére igaz, és a többcélú kistérségi társulások és települési önkormányzatok által fenntartott intézmények kétharmadára.

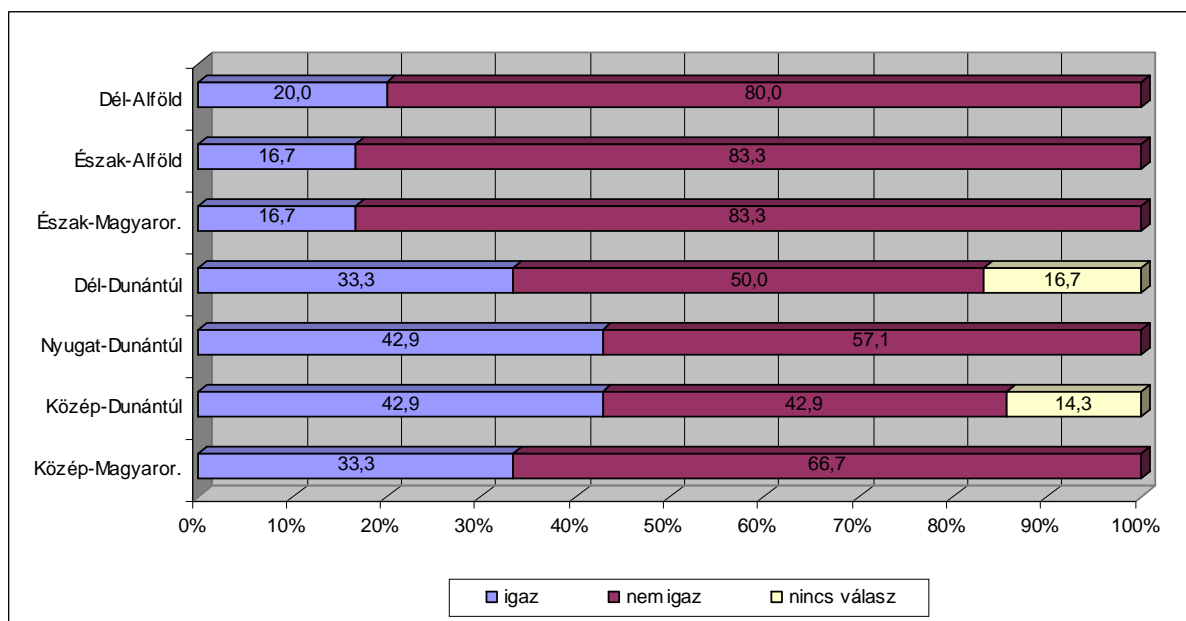
Végül e kérdéscsoport utolsó eleme az akadálymentességre kérdez rá és a következőképp hangzik: **„Az intézményben teljes mértékben biztosított az akadálymentes közlekedés.”** Összesített válaszainkat a 31. számú ábra tartalmazza.

31. számú ábra: „Az intézményben teljes mértékben biztosított az akadálymentes közlekedés.”

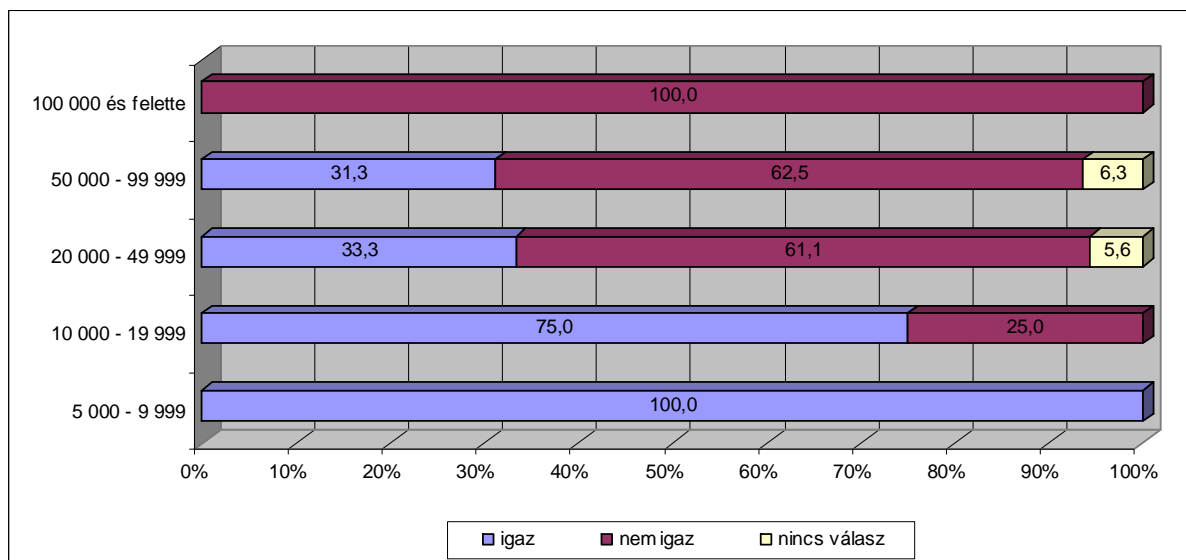
Egyértelműen kijelenthetjük, hogy az összes eddig vizsgált feltétel közül az akadálymentesség kapcsán tapasztaljuk a legnagyobb hiányosságokat, hiszen mindössze a válaszadók 29,6%-a jelezte, hogy az intézmény teljes mértékben akadálymentes. Az, hogy nem biztosított az akadálymentes közlekedés, 1323 hajléktalan embert érint a válaszadó intézményekben. Az egyes régiók adatait a 32. számú ábra mutatja.

32. számú ábra: „Az intézményben teljes mértékben biztosított az akadálymentes közlekedés.” – regionális bontásban

A legkisebb arányban az Észak-alföldi és az Észak-magyarországi régióban biztosított teljes mértékben az akadálymentes közlekedés a válaszadó intézményekben, míg a Nyugat- és Közép-dunántúli régiókban a legkedvezőbb a helyzet. A lélekszám szerint csoportosított adatokat a 33. számú ábra mutatja.

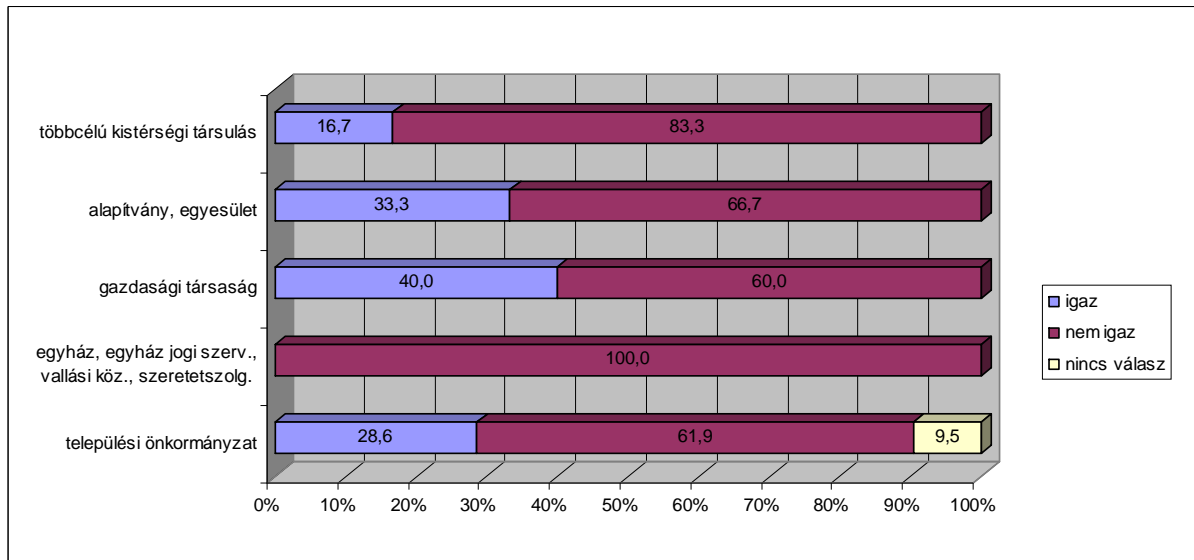
33. számú ábra: „Az intézményben teljes mértékben biztosított az akadálymentes közlekedés.” – településnagyság szerinti bontásban

Meglepőnek nevezhető az az információ, miszerint a százezer fős vagy annál nagyobb lélekszámú településen működő intézmények egyikében sem biztosított teljes mértékben az akadálymentes közlekedés. Az ábra szerint minél nagyobb a település lélekszáma, annál kisebb arányban jelezték

a válaszadók, hogy az akadálymentesítés teljes körű az intézményben. Végül a fenntartó szervezeti formája szerint csoportosított adatok a 34. számú ábrában olvashatók.

34. számú ábra: „Az intézményben teljes mértékben biztosított az akadálymentes közlekedés.” – fenntartó szerinti bontásban

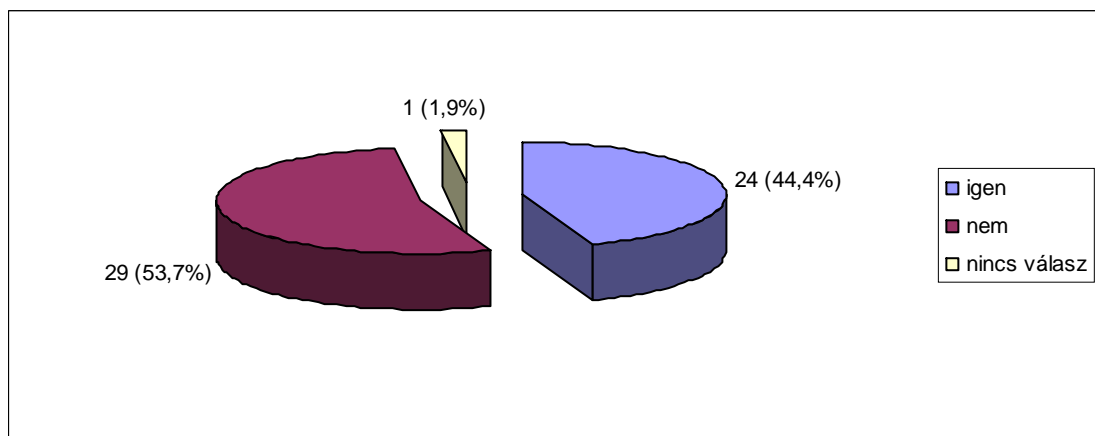

A legkedvezőtlenebb helyzetet a kistérségi társulások által fenntartott intézményekben, és az egyetlen egyházi fenntartású intézmény esetében tapasztaljuk. A gazdasági társaságok 40,0%-ában azonban biztosított a teljes körű akadálymentesítés.

III. Az intézményben végzett munka szakmai keretei

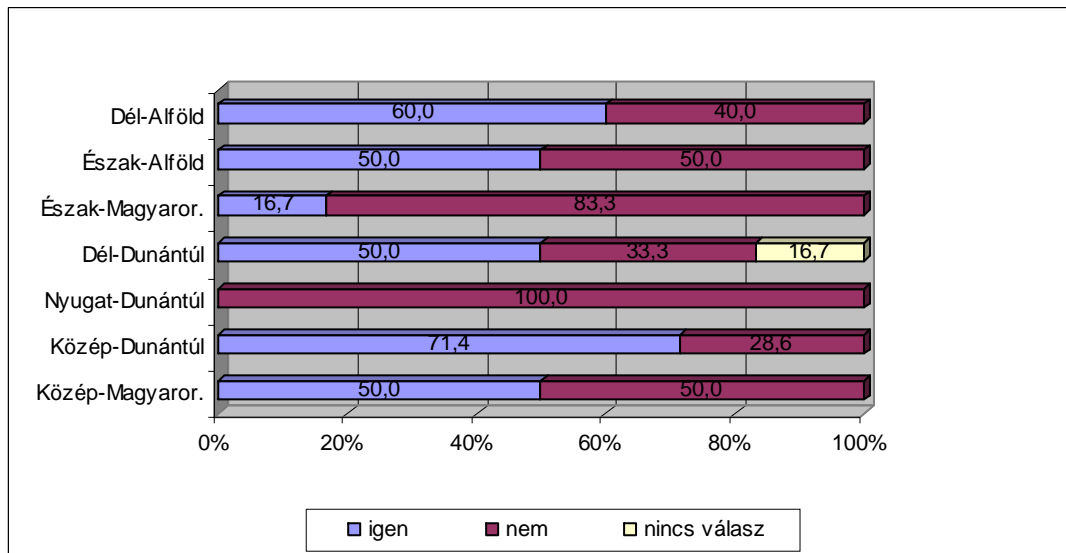
Ebben a fejezetben a gondozási tervvel kapcsolatos kérdéseket tettük fel, melyek közül természetesen az első, hogy a válaszadók **készítenek-e gondozási tervet**. A kapott válaszokat a 35. számú ábra tartalmazza.

35. számú ábra: Készítenek-e gondozási tervet?

A 35. számú ábra adatai alapján a válaszadók 44,4%-a készít gondozási tervet. Az általuk ellátható hajléktalan emberek száma összesen 671 fő. A e kérdés kapcsán tapasztalható régiós különbségekről a 36. számú ábra ad tájékoztatást.

36. számú ábra: A gondozási tervet készítő intézmények aránya régióként

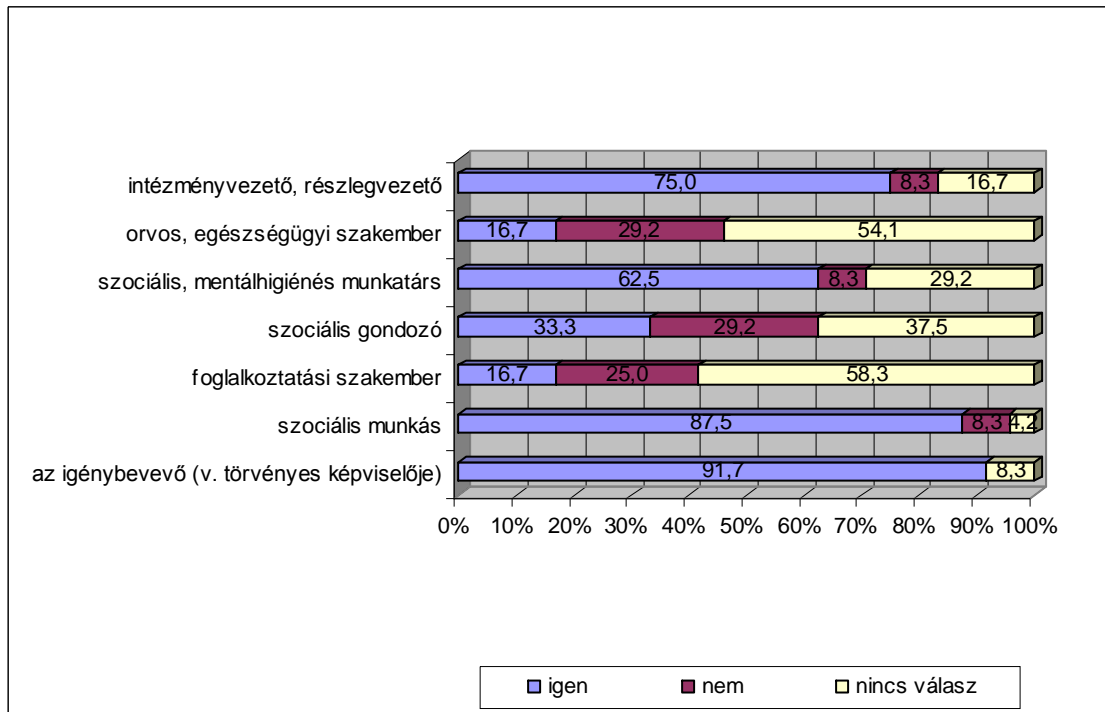

Mint az adatokból látható, a Közép-dunántúli régió intézményeiben a legjellemzőbb, hogy gondozási tervet állítanak össze az igénybevevők számára. Nyugat-Dunántúlon azonban egy válaszadó sem jelezte, hogy készítené gondozási tervet, és Észak-Magyarországon is alacsony az e választ megjelölők aránya. A többi régióban kb. az intézmények felében készül gondozási terv.

A gondozási tervet készítő intézmények 62,5%-ában (15 intézményben) munkacsoport végzi a **gondozási terv elkészítését**, 7 intézményben nem (29,2%), és 2 intézmény nem adott választ (8,3%).

Függetlenül attól, hogy munkacsoportban készül-e a dokumentum vagy sem, megkérdeztük a válaszadókat, hogy kik vesznek részt a terv készítésében. A válaszokat a 37. számú ábra mutatja.

37. számú ábra: A gondozási terv készítésében résztvevők

A 37. számú ábra adatai szerint az igénybevevők az esetek 91,7%-ában részt vesznek a gondozási terv készítésében. Ugyancsak nagy arányban találjuk meg a folyamatban a szociális munkásokat (87,5%), valamint az intézmény- vagy részlegvezetőt (75,0%). Az esetek közel kétharmadában szociális, mentálhigiénés munkatárs is részese a folyamatnak, ám szociális gondozó, orvos, egészségügyi szakember, és foglalkoztatási szakember csak igen kis részben részesei a folyamatnak.

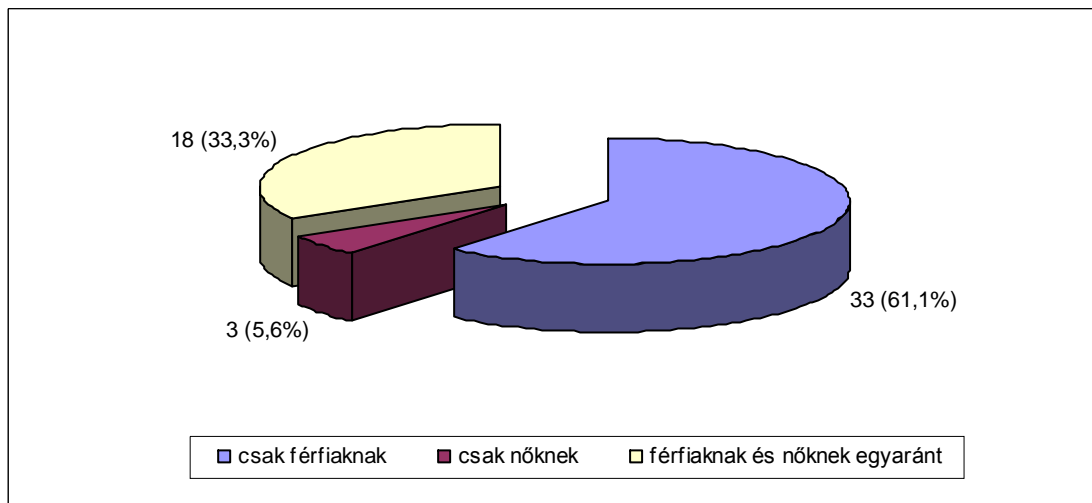
Természetesen nem elhanyagolható információ, hogy **hány fő részére készített az intézmény gondozási tervet**. E kérdésnél azonban az abszolút számok kevesebb információt hordoznak, így szükségesnek látszik összevetésük más adatokkal. Ez esetben az intézmény engedélyezett férőhelyszáma tűnik a legmegfelelőbb választásnak, mert az igénybevevők száma sokkal nagyobb változatosságot produkálhat, hisz nagyon sok tényező van rá befolyással. Az engedélyezett férőhelyszám egy állandósult, tapasztalati értéket mutathat, így jelen esetben hasznosabb. Ilyen képzett adatunk tehát 19 intézmény esetében van. Ezek alapján azt mondhatjuk, hogy legkevesebb az igénybevevők 11,4% és legtöbb 177,8%-a részére készítették gondozási tervet az intézmények. Egyébként 3 intézmény esetében kaptunk 100% feletti arányt, ez betudható annak, hogy vannak intézmények, ahol az éjjeli menedékhelyet igénybe vevők személye gyakrabban változik, így azok személye is gyarapszik, akik számára tervet készítenek, melyek azonban nem veszítik el aktualitásukat pusztán azáltal, hogy az igénybevevő egy ideig nem jelenik meg az intézményben.

Azt mondhatjuk, hogy a válaszadók 63,1%-ában (12 intézményben) a gondozási tervvel rendelkező igénybevevők aránya 50% és 100% között alakul, 4 intézményben (21,1%) az igénybevevők kevesebb mint fele esetében készült gondozási terv, végül 3 intézményben (15,8%) az engedélyezett férőhelyszámhoz viszonyítva 100%-nál magasabb arányban készült gondozási terv.

IV. Az intézmény igénybevétele

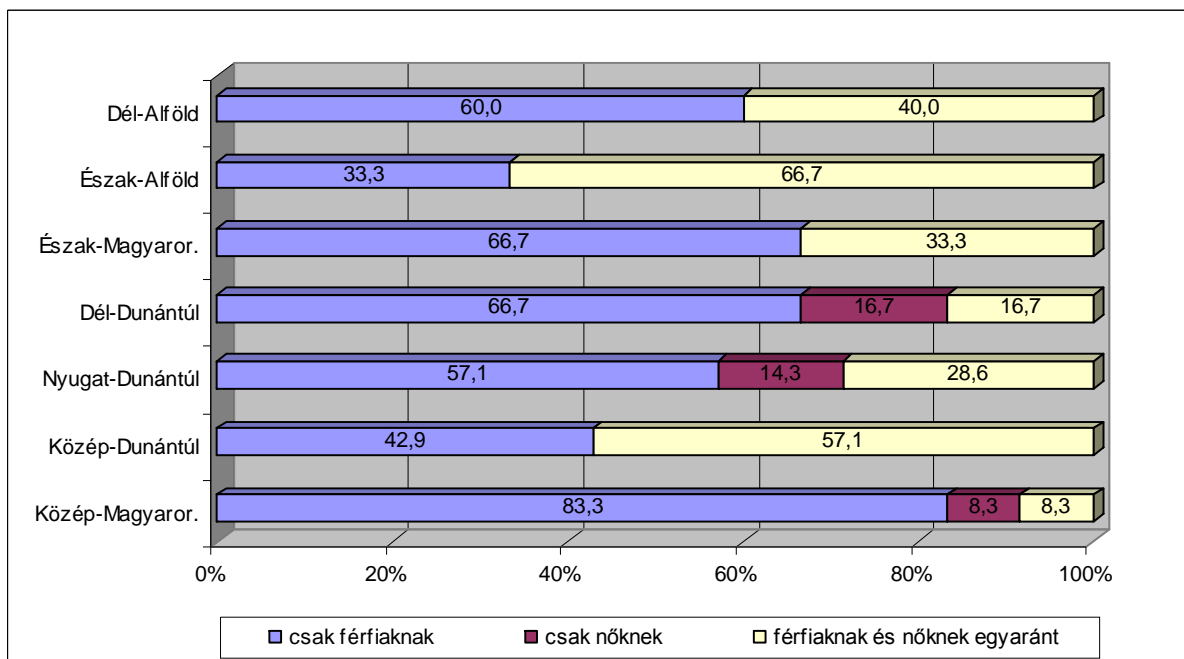
E fejezet első kérdései arra keresik a választ, hogy **kiknek áll rendelkezésére az intézmény**. Ezt a kérdést két szempontból tettük fel: egyfelől a nemet, másfelől az életkort vettük alapul. A nemek kapcsán kapott válaszokat a 38. számú ábra mutatja be.

38. számú ábra: Kiknek áll rendelkezésére az intézmény / 1?

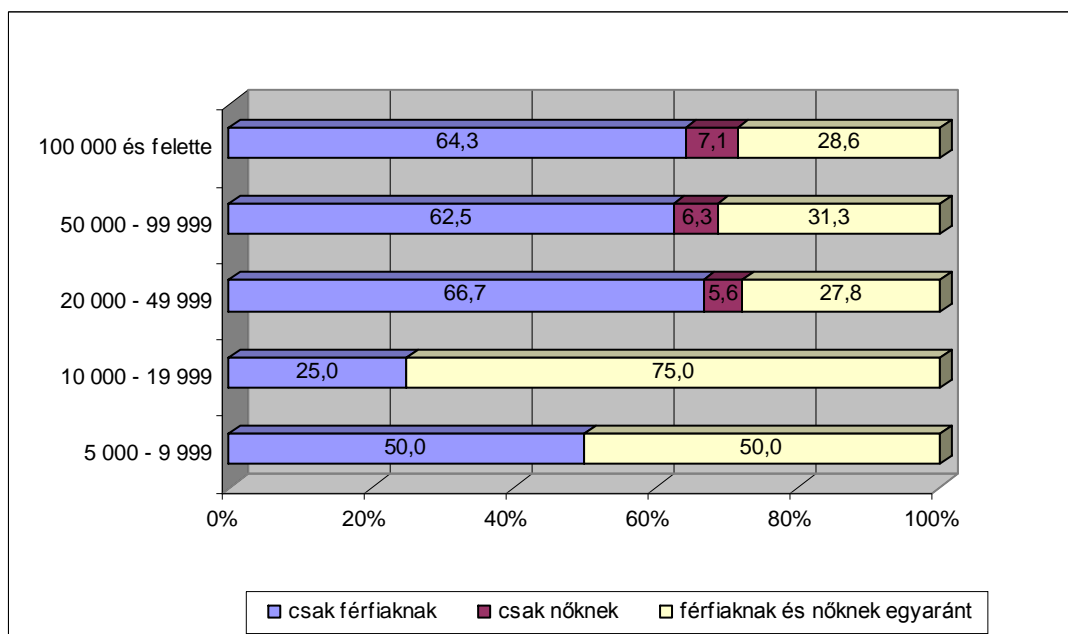
A 38. számú ábra adataiból látható, hogy a válaszadók közel kétharmada csak férfiak számára nyújtja szolgáltatásait, egyharmada csak nők számára, és 5,6%-a mindkét csoport számára. Az e téren tapasztalható regionális különbségeket a 39. számú ábra mutatja.

39. számú ábra: Kiknek áll rendelkezésére az intézmény / 1? – regionális bontásban

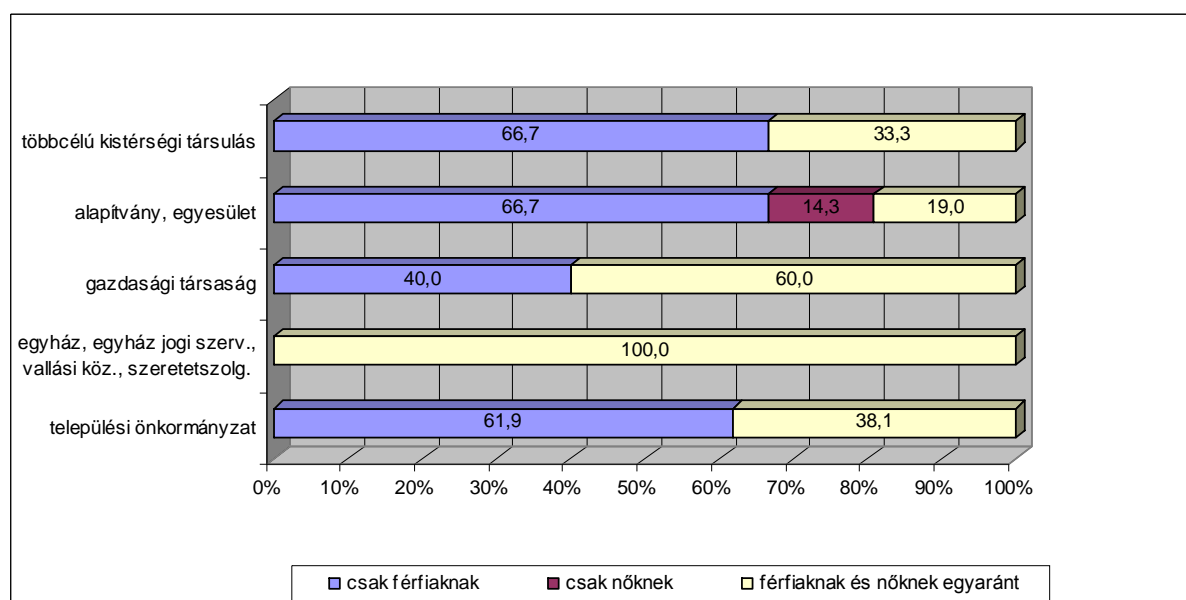
A kizárólag férfiaknak fenntartott intézmények aránya az adatok szerint Közép-Magyarországon a legmagasabb, 83,3%. Csak nőknek fenntartott intézményekkel pedig a Dél-dunántúli régióban találkozunk leginkább, bár arányuk nem nevezhető magasnak. Észak-Alföldön azonban azok az intézmények vannak legnagyobb arányban, amelyek mind férfiak, mind nők számára nyújtanak szolgáltatásokat. A településnagyság az alábbi módon differenciálja az adatokat (lásd 40. számú ábra).

40. számú ábra: Kiknek áll rendelkezésére az intézmény / 1? – településnagyság szerinti bontásban

Az adatok alapján egyfajta választóvonal megléte tapasztalható a húszezer főnél kisebb és nagyobb települések esetében, hiszen egyfelől e településeken nem találunk kizárólag nőknek fenntartott éjjeli menedékhelyet, másfelől a csak férfiaknak fenntartott intézmények aránya alatta marad a húszezer fős vagy annál nagyobb településeken tapasztalt arányoknak. És egyben az is látható, hogy ez utóbbi kategóriába eső települések között nem mutatkozik lényeges eltérés e kérdés kapcsán. Végül lássuk a fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosítást (lásd 41. számú ábra).

41. számú ábra: Kiknek áll rendelkezésére az intézmény / 1? – fenntartó szerinti bontásban

Érdekes információ, hogy kizárólag civil szervezetek tartanak fenn olyan intézményt, mely szolgáltatásait csak nők számára nyújtja. A férfiak és nők számára egyaránt szolgáltatásokat biztosító intézmények azonban a gazdasági társaságok esetében vannak a legnagyobb arányban.

A „Kiknek áll rendelkezésére az intézmény?” kérdést az **életkorral kapcsolatosan** is feltettük, ahol a lehetséges válaszok a következők voltak: csak 18 éven felülieknek; 18 év alattiaknak is – saját jogon; 18 év alattiaknak is – hozzátartozóval. Nos, e kérdésre kivétel nélkül minden válaszadó az első lehetőséget, azaz a „csak 18 éven felülieknek” választ jelölte meg.

Nyitott kérdés formájában rákérdeztünk arra is, hogy ki vagy **kik döntenek** arról, hogy adott napon ki veheti igénybe az intézményt. Ezzel kapcsolatosan 7 intézmény (13,0%) jelezte, hogy a vezető egy személyben hozza meg a döntést, 18 intézmény esetében (33,3%) az ügyeletben lévő munkatárs (pl. szociális munkás vagy szociális gondozó), 15 intézménynél (27,8%) a vezető mellett más munkatársak is részt vesznek a döntéshozatalban (szociális gondozók, szociális

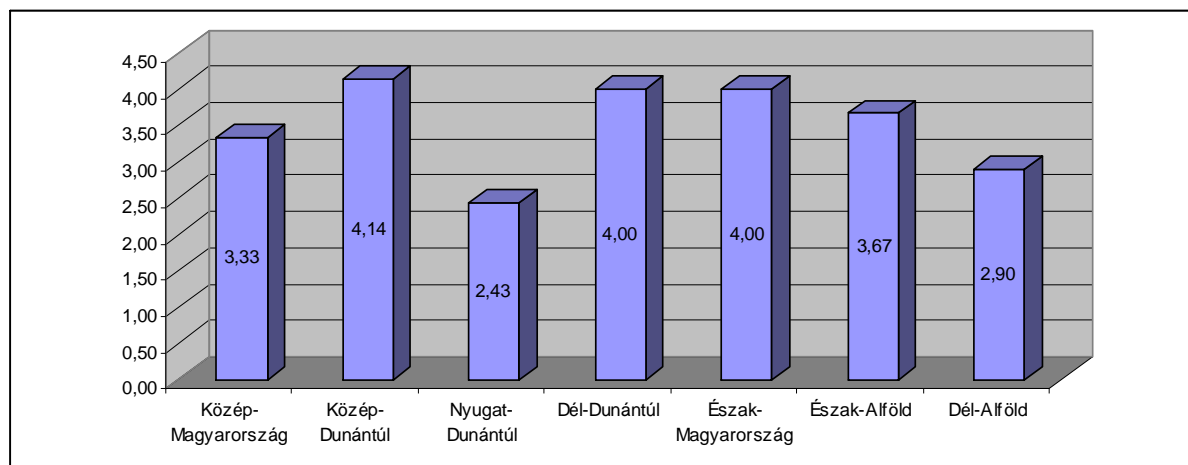
munkások, orvos, szociális, mentálhigiénés munkatárs), 6 intézményben (11,1%) több szociális szakember együttesen dönt, végül 7 intézményben (13,0%) az ügyeletesek és munkatársaik közös döntése határozza meg az igénybevételt. (Ez utóbbi csoportban pl. az ügyeletes kolléga mellett a portás is részese a döntési folyamatnak.) Egy intézmény adta azt a választ, hogy mindenki kap ellátást, aki kér.

Természetesen fontos adat, hogy egyes **szempontok milyen mértékben vannak jelen a döntési folyamatban**. Az előre megadott szempontok mentén arra kértük a válaszadókat, jelöljék egy hatfokozatú skálán az adott szempont befolyását a felvételi döntésre. (A skála 1-es értéke jelölte, ha az adott szempont egyáltalán nem befolyásolja a felvételi döntést, a 6-os érték pedig, ha maximálisan befolyásolja.)

Az első szempont, melyre rákérdeztünk, a jelentkező **egészségi állapota**. E szempont kapcsán egyaránt 6 intézmény jelölte meg az 1-es, illetőleg a 6-os értéket (11,1%-11,1%). A leggyakrabban megjelölt érték a 3-as (a válaszadók 25,9%-a jelölt meg, az átlagos érték pedig 3,43.

A regionálisan csoportosított adatokat a 42. számú ábra mutatja.

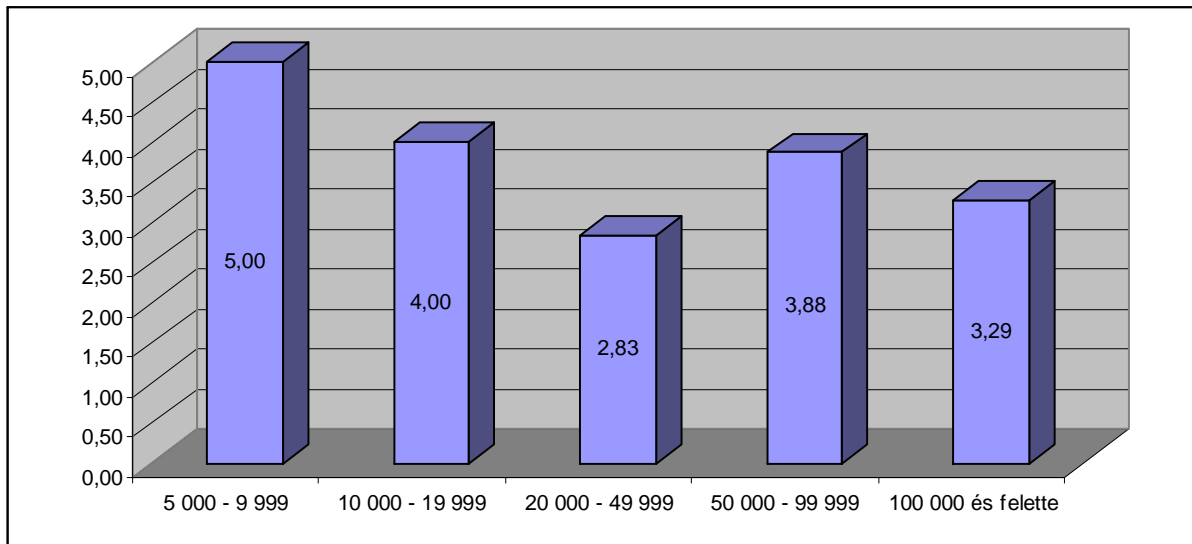
42. számú ábra: Az egészségi állapot befolyása a felvételi döntésre – regionális bontásban

Az egészségi állapot a régiók közül tehát a Nyugat-dunántúli régióban befolyásolja a legkevésbé a felvételi döntést (átlagos érték 2,43), míg a Közép-dunántúli régióban a leginkább (4,14 pont).

A település nagysága szerint csoportosított adatokat a 43. számú ábra tartalmazza.

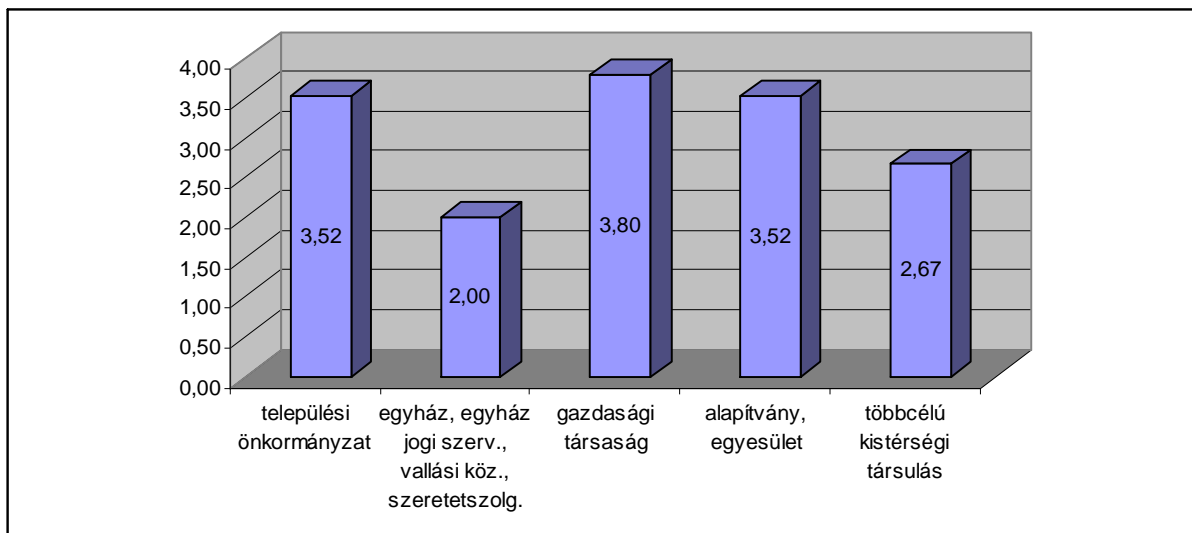
43. számú ábra: Az egészségi állapot befolyása a felvételi döntésre – településnagyság szerint bontásban

A települések közül a legnagyobb befolyással az öt- és tízezer fő közötti településen van a szempont (átlagos érték 5), míg a húsz- és ötvenezer fő közötti települések esetében a legkisebb a befolyása (2,83 pont).

A különböző fenntartók esetében kapott átlagos értékeket a 44. számú ábra mutatja.

44. számú ábra: Az egészségi állapot befolyása a felvételi döntésre – fenntartó szerinti bontásban

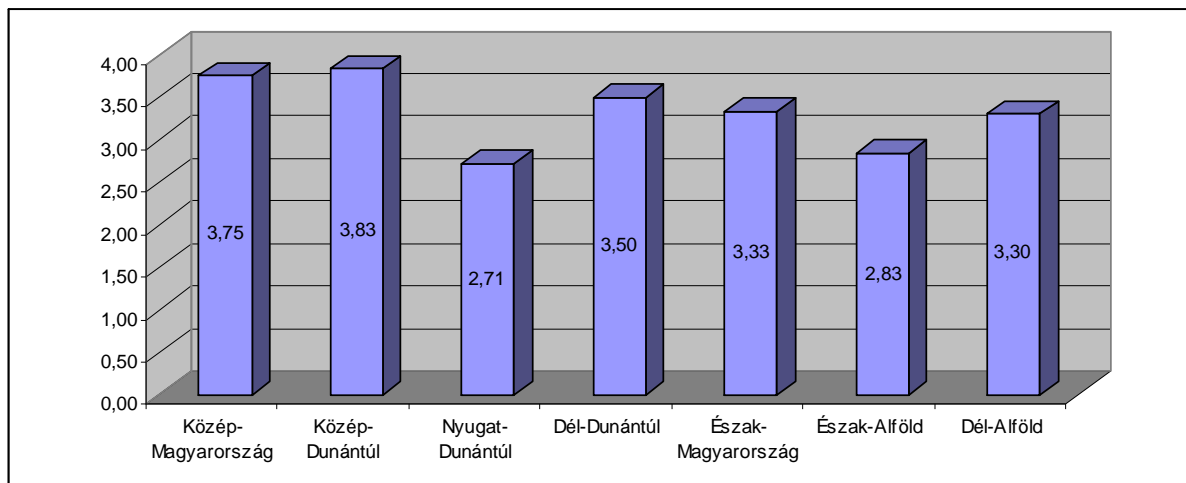

Az egészségi állapot tehát legkevésbé az egyházi szervezetnél, míg leginkább a gazdasági társaságok esetében van hatással a felvételi döntésre.

A jelentkező együttműködési képessége 7 válaszadónál (13,2%) egyáltalán nem befolyásolja, hogy a jelentkező felvételt nyer-e az intézménybe vagy sem, 5 intézményben (9,4%) azonban maximális mértékben hatással van a döntésre. Ennél a szempontnál a legtöbben a 2-es

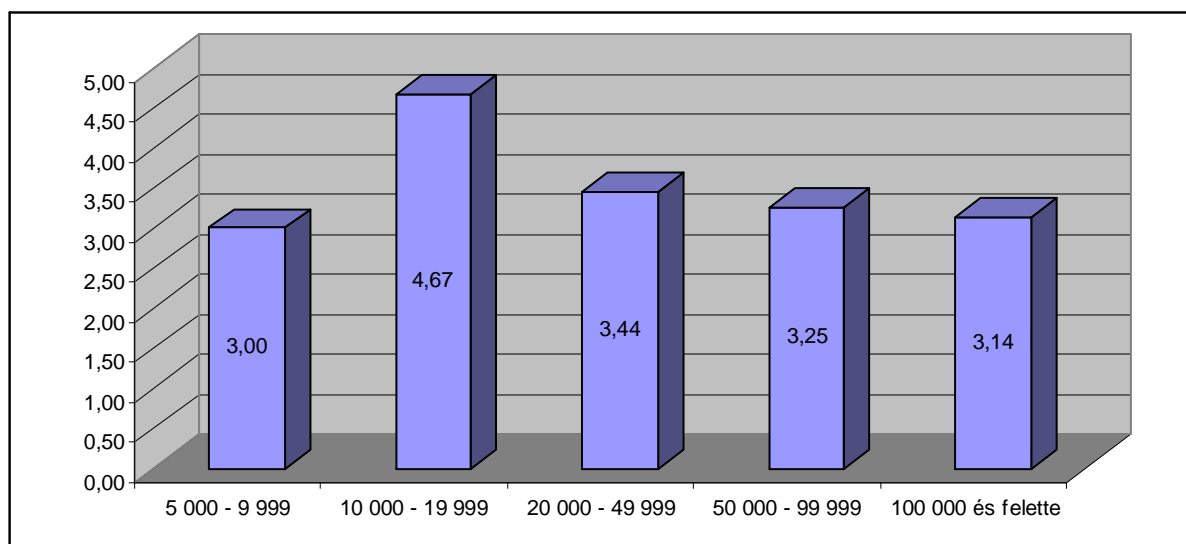
értéket jelölték meg (22,6%-ban), az átlagosan kapott érték pedig 3,36 pont. A régiók között e téren mutatkozó különbséget a 45. számú ábrából ismerhetjük meg.

45. számú ábra: Az együttműködési képesség befolyása a felvételi döntésre – regionális bontásban

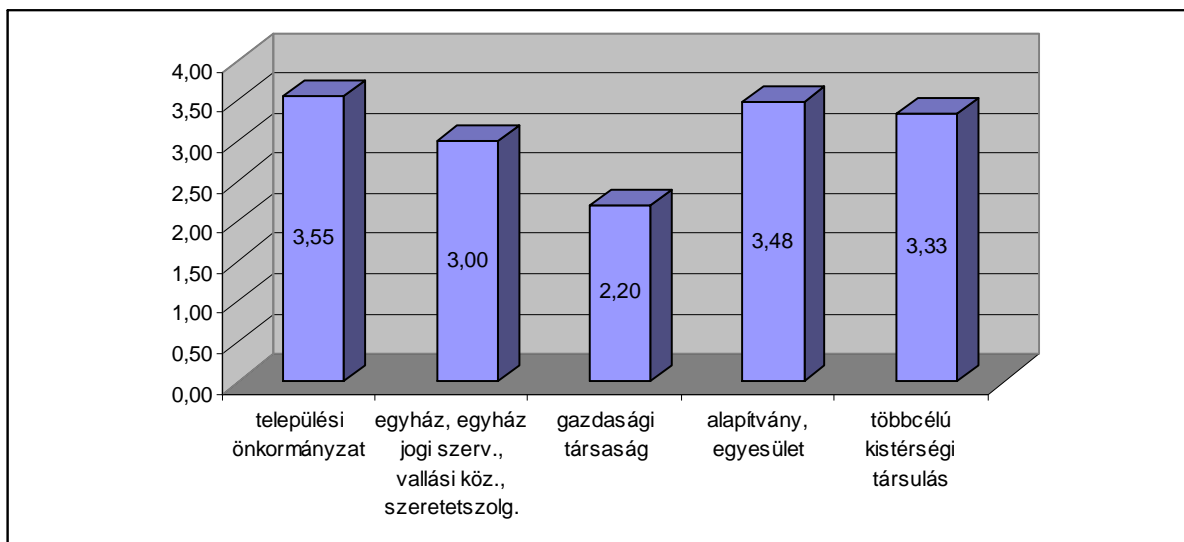
Az adatok alapján a jelentkező együttműködési képessége a Közép-dunántúli régióban nyom legtöbbször a legfontosabb, míg a Nyugat-dunántúli régióban a legkevésbé fontos. A települések közötti eltérést a 46. számú ábra mutatja.

46. számú ábra: Az együttműködési képesség befolyása a felvételi döntésre – településnagyság szerinti bontásban

E kérdés kapcsán az átlagot messze meghaladó értéket tapasztalunk a tíz- és húszezer fő közötti településeken, ahol a jelek szerint jelentős szempontnak tekinthető az együttműködési képesség, a többi kategóriában azonban a kapott átlag 3 és 3,5 pont között ingadozik. Végül a fenntartók szerinti csoportosítás a következő képet mutatja (lásd 47. számú ábra).

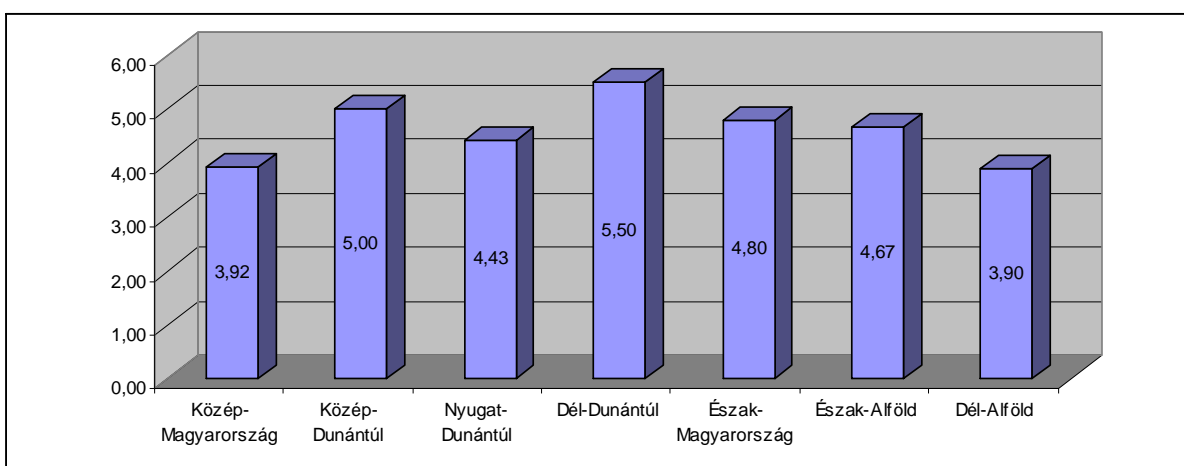
47. számú ábra: Az együttműködési képesség befolyása a felvételi döntésre – fenntartó szerinti bontásban

A fenntartói csoportok közül a gazdasági társaságok esetében tapasztaljuk a legalacsonyabb átlagos értéket az együttműködési képesség kapcsán, a települési önkormányzatok esetében pedig a legmagasabbat.

A következő szempont, melyre rákérdeztünk, a **jelentkező önellátási képessége** volt. Adatainkat annak fényében érdemes értelmezni, hogy az éjjeli menedékhelyek csak önellátásra képes személyek számára nyújthat szállást³. Ennek ellenére az elemzett szempont kapcsán 3 válaszadó (5,7%) megjelölte az 1-es értéket (azaz hogy esetükben az önellátási képesség egyáltalán nem befolyásolja a felvételi döntést). A 6-os értéket jelölők azonban arányaiban a legtöbbnek voltak (17 válaszadó, 32,1%). Az átlagos érték e szempontnál 4,47 pont. A regionálisan csoportosított adatokat az 48. számú ábra mutatja.

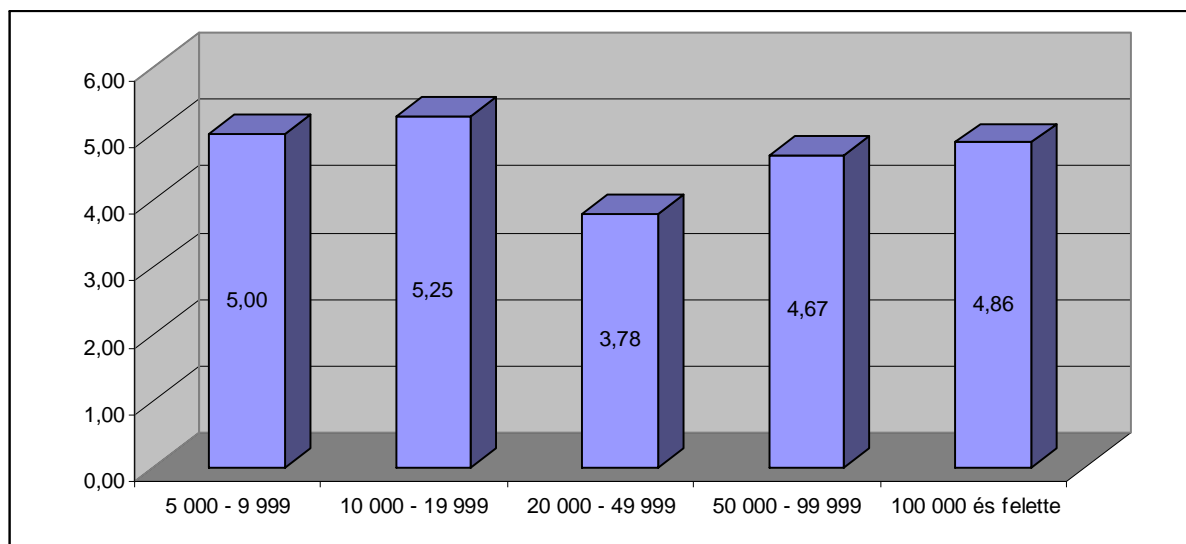
48. számú ábra: A jelentkező önellátási képességének befolyása a felvételi döntésre – regionális bontásban

³ Lásd 1993. évi III. törvény „a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról”, 84. § (1) bekezdés.

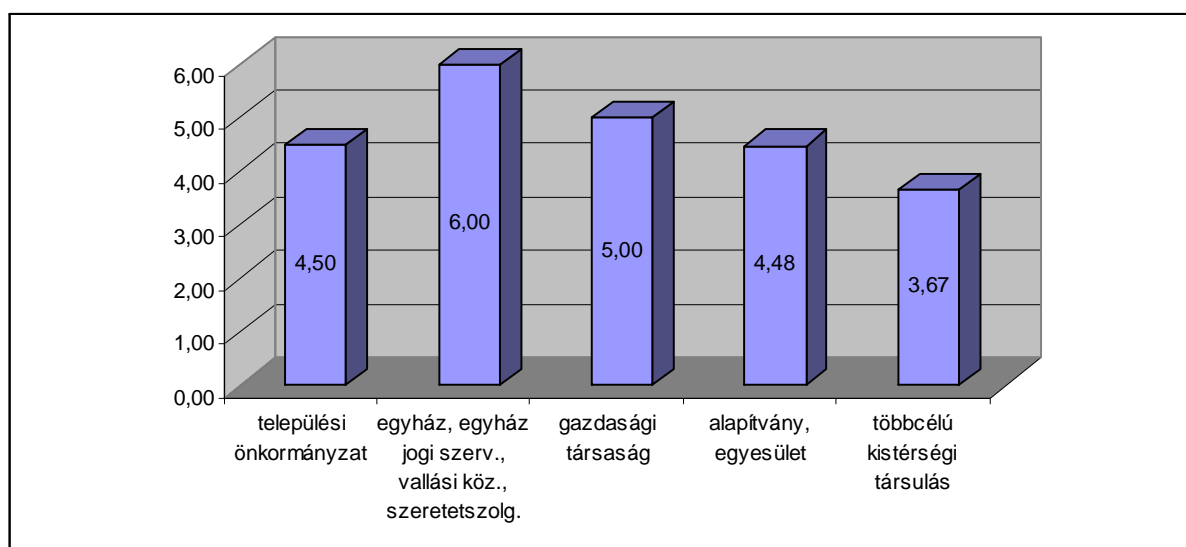
A jelentkező önellátási képessége tehát a Dél-dunántúli régióban befolyásolja leginkább a felvételi döntést, míg a Dél-alföldi és Közép-magyarországi régiókban legkevésbé. Hogy a település nagysága miként differenciálja az adatokat, az a 49. számú ábrából kiderült.

49. számú ábra: A jelentkező önellátási képességének befolyása a felvételi döntésre – településnagyság szerinti bontásban

Öt pont feletti átlagos értéket tehát a húszezer főnél kisebb település esetében tapasztalunk, 4,5 és 5 pont közötti átlagos értéket az ötvenezer főnél nagyobb településeken, míg a húsz- és ötvenezer fő közötti települések esetében az átlag a legalacsonyabb, 3,78 pont. A fenntartó szerinti bontást az 50. számú ábra tartalmazza.

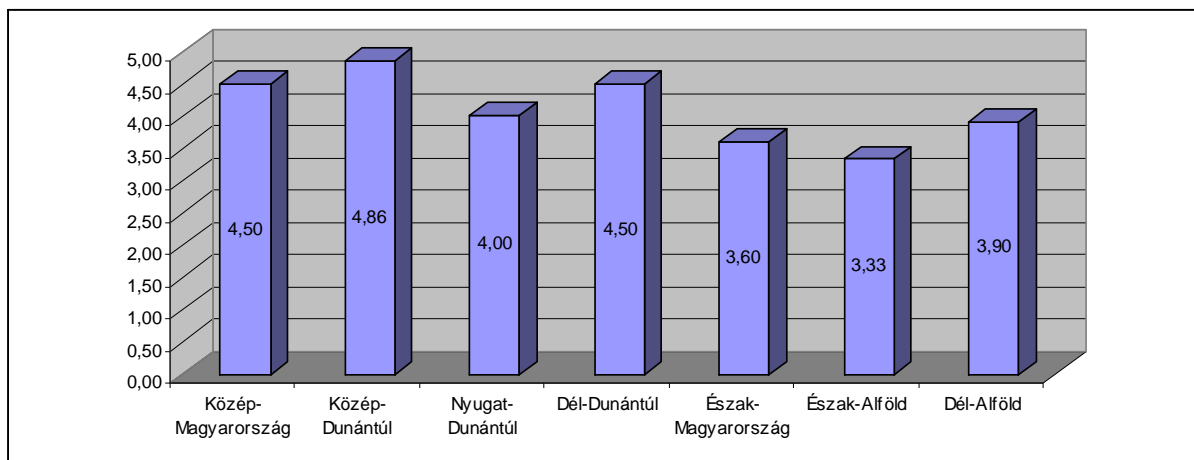
50. számú ábra: A jelentkező önellátási képességének befolyása a felvételi döntésre – fenntartó szerinti bontásban

Az 50. számú ábra alapján azt mondhatjuk, hogy a többcélú kistérségi társulások által fenntartott intézmények az átlagosnál jóval kisebb mértékben veszik figyelembe az önellátási képességet, mikor a felvételtől szóló döntést meghozzák.

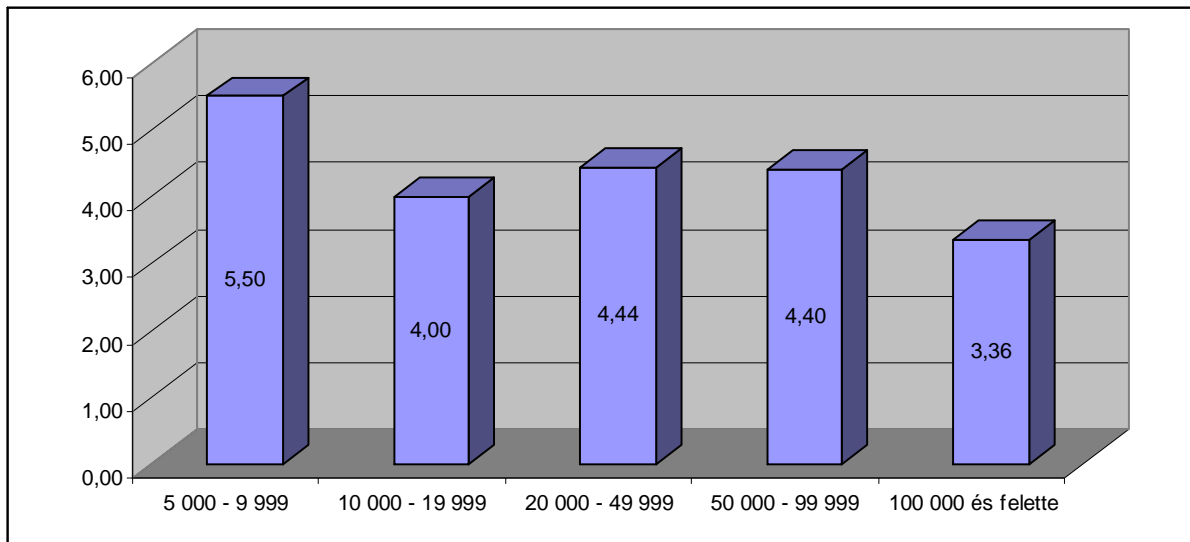
A következő kérdés arra vonatkozott, vajon a **jelentkező ittassága** milyen mértékben befolyásolja azt, hogy adott napon kik vehetik igénybe az éjjeli menedékhelyet. Azt, hogy ez a szempont egyáltalán nem befolyásolja a felvételi döntést, 6 intézmény (11,3%) jelölte meg, míg azt, hogy maximális mértékben befolyásolja, 16 intézmény (30,2%), és a 6-os érték egyben a leggyakrabban megjelölt érték is. E kérdés kapcsán a kapott átlag 4,15 pont. Az elemzett szempont kapcsán mutatkozó regionális különbségek az 51. számú ábrában láthatók.

51. számú ábra: A jelentkező ittasságának befolyása a felvételi döntésre – regionális bontásban

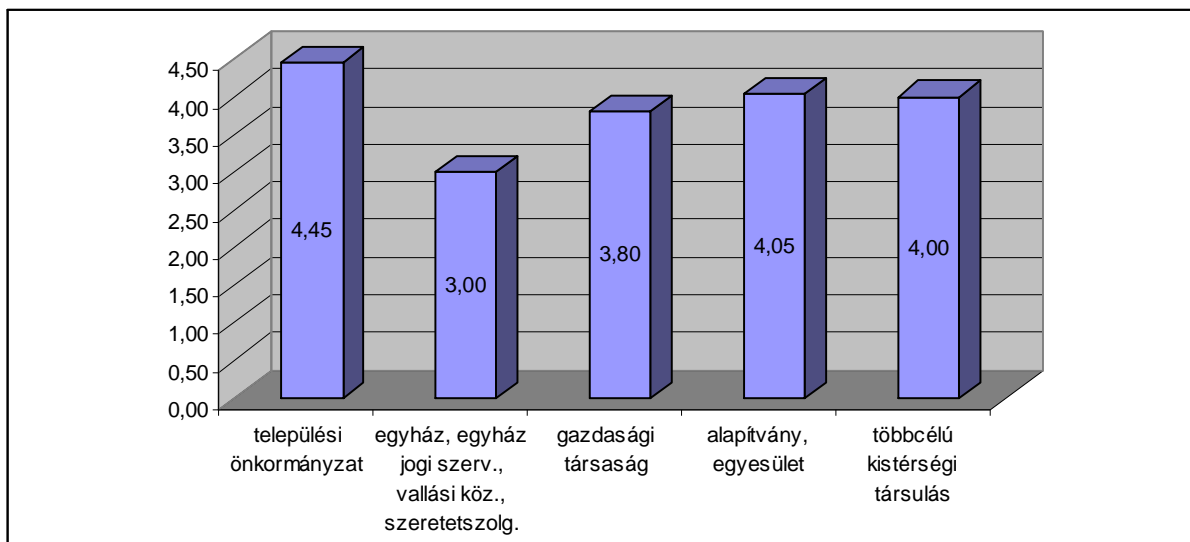
Az 51. számú ábra adatai azt mutatják, hogy a jelentkező ittassága leginkább a Közép-dunántúli régióban befolyásolja, hogy adott napon ki veheti igénybe az intézményt, míg az Észak-alföldi régióban a legkevésbé. A településnagyság és e szempont kapcsolatát az 52. számú ábra mutatja.

52. számú ábra: A jelentkező ittasságának befolyása a felvételi döntésre – településnagyság szerinti bontásban

A szélső értékeket ez esetben a legkisebb és legnagyobb települések kapcsán tapasztalhatjuk, pontosabban azt látjuk, hogy a legkisebb településeken működő intézmények számára meglehetősen fontos a felvételi döntés meghozatalakor, hogy a jelentkező ittas vagy sem, ellenben a legnagyobb települések esetében ennek befolyása a legkisebb mértékű. A fenntartók szerinti különbséget végül az 53. számú ábrában láthatjuk.

53. számú ábra: A jelentkező ittasságának befolyása a felvételi döntésre – fenntartó szerint bontásban

Láthatjuk az 53. számú ábrában, hogy az adatbázisunkban szereplő, települési önkormányzatok által fenntartott intézmények számára a többi fenntartóhoz képest fontosabb szempont, hogy a jelentkező ittas-e vagy sem, míg az egyházi intézmény számára ennek fontossága alulmúlja a többi fenntartó esetében tapasztaltakat.

Végül az utolsó általunk megjelölt szempont, mely befolyásolhatja a felvételi döntést, a **jelentkező életkora**. Ennek kapcsán meglehetősen ellentmondásos adatokat kaptunk. Egyfelől az 1-es értéket megjelölők aránya igen magas: 49,0%, tehát a válaszadók közel fele úgy nyilatkozott, hogy az életkor egyáltalán nem befolyásolja, hogy a jelentkező igénybe veheti-e az intézményt vagy sem. (A kapott átlagos értékünk is alulmarad minden korábbihoz képest: 2,35 pont.) Ennek ugyanakkor látszólag ellentmond az a korábban már elemzett adatsor, miszerint az összes válaszadó csak 18 éven felüli jelentkezők ellátását vállalja. Itt valószínűsíthetően arról van szó, hogy ha a jelentkező elmúlt 18 éves, akkor a továbbiakban már nem érdekes, hogy pontosan hány éves.

Ugyanakkor van a válaszadók között 8 olyan intézmény (15,7%), melyekben az életkor maximális befolyással van a felvételi döntésre. Esetükben arra gondolhatunk, hogy a válaszadók a 18 éves korhatárra is gondoltak, amikor e szempontnál választ adtak. Összességében azt mondhatjuk, hogy az adatok nem tekinthetők ebből a szempontból egyértelműnek, ám valószínűsíthető, hogy felső korhatárt nem vesznek figyelembe az intézmények, amikor az igénybevitelről döntenek.

Az általunk megjelölt szempontokon túl természetesen lehetőségük volt a válaszadóknak **egyéb szempontokat** is megnevezni. Ezt 8 intézmény meg is tette. Az általuk megjelölt egyéb befolyásoló tényezők tehát:

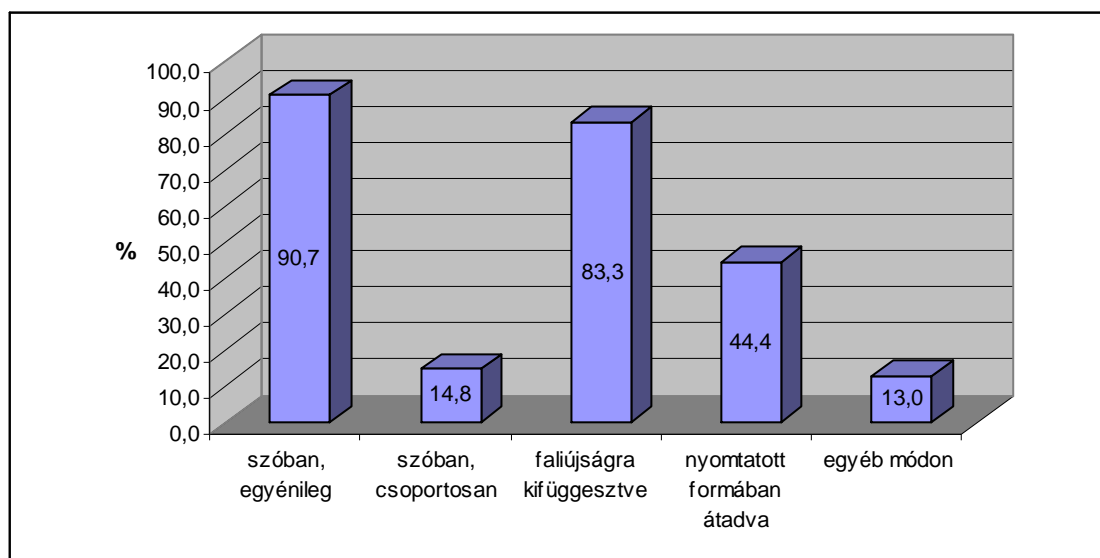
- „egészségügyi iratok megléte”
- „férőhely”
- „házirend elfogadása”
- „nincs hol aludnia”
- „rászorultság”
- „terhesség”
- „tüdőszűrő igazolás”
- „fenyegetettség”
- „magatartás”.

Az egészségügyi iratok meglétének fontosságát a felvételi döntés kapcsán a válaszadók 4-esre értékelték, míg az összes többi válasz esetében a 6-os értéket jelölték meg.

E fejezet következő kérdése arra vonatkozott, hogy az intézmények **ismertetik-e a házirend tartalmát az igénybevevőkkel**. Erre a kérdésre kivétel nélkül minden válaszadó „igennel” felelt. E szempontból tehát eltérés nem mutatkozik. Találunk azonban különbségeket a

szerint, hogy ez az ismertetés **milyen formában** történik. Elsőként lássuk, összességében milyen módon zajlik a tájékoztatás (lásd 54. számú ábra). Ez esetben több válasz megjelölésére is lehetőség volt.

54. számú ábra: Milyen formában történik a házirend tartalmának ismertetése?

Az 54. számú ábra alapján majd mindegyik intézmény (pontosan 47) szóban, egyénileg ismerteti az igénybevevőkkel a házirend tartalmát, és ugyancsak gyakori, hogy kifüggesztik a fallújságra is. **Az, hogy** nyomtatott formában átadják az igénybevevőknek, már csak az intézmények 44,4%-ában jellemző. A legkevésbé gyakori, hogy szóban, csoportosan ismertetik, végül az, hogy egyéb módon. Az egyéb módon történő ismertetés egyébként négy intézmény esetében azt jelenti, hogy átadják és aláírattják az igénybevevővel a házirendet, egy intézményben elolvastatják velük (egyénileg), végül két intézményben a lakógyűlésen történik meg a házirend ismertetése.

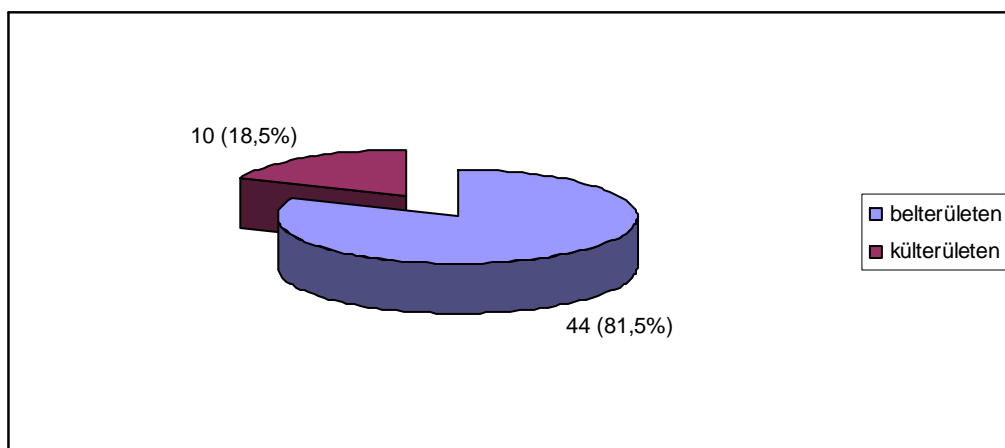
Ha a régiók közötti különbségeket vizsgáljuk és csak a szélső értékeket nézzük, azt tapasztaljuk, hogy a szóban, egyénileg történő ismertetés a legkevésbé a Közép-magyarországi régió intézményeiben jellemző (75,0%), míg a dunántúli régiókban és Dél-Alföldön minden válaszadó intézményben megjelenik ez a forma. A házirend szóban, csoportosan történő ismertetése a Nyugat- és Dél-dunántúli intézményekben egyáltalán nem jelenik meg, míg az Észak-alföldi régió intézményinek egyharmadában igen. A fallújságra történő kifüggesztés a Közép-magyarországi régióban jellemző legkevésbé (50,0%-ban), ellenben minden Közép- és Dél-dunántúli, valamint Észak- és Dél-alföldi intézményben megjelenik ez a forma. Végül nyomtatott formában legkevésbé a Közép-dunántúli intézményeket (14,3%) igénybevevők kapják meg a házirendet, míg leginkább az Észak-Magyarországon működő intézményeket igénybevevők (66,7%).

A település lélekszáma mentén csoportosított adatok szerint a házirend szóban, egyénileg történő ismertetése a húszezer főnél kisebb lélekszámú településen működő intézmények mindegyikében megtörténik, az ennél nagyobb települések azonban 81,3% és 94,4% közötti arányban jelölték meg ezt a formát. A szóban, csoportosan történő ismertetés az öt- és tízezer fő közötti településeken működő intézmények egyikére sem jellemző, ám az ennél nagyobb településeken e forma 11,1% és 25,0% közötti arányban megjelenik. A legkisebb településeken működő intézmények mindegyikében kifüggesztik a falújságra a házirendet, a többi településen azonban csak 75,0% és 92,9% arányban. Végül a legkisebb településeken nem adják át nyomtatott formában a házirendet, a többi településnagyság-kategóriában azonban az intézmények 30,3% és 55,6% közötti arányban igen.

Végül a fenntartók közötti különbségek: a házirend szóban, egyénileg történő ismertetése az egyházi, valamint a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények mindegyikében jellemző, a többi fenntartó esetében az e módot megjelölők aránya 83,3% és 95,2% közötti. A szóban, csoportosan zajló ismertetés az egyházi intézményben egyáltalán nem, ám a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények 40,0%-ában előfordul. Az egyházi intézményben, valamint a többcélú kistérségi társulások intézményeinek mindegyikében kifüggesztik a házirendet, ám a civil fenntartású intézményeknek csak 71,4%-ában. Végül a kistérségi társulások intézményeinek kétharmadában átadják nyomtatott formában is a házirendet, az egyházi intézményben azonban nem.

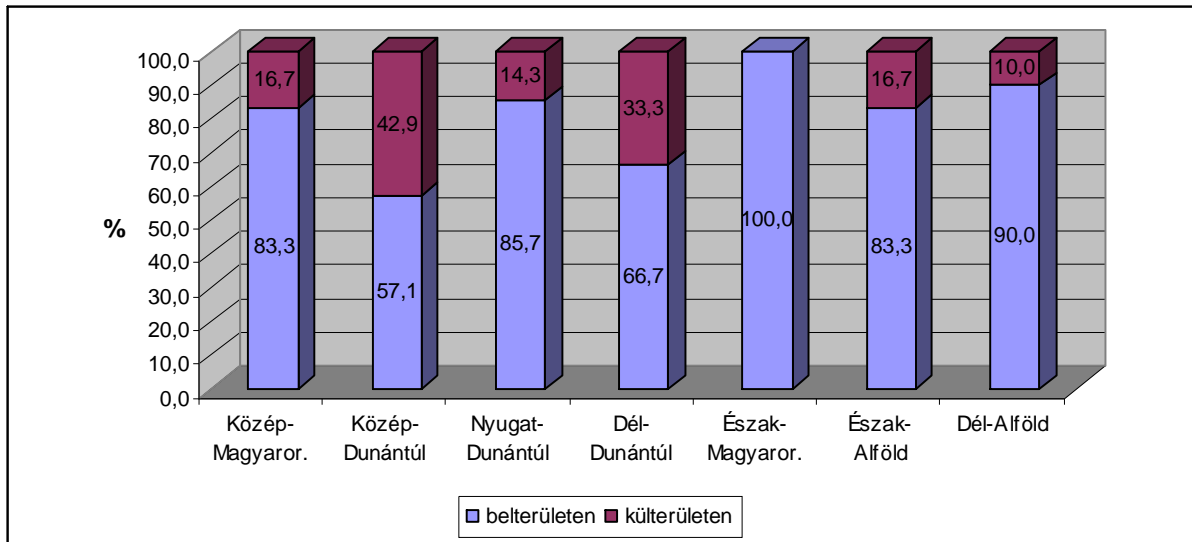
Az intézmény igénybevételének szempontjából fontos információ, hogy maga az **intézmény hol helyezkedik el**. Az e kérdésre kapott válaszokat az 55. számú ábra tartalmazza.

55. számú ábra: Hol található az éjjeli menedékhely?

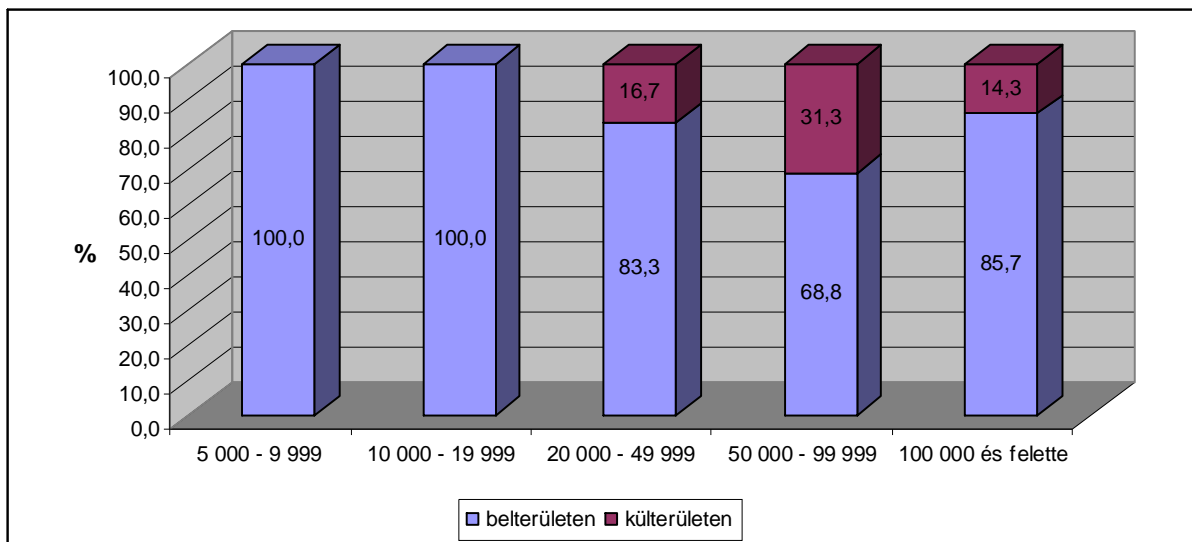
Az adatbázisunkban szereplő intézmények jelentős hányada, négyötöde belterületen található. A régiók között azonban jelentős eltérés mutatkozik e téren, ami az 56. számú ábrában is látható.

56. számú ábra: A bel- és külterületen található intézmények aránya régióként

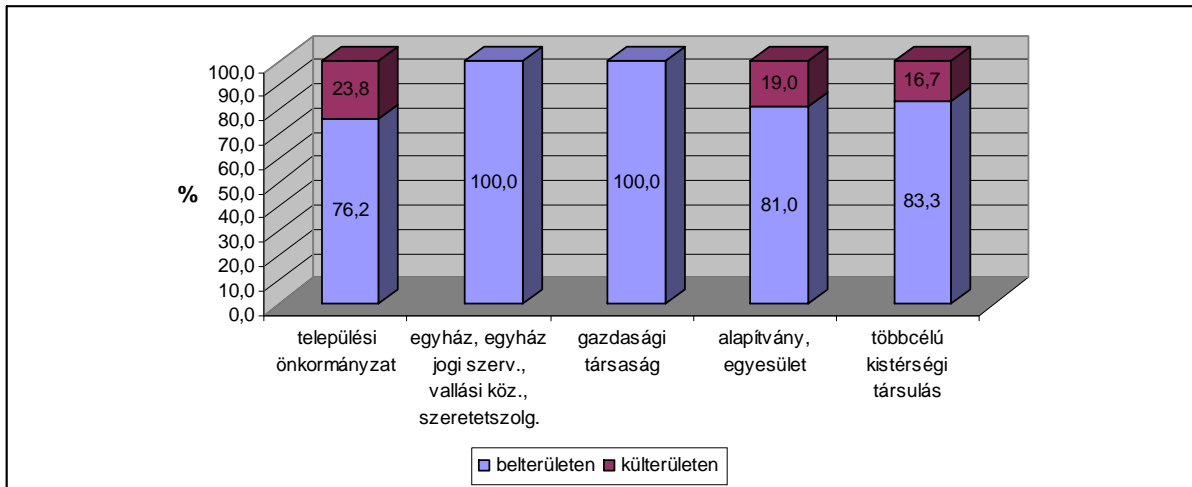
A belterületen található intézmények legkisebb és legnagyobb aránya között az adatok alapján több mint 40%-os eltérés mutatkozik. Míg Észak-Magyarországon az összes válaszadó intézmény belterületen található, addig Közép-Dunántúlon az intézményeknek mindössze 57,1%-a. A település nagyságával összevetett adatokat az 57. számú ábra mutatja.

57. számú ábra: A bel- és külterületen található intézmények aránya településnagyság szerinti bontásban

Az 57. számú ábrából látható, hogy kizárólag a húszezer fő feletti települések esetében fordul elő, hogy az éjjeli menedékhely külterületen legyen. Ezen települések között is legnagyobb arányban a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településeken működő intézmények körében (31,3%). Végül a fenntartók szerinti csoportosítást a 58. számú ábra tartalmazza.

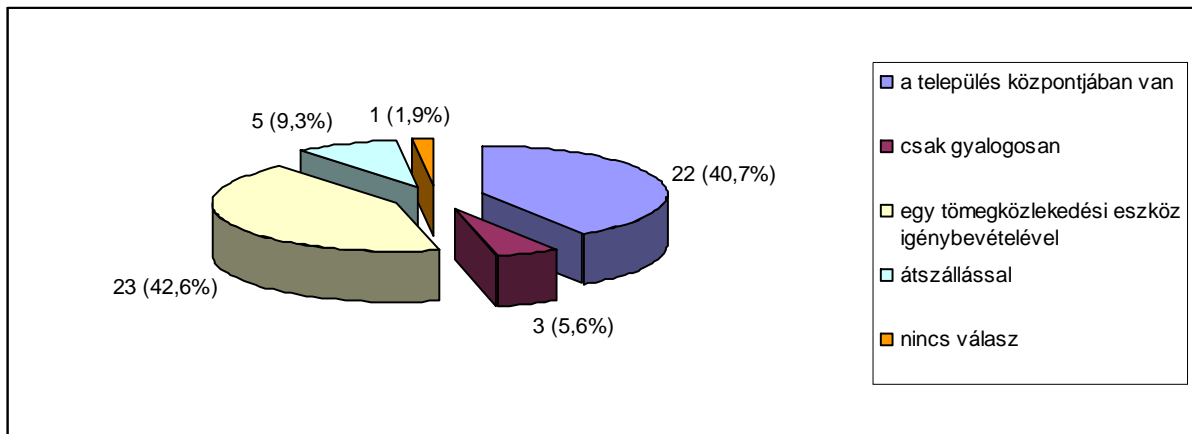
58. számú ábra: A bel- és külterületen található intézmények aránya fenntartó szerinti bontásban

Azt látjuk, hogy a gazdasági társaság által fenntartott, illetve az egyházi intézmény között nem találunk olyat, amely külterületen működne. A másik három kategóriában a külterületi intézmények aránya viszont 16,7% és 23,8% között mozog.

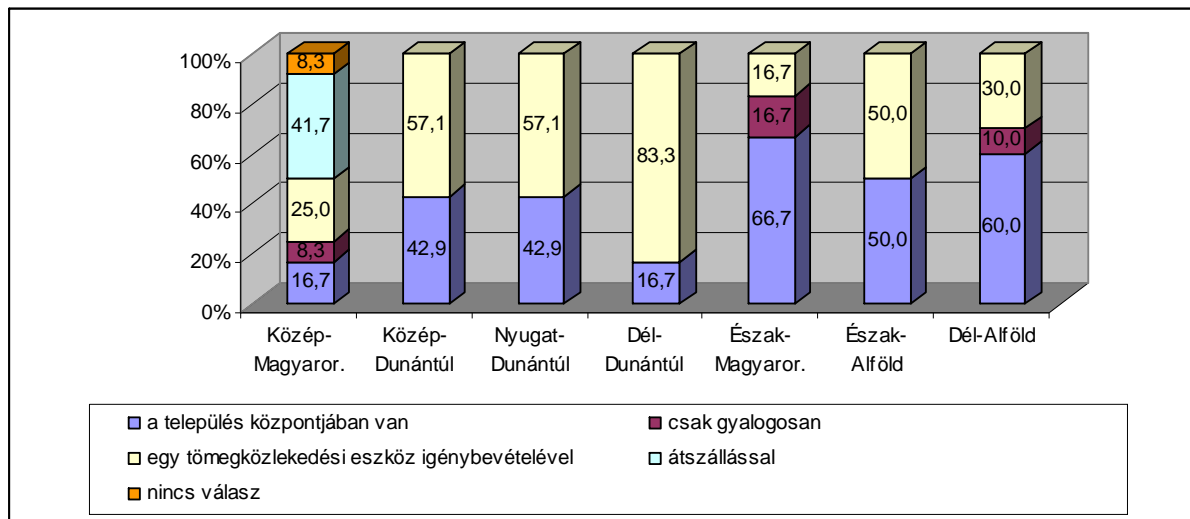
Nem csak arra kérdeztünk rá, hogy hol található az intézmény, hanem arra is, hogy **hogyan közelíthető meg a település központjából**. Az e kérdésre kapott válaszok összesítését a 59. számú ábra tartalmazza.

59. számú ábra: Hogyan közelíthető meg az intézmény a település központjából?

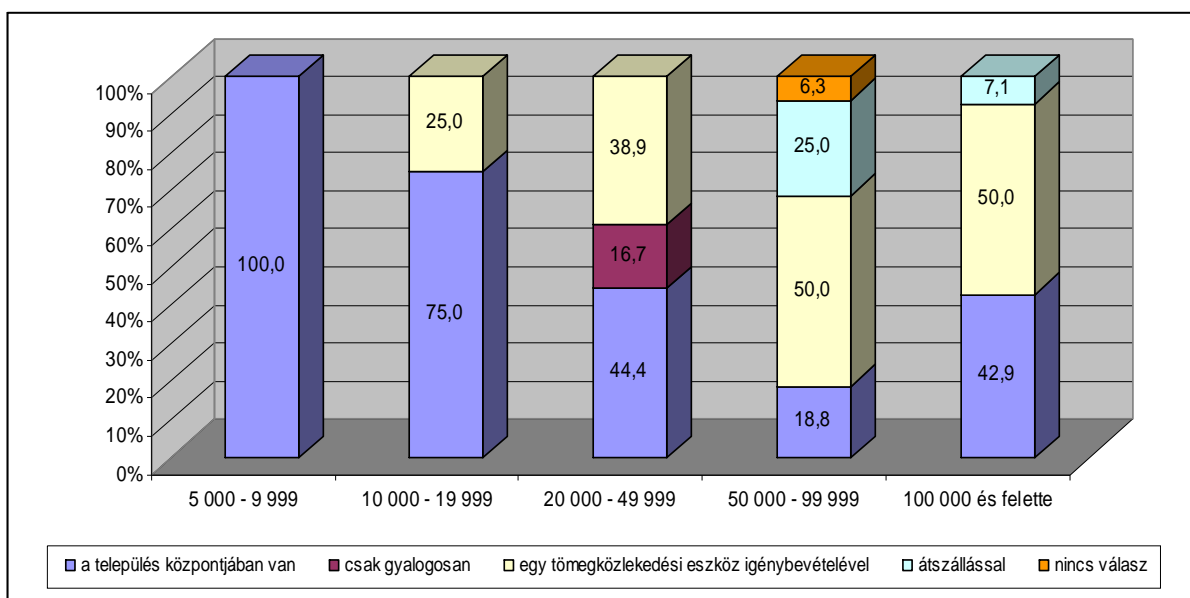
A válaszadó intézmények esetében a leggyakoribb tehát, hogy egy tömegközlekedési eszközzel lehet eljutni az intézményhez (42,6%). Szintén igen nagy arányban (40,7%) azonban az intézmény a település központjában van. Az esetek 9,3%-ában át kell szállni, tehát több tömegközlekedési eszközt kell igénybe venni, 5,6%-ában azonban csak gyalogosan lehet eljutni az éjjeli menedékhelyre a település központjából. A régiók közötti eltéréseket a 60. számú ábrából lehet megismerni.

60. számú ábra: Hogyan közelíthető meg az intézmény a település központjából – regionális csoportosításban

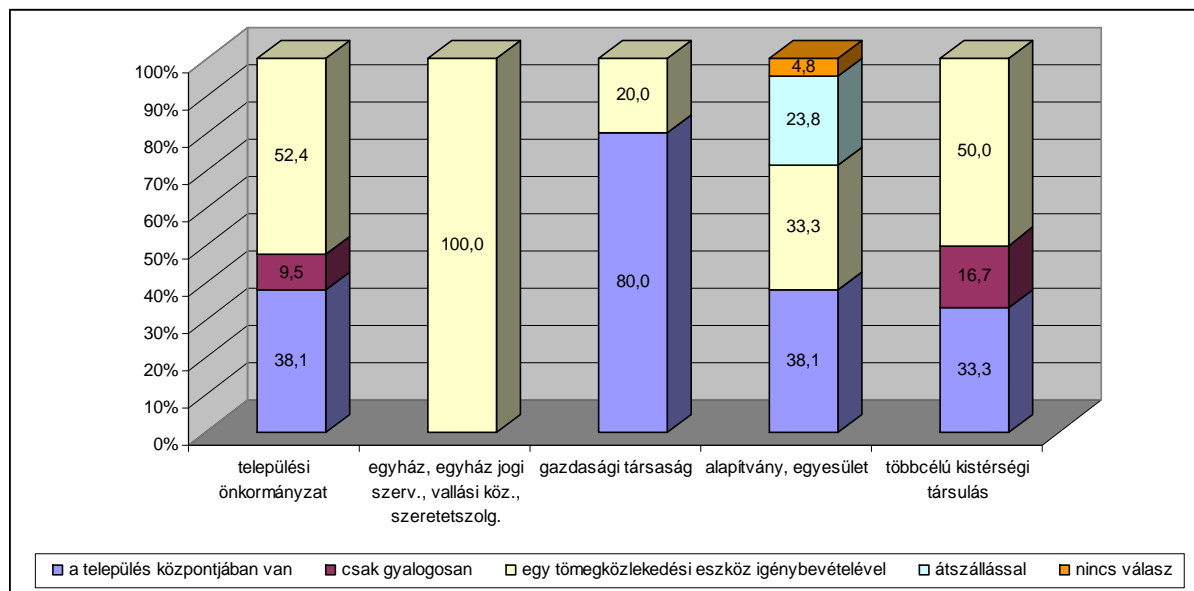
A 60. számú ábra adatai szerint az Észak-magyarországi régióban az intézmények kétharmada a település központjában van. E válaszlehetőségnél ez a legmagasabb tapasztalt arány. Ám ugyanebben a régióban találjuk meg azokat az intézményeket is legnagyobb arányban, melyeket csak gyalogosan lehet elérni a település központjából. A Dél-dunántúli régióban az intézmények négyötödének megközelítéséhez egy tömegközlekedési eszközt igénybe kell venni. Az, hogy több tömegközlekedési eszközt is igénybe kell venni az intézmény eléréséhez, kizárólag a Közép-magyarországi régióban jellemző, mégpedig meglehetősen magas arányban, ám ez érhető, ha a budapesti intézményekre gondolunk. A település lélekszámával való összevetést a 61. számú ábra tartalmazza.

61. számú ábra: Hogyan közelíthető meg az intézmény a település központjából – településnagyság szerinti csoportosításban

Ahogy az a 61. számú ábrában is látszik, a húszezer főnél kisebb településeken az intézmények jelentős része a település központjában van, vagy legfeljebb egy tömegközlekedési eszközt igénybe véve elérhető. A húsz- és ötvenezer fő közötti településeken már olyan intézmények is vannak, melyeket csak gyalogosan lehet elérni. Az ötvenezer főnél nagyobb lélekszámú településeken pedig már megjelenik az átszállás. Végül lássuk, milyen különbségek tapasztalhatók a különböző fenntartók között (lásd 62. számú ábra).

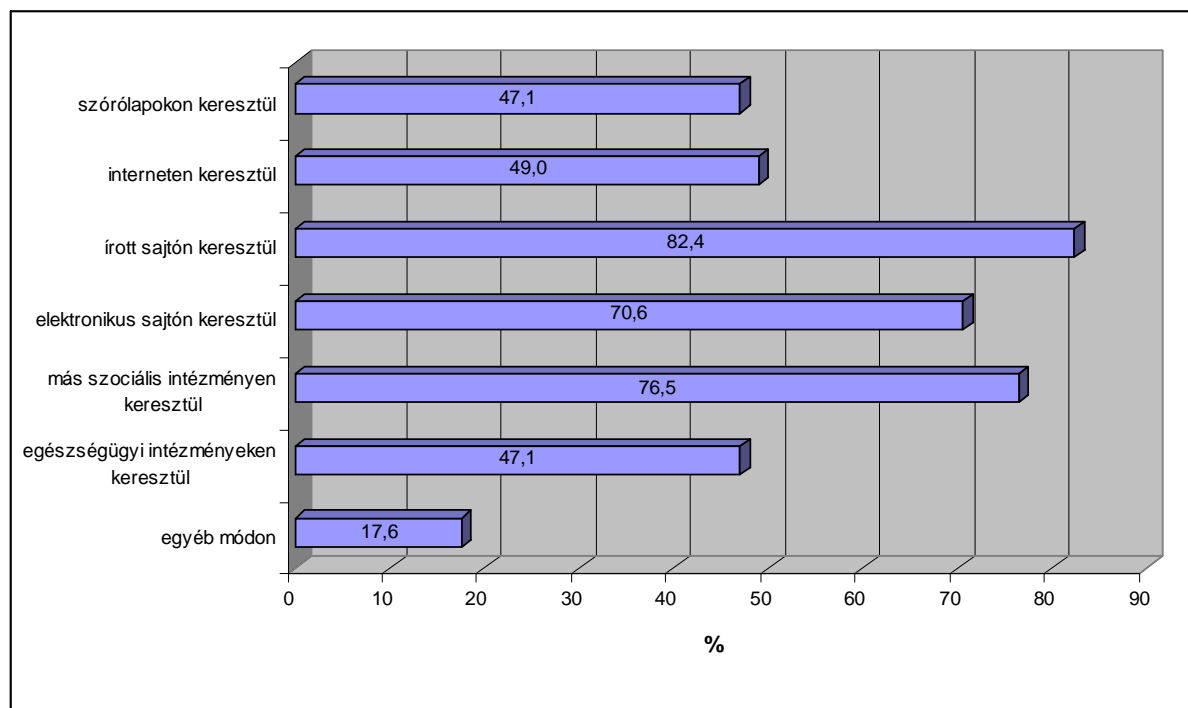
62. számú ábra: Hogyan közelíthető meg az intézmény a település központjából – fenntartó szerinti csoportosításban

Láthatjuk a 62. számú ábrából, hogy a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények négyötöde a település központjában van, míg ez az arány a többi fenntartó esetében 40,0% alatti. A települési önkormányzatok és a többcélú kistérségi társulások által fenntartott éjjeli menedékhelyek között jelentős eltéréseket nem találunk: mindkettő esetében az a legjellemzőbb, hogy intézményeik egy tömegközlekedési eszközzel elérhetők, megközelítőleg egyharmaduk a település központjában van, és kis részük csak gyalogosan érhető el. Az egyetlen egyházi intézmény egy tömegközlekedési eszközzel elérhető. Az, hogy több tömegközlekedési eszközt is igénybe kell venni az éjjeli menedékhely eléréshez, kizárólag a civil fenntartású intézmények esetében jelenik meg.

E fejezetben belül az utolsó kérdés arra kereste a választ, hogy az éjjeli menedékhelyek **milyen módon tájékoztatják a településen élőket az intézmény szolgáltatásairól**. Erre a kérdésre egy intézmény semmilyen választ nem adott (aránya 1,9%), két intézmény pedig azt jelölte meg, hogy egyáltalán nem tájékoztatja a lakosságot (arányuk 3,8%). A fennmaradó 51 intézmény által megjelölt válaszokat összesítve a 63. számú ábrában ismertetjük.

63. számú ábra: A lakosság tájékoztatásának módja

Amint az a 63. számú ábrából is kivehető, a leggyakoribb tájékoztatási eszköz az írott sajtó. E módtól nem sokkal marad el a más szociális intézményeken, illetve az elektronikus sajtón keresztül zajló tájékoztatás. A szórólap, az internet, illetve az egészségügyi intézmények megközelítőleg a válaszadók fele esetében jelennek meg a tájékoztatás eszközeként. Végül az egyéb módon zajló tájékoztatás a legkevésbé gyakori. E kategóriában a válaszok között az alábbiak jelennek meg:

- a kliensek, valamint a lakosok egymást tájékoztatják
- rendezvények (pl. Hajléktalanok éjszakája, nyílt nap)
- jelzőrendszer
- rendőrség
- társintézmények
- civil szervezetek
- tájékoztató füzet
- hirdető, tájékoztató tábla.

Ami a régiós különbségeket illeti: a Közép-magyarországi intézmények körében a más szociális intézményen keresztül történő tájékoztatás a leggyakoribb (88,9%), míg az egészségügyi intézményeken keresztül történő a legkevésbé. Közép-Dunántúlon minden válaszadó intézmény tájékoztatást nyújt az írott és elektronikus sajtón keresztül is, a szórólapon és egészségügyi intézményeken keresztül történő tájékoztatás ugyanakkor a legritkábban előforduló módszer (57,1%-57,1%). Nyugat-Dunántúlon szintén az írott sajtó „vezeti” a sort, hiszen ezt a formát

minden intézmény alkalmazza, az interneten, valamint az egészségügyi intézményeken keresztül történő módszert azonban csak kevesebb, mint felük (42,9%-42,9%). Dél-Dunántúlon is az írott sajtó a leggyakoribb (100,0%), míg a szórólap a legritkább választott forma (16,7%). Észak-Magyarországon legszívesebben más szociális intézmény segítségét veszik igénybe a tájékoztatáshoz (83,3%), és elenyésző mértékben használják az internetet (16,7%). Észak-Alföldön újfent az írott sajtó a legkedveltebb forma (100,0%), és a szórólap a legkevésbé (33,3%). Végül Dél-Alföldön az írott sajtó „vezet” (90,0%), és az internet a legutolsó (30,0%).

Ha a település lélekszámával vetjük össze az adatokat, azt mondhatjuk, hogy az írott sajtó az ötven- és százezer fő közötti településeket kivéve minden kategóriában a leggyakoribb alkalmazott forma (84,6% és 100,0% közötti arányban). A húsz- és ötvézezer fő közötti településeknél az iménti arányával megegyező mértékben van jelen a más szociális intézményeken keresztül történő tájékoztatás, a százezer fős vagy a fölötti településeken pedig az elektronikus sajtó igénybe vétele. Az ötven- és százezer fő közötti lakosságszámú települések elsősorban a más szociális intézményeken keresztül történő információnyújtást preferálják (85,7%).

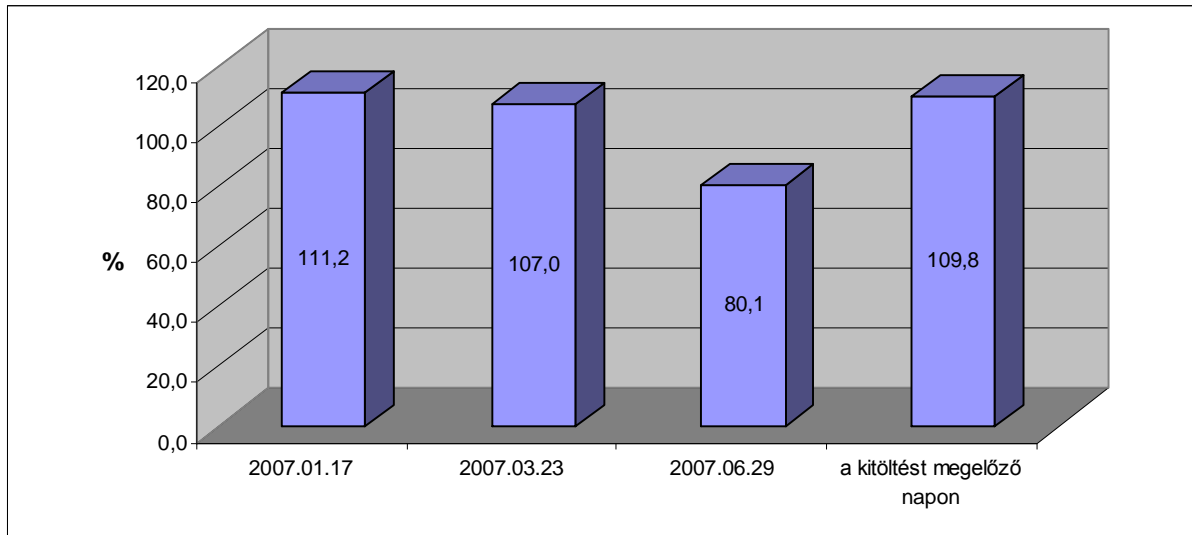
Végül a fenntartóval való összevetésben az alábbi adatokat kaptuk: a települési önkormányzatok által fenntartott intézmények leginkább az írott sajtót (90,5%), míg legkevésbé az internetet használják (33,3%) tájékoztatásra. Az egyházi intézmény minden formában tájékoztatja a lakosságot szolgáltatásairól. A gazdasági társaságok által fenntartott intézmények szintén az írott sajtót alkalmazzák leginkább (80,0%), ám az összes többi módszer sem áll tőlük távol, hiszen minden más csatorna egyaránt 60,0%-ot kapott. A civil fenntartású éjjeli menedékhelyek leginkább más szociális intézményeken keresztül tájékoztatnak (77,8%), ám ritkán veszik igénybe erre az egészségügyi intézményeket (11,1%). Végül a többcélú kistérségi társulások a szórólapot és az írott sajtót részesítik leginkább előnyben (83,3%-83,3%), és az internetet alkalmazzák legkevésbé (16,7%).

V. Adatok az ellátást igénybevevőkről

A következő fejezetben igyekeztünk minden fontos információt összegyűjteni az éjjeli menedékhelyeket igénybe vevő hajléktalan emberekkel kapcsolatban. E kérdéscsoportban elsőként arra kérdeztünk rá, hogy hány fő vette igénybe az intézményt az általunk megadott időpontokban. Ezek az időpontok konkrétan az alábbiak voltak: 2007. január 17., 2007. március 23., 2007. június 29., illetőleg a kérdőív kitöltését megelőző nap, mely jelen esetben 2007. december 2. és 2008. január 20. közé esett. A 64. számú ábrából kiderül, hogy az adatbázisban

szereplő intézmények összes férőhelyére vetítve milyen volt a **kihasználtság** az említett időpontokban.

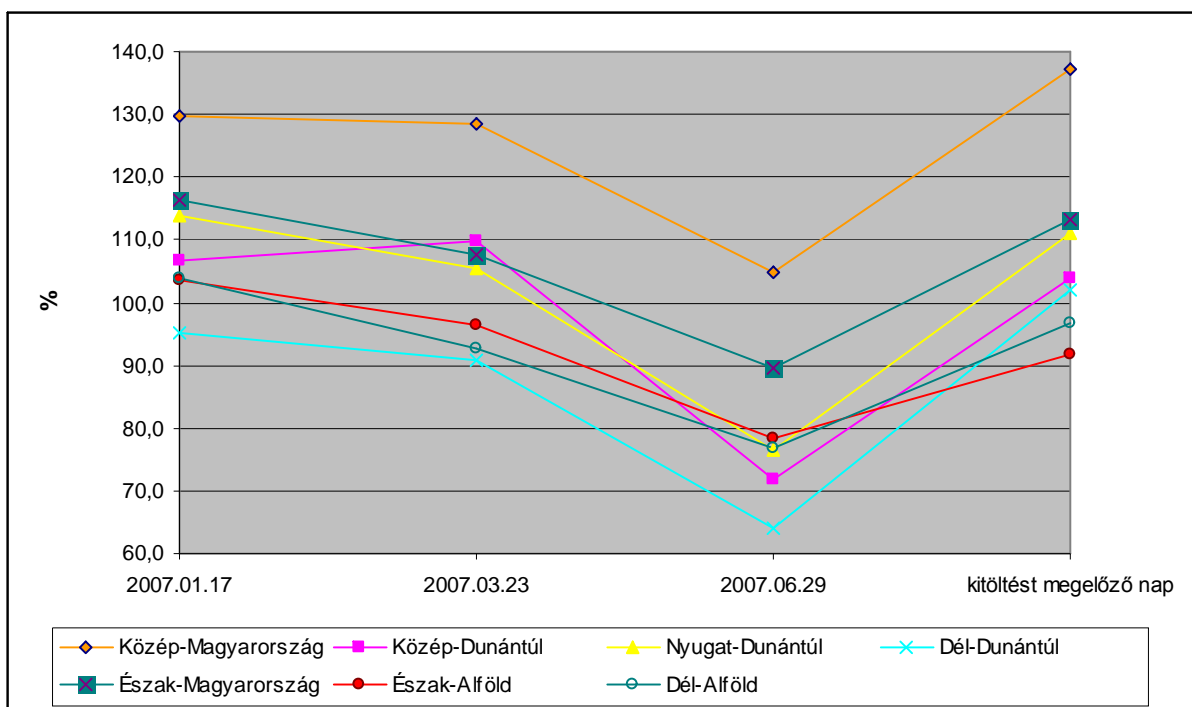
64. számú ábra: Az adatbázisban szereplő intézmények férőhely-kihasználtsága

Látható a 64. számú ábrából, hogy a nyáritól eltekintve minden időpontban 100,0%-ot meghaladó mértékben voltak az intézmények kihasználva.

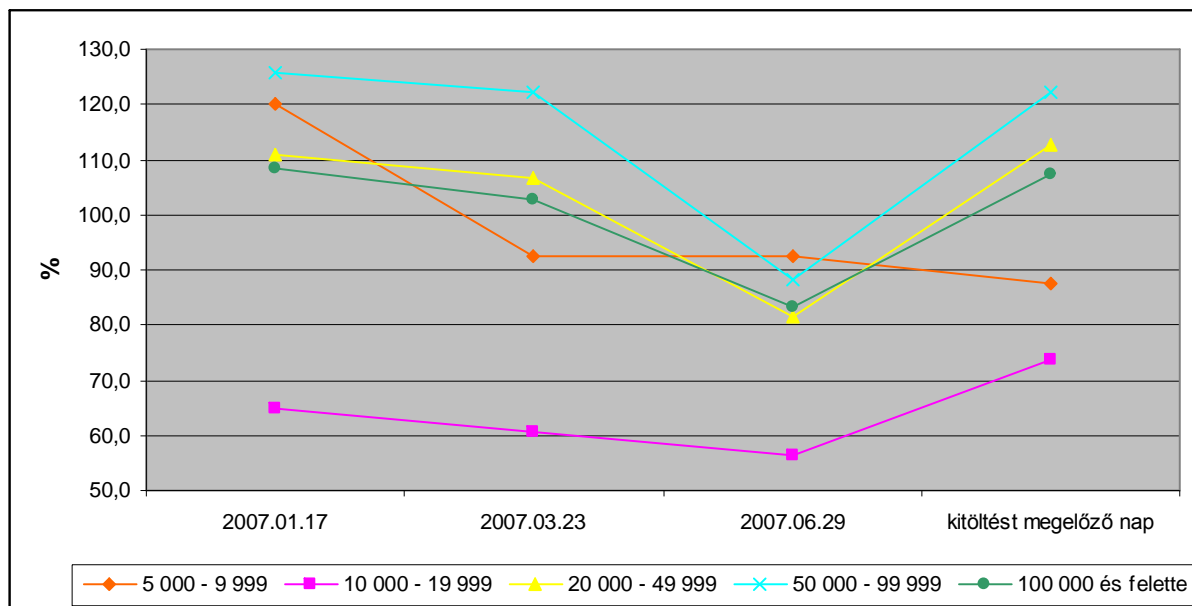
Természetesen nem csak összesítve, hanem az egyes intézményekre és az egyes időpontokra külön-külön is szükséges kiszámolni a kihasználtságot. Ha ezen adatok átlagos értékeit nézzük, regionálisan az alábbi különbségeket tapasztaljuk (lásd 65. számú ábra).

65. számú ábra: Az intézmények átlagos férőhely-kihasználtsága régióként

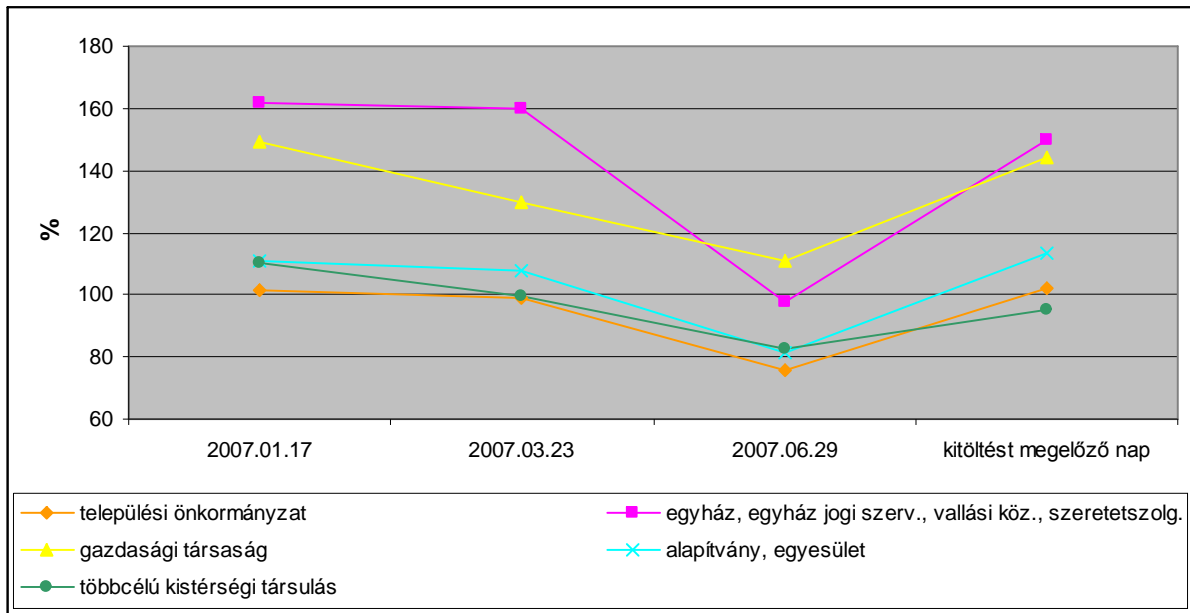
A 65. ábra adataiból pl. elsőként kitűnik, hogy a Közép-magyarországi régió intézményeinek átlagos férőhely-kihasználtsága a legmagasabb, sőt, még a nyári időpontban is közel 105,0%, tehát egyszer sem csökken 100,0% alá. Szintén meglehetősen magas kihasználtsággal működnek az Észak-magyarországi régió intézményei, ahol a kihasználtsági adatok 89,6% és 116,2% között mozognak. Ezzel szemben a Dél-dunántúli intézmények átlagos kihasználtsága a legalacsonyabb, és mindössze egyetlen dátum esetében (a kitöltést megelőző napon) haladta meg némileg a 100,0%-ot. Az Észak- és Dél-alföldi régió adatai nagyon hasonlítanak egymáshoz, mind tendenciájukat, mind a tapasztalt értékeket figyelembe véve. Ha az egyes intézmények adatait a települések nagysága szerint csoportosítjuk, a következőket tapasztaljuk (lásd 66. számú ábra).

66. számú ábra: Az intézmények átlagos férőhely-kihasználtsága a település nagysága szerinti bontásban

A 66. ábra érdekes adatokat mutat. Egyfelől a tíz- és húsz ezer főnél kisebb településeken működő intézmények kihasználtsága messze alulmúlja a többi településkategória kapcsán tapasztalt értékeket, mégpedig mind a négy időpontban. Egyben azt is láthatjuk, hogy a legnagyobb átlagos kihasználtsággal működő intézmények ötven- és százezer fő közötti településeken találhatóak. Végül adataink fenntartó szerinti csoportosítását a 67. számú ábra tartalmazza.

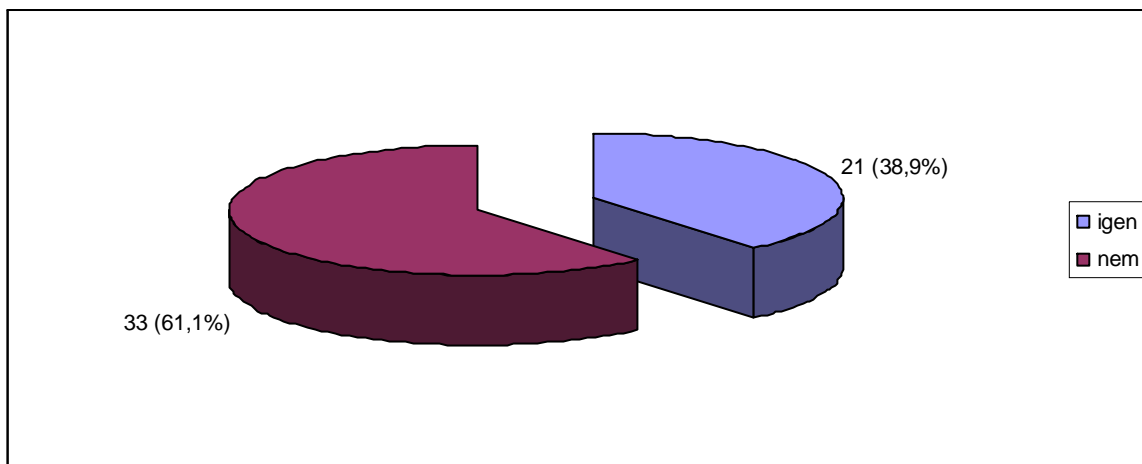
67. számú ábra: Az intézmények átlagos férőhely-kihasználtsága fenntartó szerinti bontásban

Bár nyilvánvaló, hogy nem a fenntartó szervezeti formája határozza meg az intézmények kihasználtságát, érdekességként bemutatjuk az adatokat. Ezek szerint a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények, valamint az egyházi intézmény esetében tapasztalható a legmagasabb átlagos kihasználtság, míg a települési önkormányzatok és többcélú kistérségi társulások esetében kapjuk a legalacsonyabb átlagos értékeket a vizsgált időpontokban. (A férőhelyek kihasználtságára vonatkozó összes adatot részletesen a 1. számú melléklet tartalmazza.)

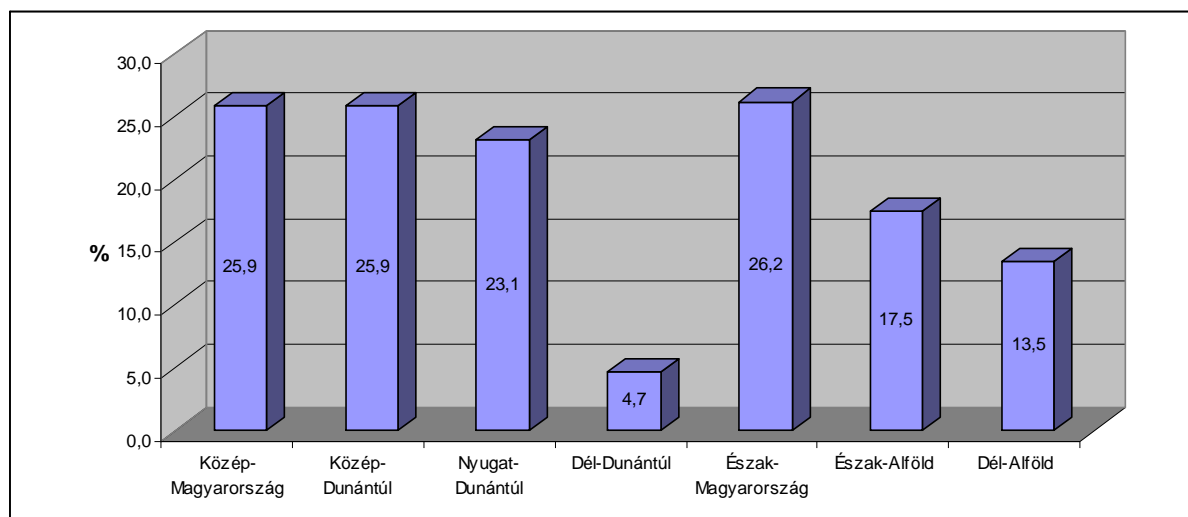
A férőhelyek számához kapcsolódik az a következő kérdés, hogy 2006-ban az intézményekben sor került-e **időszakos férőhelyszám-bővítésre** a téli időszakban. Az e kérdésre adott összefoglaló válaszokat a 68. számú ábra tartalmazza.

68. számú ábra: A 2006. évben sor került-e időszakos férőhelyszám-bővítésre a téli időszakban?

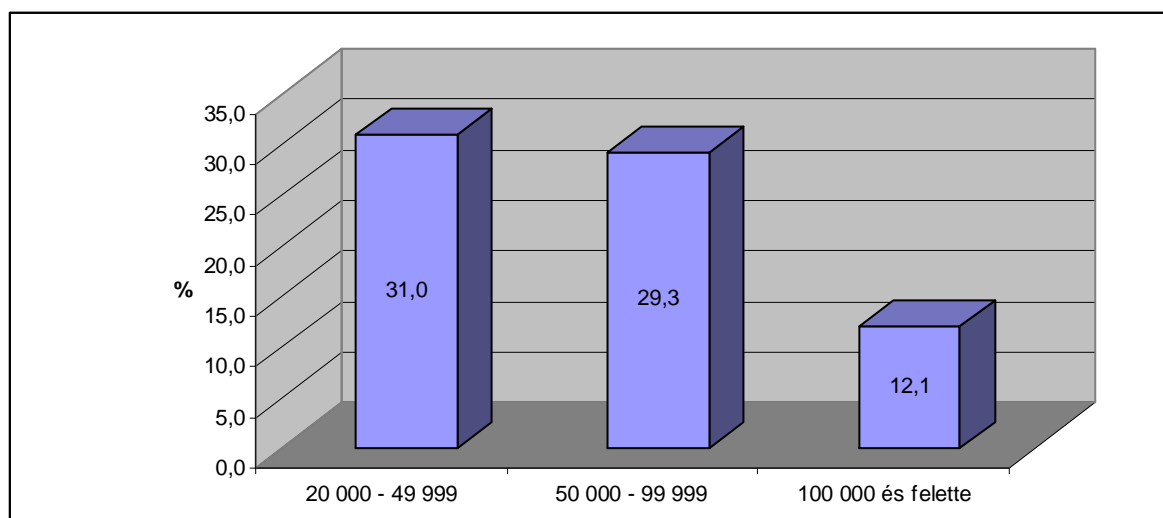
A 68. ábra szerint az intézmények valamivel több mint egyharmadában történt időszakos férőhelyszám-bővítés. Azt, hogy ezt összesen hány főt érintett, 19 intézmény adta meg. Válaszaik alapján az említett időszakban az időszakos férőhelyszám-bővítés összességében 361 hajléktalan embert érintett, és a működési engedélyben szereplő férőhelyszámhoz (1739) képest 20,8%-os növekményt jelentett. E férőhely-többlet legkevesebb 2, legtöbb 50 és átlagosan 19 férőhelyt takart az egyes intézményekben. Ha az egyes régiók férőhelyszám adataihoz viszonyítjuk a plusz férőhelyek számát, a következőket tapasztaljuk (lásd 69. számú ábra).

69. számú ábra: Az engedélyezett férőhelyszámhoz viszonyított időszakos bővítés aránya a téli időszakban, regionális bontásban (2006. év)

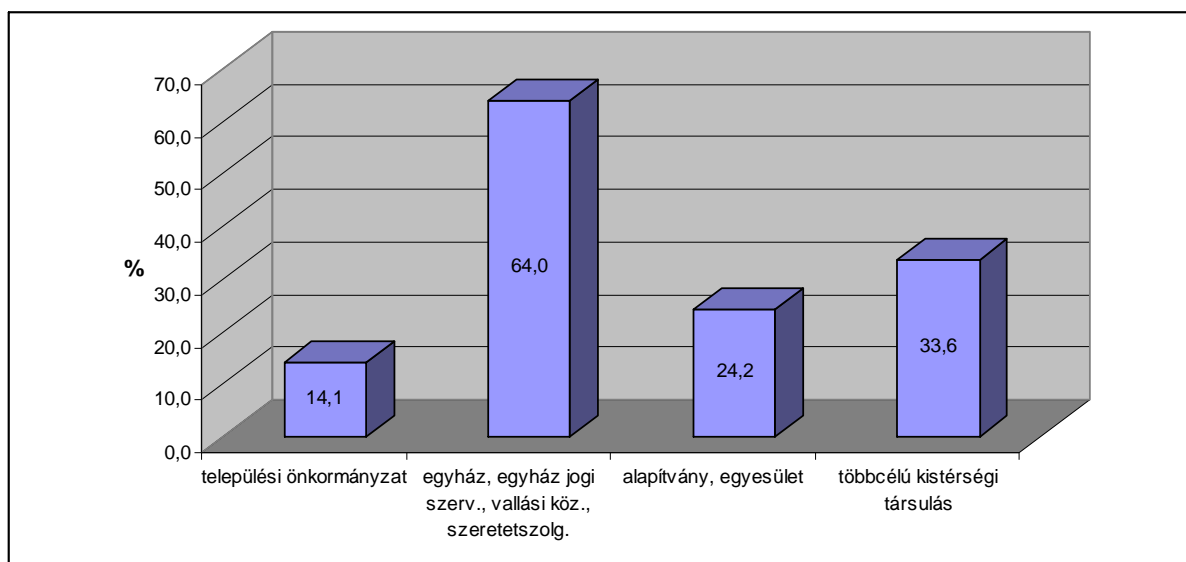
A 69. ábra szerint Észak-Magyarországon, Közép-Dunántúlon és Közép-Magyarországon az intézmények engedélyezett férőhelyeik egynegyedével bővítették a férőhelyek számát az elemzett időszakban. A település nagysága szerint csoportosított adatok a 70. számú ábrában olvashatók.

70. számú ábra: Az engedélyezett férőhelyszámhoz viszonyított időszakos bővítés aránya a téli időszakban, településnagyság szerinti bontásban (2006. év)

Adatainkból egyfelől látható, hogy kizárólag a húszezer főnél nagyobb településeken történt időszakos férőhelyszám-bővítés, másfelől az is, hogy ennek aránya a húsz- és ötven, valamint az ötven- és százezer fő közötti településeken megközelítette az engedélyezett férőhelyek egyharmadát. A fenntartó szerinti csoportosítás az alábbi képet mutatja (lásd 71. számú ábra).

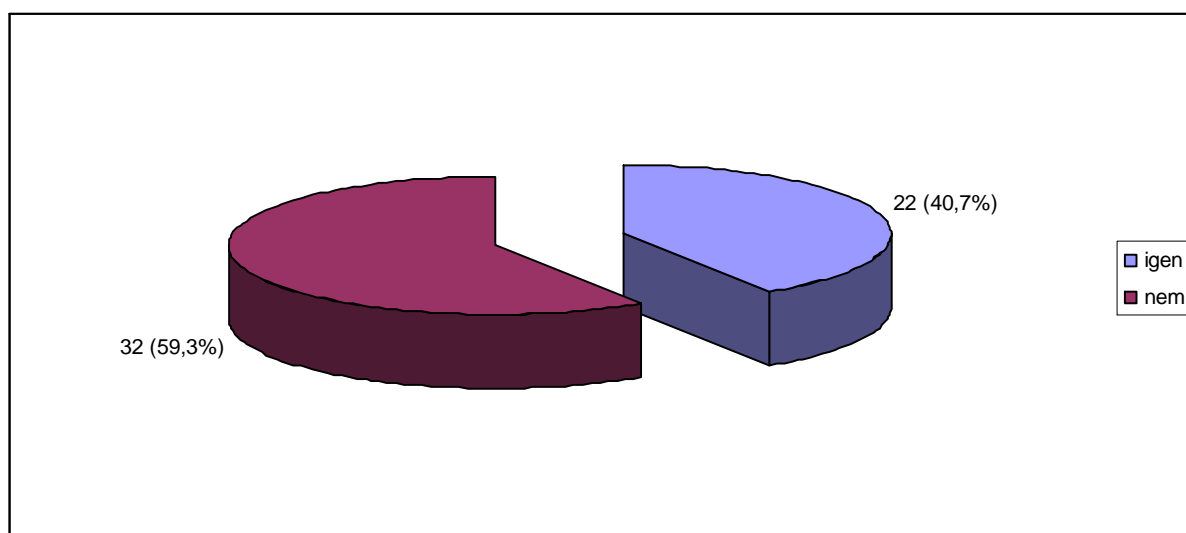
71. számú ábra: Az engedélyezett férőhelyszámhoz viszonyított időszakos bővítés aránya a téli időszakban, fenntartó szerinti bontásban (2006. év)

Látható a 71. számú ábrából, hogy az adatbázisban szereplő egyetlen egyházi intézmény igen nagy arányú férőhelyszám-bővítést valósított meg az elemzett időszakban. (Egy gazdasági társaság esetében nem ismerjük a pontos adatokat.)

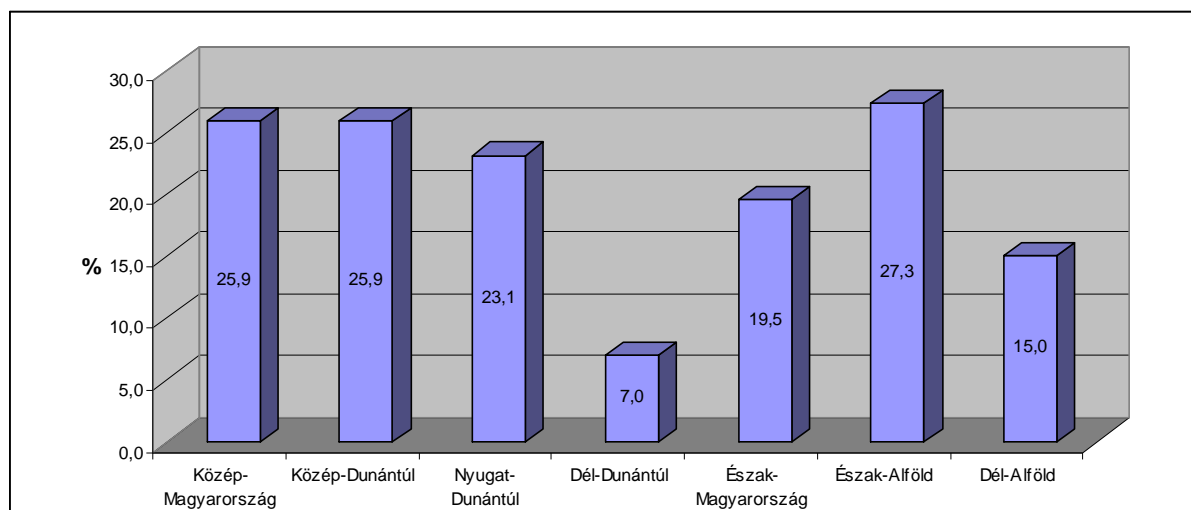
Az időszakos férőhelyszám-bővítésre azonban nem csak a 2006. évre, hanem a 2007. évre vonatkozóan is tettük fel kérdést. A kapott válaszokat összesítve a 72. számú ábra mutatja.

72. számú ábra: Terveznek-e a 2007. évben időszakos férőhelyszám-bővítést a téli időszakban?

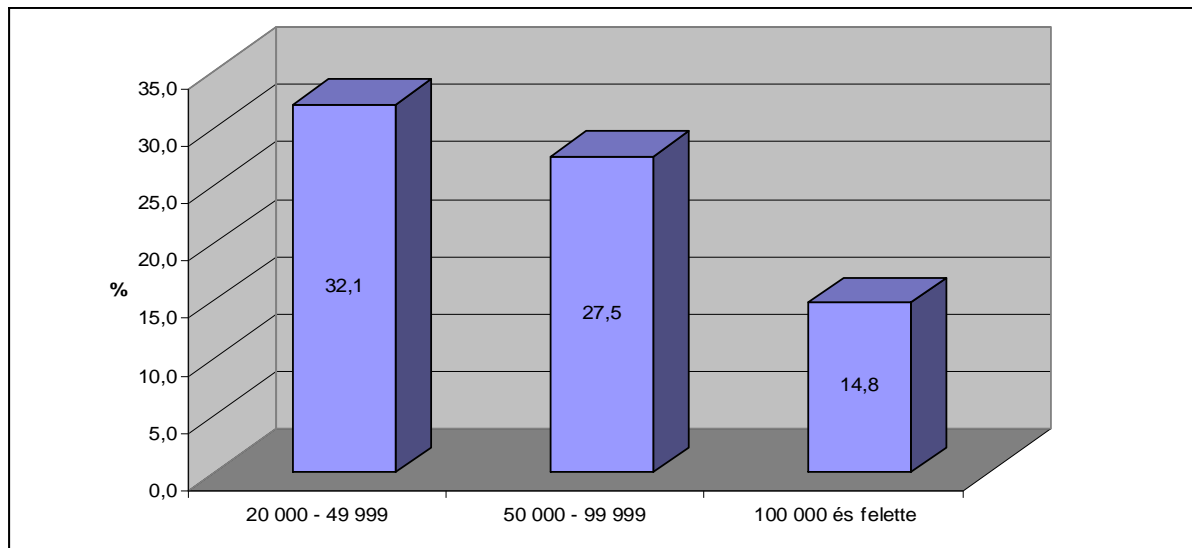
Az előző időszakhoz képest egy intézménnyel több tervezni megemelni férőhelyeinek számát ideiglenesen. Azok közül, akik a 2006. évben több férőhelyet biztosítottak a téli időszakban, 19 intézmény (90,5%) ezt a 2007. évben is tervezte, a fennmaradó 3 intézmény az előző időszakban nem bővítette férőhelyeinek számát. A tervezett bővítés valamivel több embert érintett 2007-ben, mint az előző időszakban: az összes számunk ez esetben 373 fő (21,4%-os növekedés a teljes férőhelyszámhoz viszonyítva). A legkisebb és legnagyobb érték változatlan, ám az átlag valamivel alacsonyabb az előző időszakhoz képest: 17,8 férőhely intézményenként. Itt újfent érdemes a férőhelyszámhoz viszonyított adatokat regionális csoportosításban is összehasonlítani (lásd 73. számú ábra).

73. számú ábra: Az engedélyezett férőhelyszámhoz viszonyított időszakos bővítés aránya a téli időszakban, regionális bontásban (2007. év)

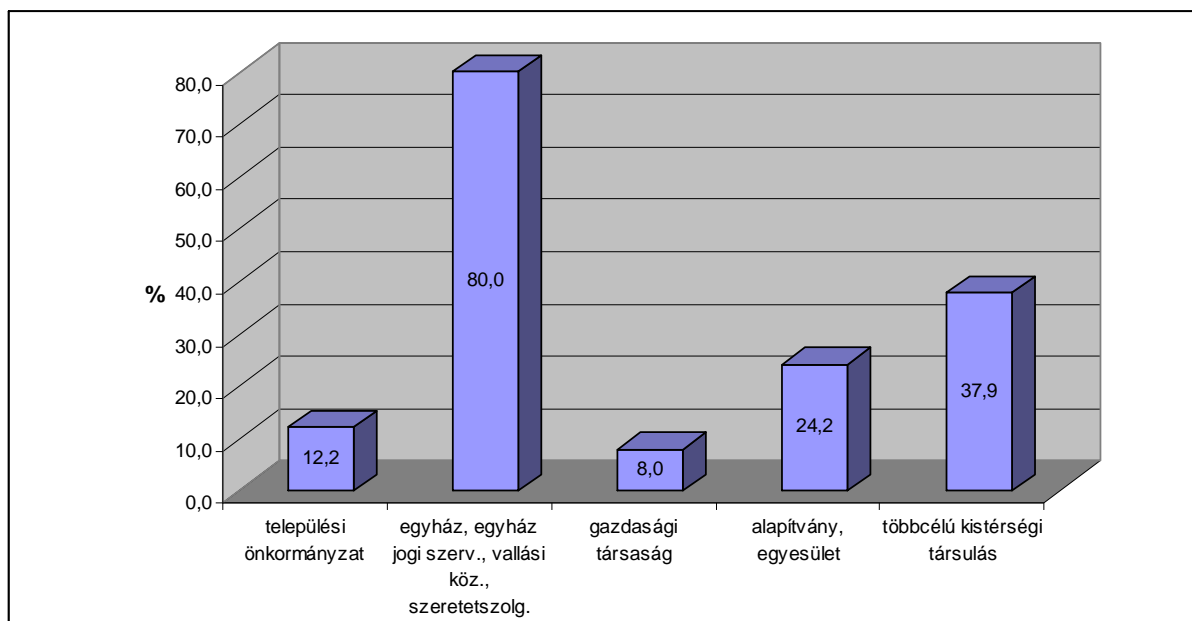
Az előző időszakhoz képest jelentős eltérést az Észak-alföldi régióban tapasztalunk, ahol a 2006. évi adatokhoz viszonyítva 10,0%-kal megnőtt a bővítendő férőhelyek aránya. Egyben itt tapasztaljuk a legmagasabb értéket is. A települések közötti eltéréseket a 74. számú ábra tartalmazza.

74. számú ábra: Az engedélyezett férőhelyszámhoz viszonyított időszakos bővítés aránya a téli időszakban, településnagyság szerinti bontásban (2007. év)

Az előző időszakhoz képest a húsz- és ötvenezer, valamint a százezer fős vagy a feletti településeken növekedést, az ötven- és százezer fő közötti településeken pedig csökkenést tapasztalhatunk a plusz férőhelyek arányában, ám ezek a változások nem tekinthetők jelentősnek (jellemzően 3,0%-on belül maradnak). Végül a fenntartó szerinti csoportosítás az alábbi képet mutatja (lásd 75. számú ábra).

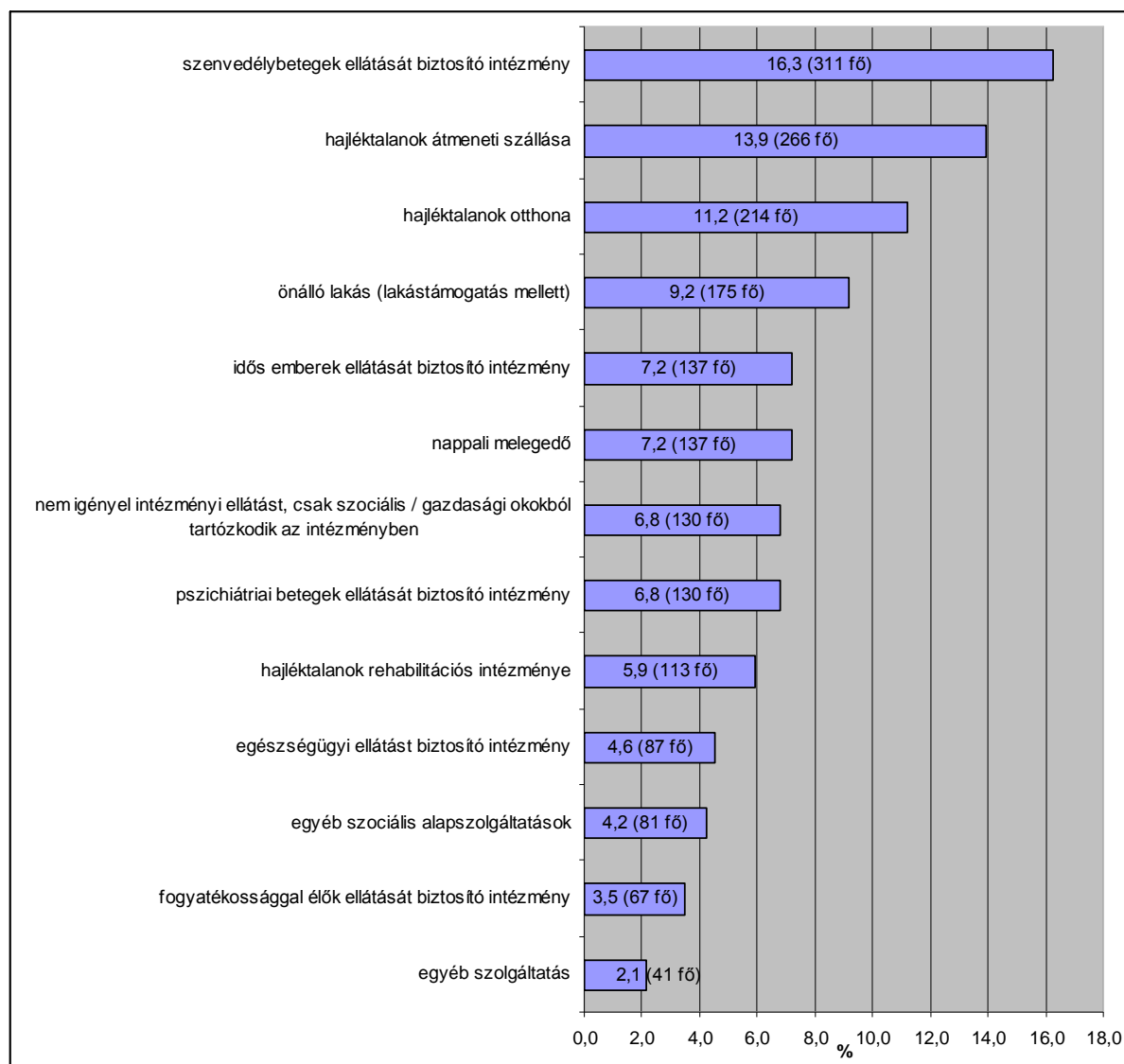
75. számú ábra: Az engedélyezett férőhelyszámhoz viszonyított időszakos bővítés aránya a téli időszakban, fenntartó szerinti bontásban (2007. év)

Jelentős növekmény az előző időszakhoz képest az egyetlen egyházi intézménynél tapasztalunk (16,0%). A többi fenntartó esetében az eltérések nem nevezhetők jelentősnek, vagy nincsenek (a civil szervezetek esetében).

Végül e fejezet utolsó pontjaként arra kerestük a választ, hogy a kérdőív kitöltői szerint az intézmény **hány igénybevevője számára lenne megfelelőbb más típusú szolgáltatás.** (Erre a kérdésre összességében 51 intézmény adott választ.) A kapott válaszokat ez esetben nem az engedélyezett férőhelyszámhoz, hanem a kitöltést megelőző napon az intézményt igénybe vevők számához viszonyítottuk (1910 fő). Az összesített adatokat a 76. számú ábra tartalmazza.

76. számú ábra: A más típusú szolgáltatást igénylők száma és aránya

Először is: fontos kiemelni, hogy a kérdőív kitöltői összesen 1889 fő, azaz a kitöltést megelőző napi igénybevevők 98,9%-a esetében más típusú szolgáltatást látnának szükségesnek. Ezek alapján akár azt is megfogalmazhatjuk, hogy a kérdőívet kitöltők véleménye szerint szinte minden éjjeli menedékhelyet igénybevevő hajléktalan embernek valami másra (is) lenne szüksége, mint amit ez az ellátási forma nyújtani tud. Ha az ellátásokat nézzük, azt látjuk, hogy a leggyakrabban megjelölt más típusú szolgáltatás a szenvedélybeteg-ellátás, mely az igénybevevők 16,3%-a számára

megfelelőbb szolgáltatást tudna nyújtani. A legkevésbé pedig egyéb ellátást jelöltek meg a válaszadók, mely az alábbiakat takarja: „orvos – hetente 2 órában”, „szociális bérlet”.

Ezen adatok kapcsán is érdemes az eddig alkalmazott csoportosítási szempontokat is alkalmazni. Ezek közül elsőként a régiók közötti különbséget írjuk le: Közép-Magyarországon a legnagyobb arányban (12,1%) a hajléktalanok átmeneti szállását, míg legkisebb arányban (2,0%) az egyéb szociális alapszolgáltatásokat jelölték meg a válaszadók, mint az igénybevevők számára megfelelőbb szolgáltatást. Közép-Dunántúlon a leggyakrabban megjelölt választ a szenvedélybeteg-ellátás, mely az igénybevevők 14,3%-a számára lenne megfelelőbb szolgáltatást, míg a legkevésbé megjelölt válasz a fogyatékossggal élők ellátása (0,8%). Ugyanez a helyzet a Dél-alföldi régióban, csak az arányok között mutatkozik eltérés: a fogyatékossggal élők ellátása az igénybevevők 21,9%-a számára megfelelőbb szolgáltatást nyújtana, míg a fogyatékossggal élők ellátása mindössze 2,8%-uk esetében. (Ez utóbbi régióban az egészségügyi ellátás szintén az igénybevevők 2,8%-ánál jelenik meg.) Nyugat-Dunántúlon és Észak-Magyarországon egyaránt a hajléktalanok átmeneti szállása lenne a megfelelőbb megoldás az igénybevevők legnagyobb hányadának: Nyugat-Dunántúlon 12,8%, míg Észak-Magyarországon 23,0%-uk számára, és mindkét régióra igaz, hogy a válaszadók nem jelölték meg egyáltalán a nappali melegedőt, mint megfelelőbb megoldást. Észak-Magyarországon továbbá az egyéb szociális alapszolgáltatások sem jelennek meg. A nappali melegedő a Dél-Dunántúlon sem jelentene egyetlen igénybevevő számára sem jobb megoldást a kitöltők szerint, mint az éjjeli menedékhely, ám a hajléktalanok otthona annál inkább: 22,8%-uk számára jelentené az adekvát ellátást. Az Észak-Alföldön ellenben azt tapasztaljuk, hogy a válaszadók szerint az igénybevevők 28,9%-ának nappali melegedő szolgáltatásaira lenne szüksége, míg mindössze 5,2%-uk számára lenne szükséges egyéb szociális alapellátás.

Ha a fenntartó szerint csoportosítjuk az adatokat, a következő eredményeket kapjuk: a települési önkormányzatok által fenntartott intézmények igénybevevő számára leginkább a hajléktalanok átmeneti szállása lenne megfelelő szolgáltatás (16,5%), míg mindössze 2,4% azok aránya, akik számára a fogyatékossggal élők ellátása lenne adekvát megoldás. Az egyházi intézményt igénybevevők 20,0%-a számára a hajléktalanok otthona nyújtaná a legmegfelelőbb szolgáltatást, és 1,3% azok aránya, akik pszichiátriai betegek ellátására szakosodott intézményben kapnák a leginkább megfelelő ellátást. A gazdasági társaságok által fenntartott intézmények igénybevevőinek 38,7%-a számára a nappali melegedő jelentené a megfelelő megoldást, és 7,7% azok aránya, akik számára az egészségügyi ellátást biztosító intézmény. A civil szervezetek által fenntartott intézményekben leginkább olyan igénybevevők jelennek meg, akik számára a szenvedélybeteg-ellátás valamilyen formája megfelelőbb lenne (arányuk 14,4%), míg legkevésbé

egyéb szociális alapszolgáltatásra lenne szükségük (3,0%). Végül a többcélú kistérségi társulások igénybevevőinek legnagyobb hányada szintén szenvedélybeteg-ellátásra szorulna (25,9%), és egyáltalán nincs olyan igénybevevőjük, aki egyébként nem igényelne intézményi ellátást, csak szociális és/vagy gazdasági okból veszi igénybe az éjjeli menedékhely szolgáltatásait.

VI. Az intézmény szolgáltatásai

Az éjjeli menedékhelyek szolgáltatásainak vizsgálatánál elsőként a **nyitvatartási időre** kérdeztünk rá. Az 1/2000. SzCsM rendelet⁴ előírása szerint a hajléktalanok éjjeli menedékhelye este, illetve éjszaka legalább napi tizennégy órát nyitva kell legyen. Ezen feltétel érvényesülésére vonatkozó adatokat tartalmazza a 7. számú táblázat.

7. számú táblázat: A hajléktalanok éjjeli menedékhelyeinek napi nyitvatartási ideje

A napi nyitva tartás ideje	Éjjeli menedékhely	
	intézmény	%
8 óra	1	1,9
12 óra	2	3,7
14 óra	30	55,6
15 óra	8	14,8
16 óra	8	14,8
19 óra	1	1,9
24 óra	3	5,6
nincs válasz	1	1,9
Összesen	54	100,0

A 7. számú táblázat adataiból látható, hogy a felmérésben szereplő intézmények 92,6%-a napi tizennégy vagy annál több órát tart nyitva. A válaszadó intézmények 5,6%-ának nyitvatartási ideje nem éri el a jogszabály által előírt minimumot.

Regionális csoportosításban vizsgálva az intézmények nyitvatartási idejét a következőket tapasztaljuk: a jogszabályban előírt minimum nyitvatartási időt el nem érő éjjeli menedékhelyeket a Közép-magyarországi, a Nyugat-dunántúli és az Észak-magyarországi régiókban találjuk. A többi régióban működő éjjeli menedékhelyek nyitva tartása napi tizennégy vagy annál több óra. Az a három intézmény, mely egész nap nyitva tart a Közép-magyarországi, Észak-magyarországi és Észak-alföldi régiókban található.

---

⁴ 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről – 107. §. (1)

A napi tizennégy órás nyitva tartás a legjellemzőbb: a Közép-dunántúli régióban (100,0%), a Dél-alföldiben (90,0%), az Észak-magyarországiban (66,7%), az Észak-alföldiben 50,0% és a Közép-magyarországi régióban (45,5%). A napi tizenöt órás nyitva tartás a nyugat-dunántúli (42,9%) és a dél-dunántúli (33,3%) régiókban fordul elő a legmagasabb arányban, a napi tizenhat órás nyitva tartás a dél-dunántúli régióban (50,0%). A tizenkilenc órás napi nyitva tartás kizárólag a nyugat-dunántúli régióban fordul elő.

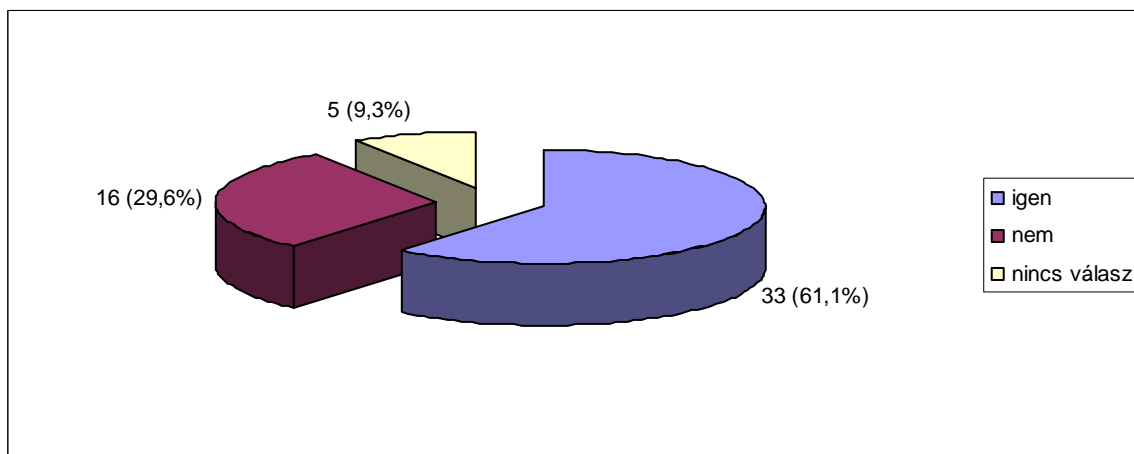
Ha a település lélekszáma mentén csoportosított adatokat nézzük, azt tapasztaljuk, hogy a jogszabály szerint szükséges nyitvatartási időt nem biztosító éjjeli menedékhelyet a tízezer főnél nagyobb, de százezer főnél kisebb lélekszámú településeken egyaránt találunk: egy-egy ilyen intézmény van a tíz- és húsz ezer fő közötti, a húsz- és ötvenezer, valamint ötven- és százezer fő közötti településeken.

Az öt- és tízezer fő közötti településeken található két intézmény mindegyike (100,0%) napi tizennégy órán át van nyitva, és minden egyéb településnagyság-kategóriában is a tizennégy órát nyitva tartó intézmények aránya a legjellemzőbb, de minél nagyobb lélekszámú kategória felé haladunk, annál kisebb arányban (a százezer fő feletti településeken arányuk már „csak” 42,9%). A tizennégy órát meghaladó nyitvatartási idő kizárólag a húsz ezer fő feletti településeken jellemző.

A fenntartó szervezeti formája szerint vizsgálva a nyitvatartási időt, azt láttuk, hogy a napi tizennégy órás nyitva tartás a kistérségi társulások által fenntartott intézmények mindegyikére (100,0%), a települési önkormányzatok által fenntartottak kétharmadára (66,7%), az alapítványok, egyesületek által fenntartottak közel felére (45,0%) és a gazdasági társaságok által fenntartott intézményeknek pedig egyötödére (20,0%) jellemző. A tizenöt órás nyitva tartás a gazdasági társaságok (40,0%) és az alapítványok, egyesületek által fenntartott intézmények (30,0%) esetében fordul elő, míg a tizenhat órás a települési önkormányzatok (19,0%) és az egyházi szervezet (100,0%) által fenntartottak körében. Egész napon át nyitva tartó intézményeket gazdasági társaságok (40,0%) és települési önkormányzat (4,8%) által fenntartott intézmények körében találunk.

Az intézmények szolgáltatásait vizsgáló kérdéscsoportban tértünk ki arra, hogy a felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek az igénybevevők számára **biztosítanak-e legalább napi egyszeri étkezést**. A válaszok a következőképpen alakultak: 61,1% biztosít, 29,6% nem biztosít napi egyszeri étkezést, 9,3% pedig nem válaszolt a kérdésre (lásd 77. számú ábra).

77. számú ábra: Az intézmények megoszlása – Biztosít-e napi egyszeri étkezést az igénybevevők számára?

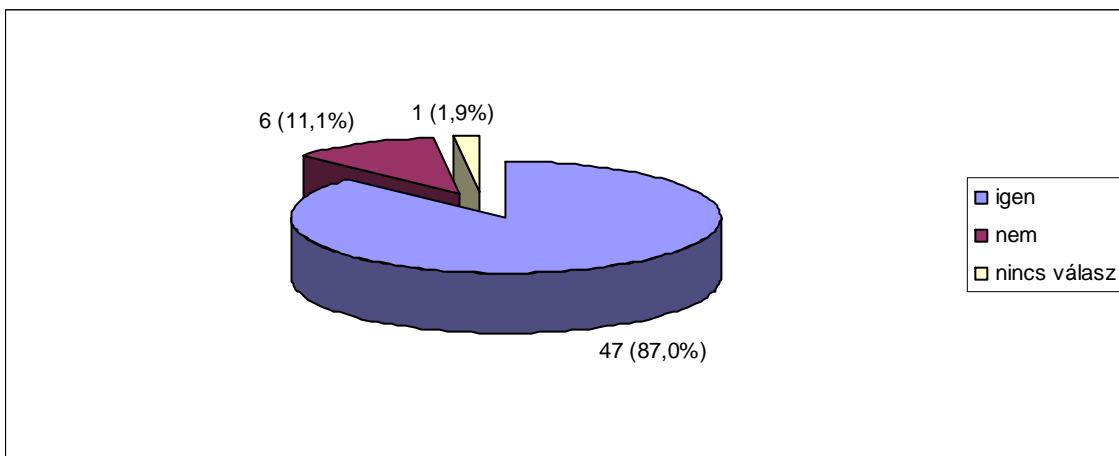
Az adatok regionálisan a következőképpen alakulnak: a Közép-magyarországi régióban csaknem minden válaszadó éjjeli menedékhely (91,7%) biztosít napi egyszeri étkezést, az Észak-magyarországi régióban 83,3%, a Közép-dunántúli régióban 71,4%, míg a többi régióban 50,0% vagy az alatti a napi egyszeri étkezést biztosítók aránya (legalacsonyabb a Dél-alföldi régióban: 30,0%). A napi egyszeri étkezést nem biztosító éjjeli menedékhelyeket legnagyobb arányban a Dél-alföldi (50,0%), Dél-dunántúli (50,0%), Észak-alföldi (50,0%) és Nyugat-dunántúli (42,9%) régiókban találjuk.

Ha a település lélekszáma mentén csoportosított adatokat nézzük, azt tapasztaljuk, hogy a tízezer főnél nagyobb, de százezer főnél kisebb településeken működő éjjeli menedékhelyek háromnegyede, a százezer fő feletti települések fele biztosít napi egyszeri étkezést az igénybevevőknek, míg a tízezer főnél kisebb lélekszámú településen működők egyáltalán nem biztosítanak.

A fenntartó szervezeti formája szerint vizsgálva a kérdést, azt mutatják az adatok, hogy a legnagyobb arányban az alapítványok, egyesületek által (76,2%) és a települési önkormányzatok által (61,9%) fenntartott intézményekben biztosítanak napi egyszeri étkezést, míg a gazdasági társaságok által fenntartottak 40,0%-ában, a kistérségi társulások egyharmadában. Az egyházi szervezet által fenntartott intézmény nem biztosít napi egyszeri étkezést.

Az igénybevevők **ruházattal való ellátását** a felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek 87,0%-ában biztosítják, 11,1%-ában nem, 1,9% pedig nem adott választ (lásd 78. számú ábra).

78. számú ábra: Az intézmények megoszlása – Biztosítja-e az igénybevevők ruházattal való ellátását?

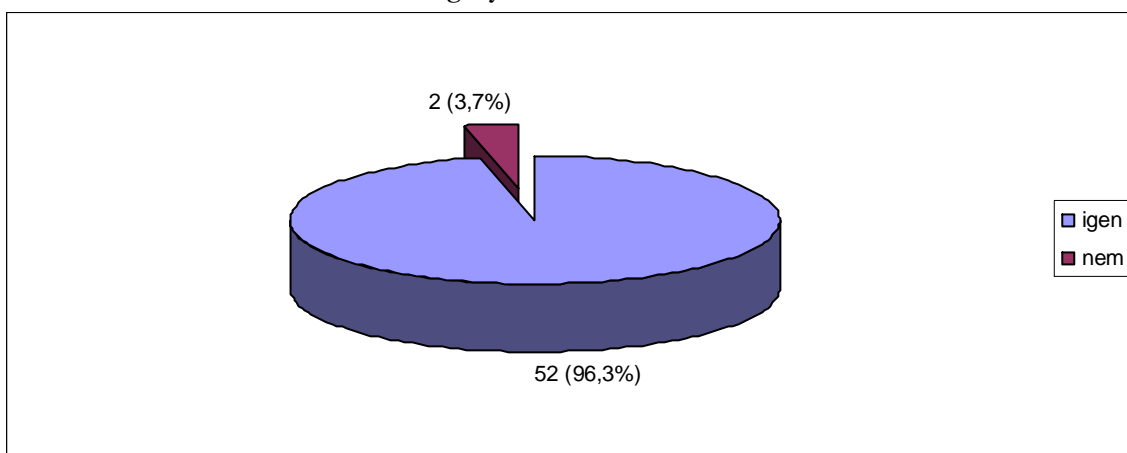
Regionális bontásba vizsgálva: az Észak-magyarországi és a Közép-dunántúli régióban található éjjeli menedékhelyek mindegyikében biztosítják az igénybevevők ruházattal való ellátását. De a ruházatot biztosító intézmények aránya a Dél-dunántúli régió kivételével a többi régióban is 80,0 – 92,0% között van. A Dél-dunántúli régióban találjuk a legalacsonyabb arányt, ahol az éjjeli menedékhelyek 50,0%-a biztosítja az igénybevevők ruházattal való ellátását.

A településnagyság-kategóriák mentén vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy minél nagyobb egy település, annál kisebb arányban vannak azok az intézmények, melyek biztosítják igénybevevők ruházattal való ellátását (de arányuk még a százezer fő feletti településeken is 71,4%). Az öt- és húszezer fő közötti településeken található éjjeli menedékhelyek mindegyikében biztosított az igénybevevők ruházattal való ellátása.

A fenntartó szervezeti formáját tekintve: az egyházi szervezet által fenntartott intézmények mindegyikében biztosítják az igénybevevők ruházattal való ellátását, a települési önkormányzatok által fenntartottak 90,5%-ában, de az egyéb fenntartású intézményekben is 80,0% körüli a ruházatot biztosítók aránya.

A tisztálkodáshoz szükséges textiliát a felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek 96,3%-a biztosít az igénybevevők részére, 3,7% (két intézmény) nem (lásd 79. számú ábra).

79. számú ábra: Az intézmények megoszlása – Biztosít-e tisztálkodáshoz szükséges textíliát az igénybevevők számára?

A vonatkozó jogszabályban előírt tisztálkodáshoz szükséges textíliát nem biztosító intézmények a Közép-magyarországi és a Dél-dunántúli régióban találhatók és ötvenezer főnél nagyobb lélekszámú településeken működnek, települési önkormányzat és alapítvány, egyesület által fenntartottak.

A felmérésben szereplő intézmények mindegyike biztosít **szociális munkát** az igénybevevők számára, legkevesebb napi 3, legtöbb napi 24 órában (átlagosan napi 7,7 órában). Az alábbi táblázat tartalmazza az intézményekben biztosított szociális munka napi időtartamára vonatkozó részletes adatokat.

8. számú táblázat: A hajléktalanok éjjeli menedékhelyein biztosított szociális munka napi időtartama

A szociális munka napi időtartama	Éjjeli menedékhely	
	intézmény	%
3 óra	1	1,9
4 óra	18	33,3
5 óra	1	1,9
6 óra	4	7,4
8 óra	16	29,6
13 óra	1	1,9
14 óra	3	5,6
15 óra	1	1,9
16 óra	2	3,7
20 óra	1	1,9
24 óra	1	1,9
nincs válasz	5	9,3
Összesen	54	100,0

A vonatkozó jogszabály előírása szerint az éjjeli menedékhelyeken legalább napi négy órában kell szociális munkát végezni. Láthatjuk a 8. számú táblázat adataiból, hogy a válaszadó intézmények egy kivételével eleget tesznek az előírásnak. Az éjjeli menedékhelyek egyharmada napi négy órában biztosít szociális munkát, míg 55,5%-uk napi öt vagy annál több órában.

Kíváncsiak voltunk arra, hogy a felmérésben szereplő intézmények a szociális munka keretén belül milyen szolgáltatásokat biztosítanak, milyen módszereket alkalmaznak, erről ad eligazítást a 9. számú táblázat.

9. számú táblázat: A hajléktalanok éjjeli menedékhelyeinek szociális munka keretében biztosított szolgáltatásai

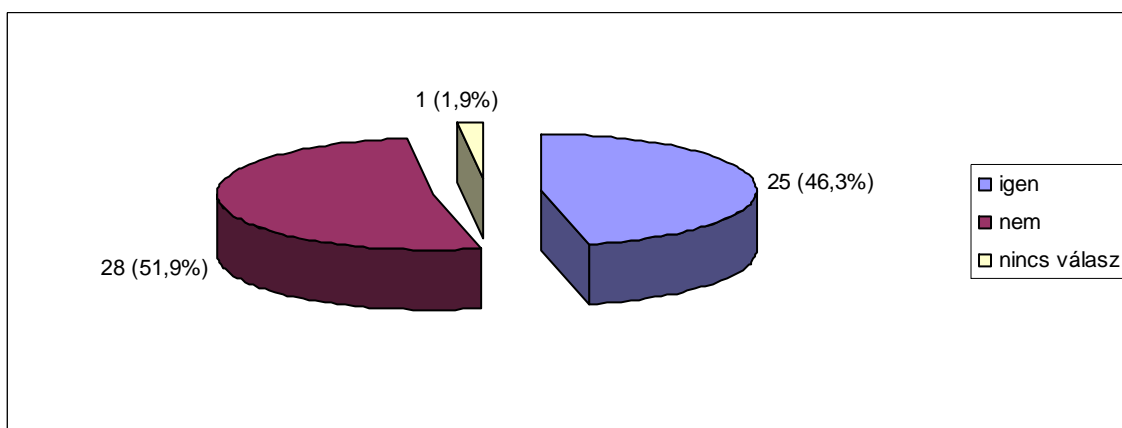
A szociális munka keretében biztosított szolgáltatások megnevezése	Biztosítja-e az adott szolgáltatást?		
	igen	nem	nincs válasz
szociális információk biztosítása	53 98,1%	-	1 1,9%
az igénybevevő jogosultságaira vonatkozó tanácsadás	51 94,4%	1 1,9%	2 3,7%
egyéni esetkezelés	46 85,2%	7 13,0%	1 1,9%
szociális csoportmunka	24 44,4%	25 46,3%	5 9,3%
közösségi szociális munka	18 33,3%	31 57,4%	5 9,3%
szocioterápia	1 1,9%	41 75,9%	12 22,3%
egyéb	9 17,1%	-	45 83,3%

A 9. számú táblázat adataiból látható, hogy szociális információt csaknem minden éjjeli menedékhelyen biztosítanak, és az igénybevevő jogosultságaira vonatkozó tanácsadás is nyújt 94,4%. Egyéni esetkezelést már közel tíz százalékkal kevesebb intézmény alkalmaz (85,2%). A további kérdőíven felsorolt szolgáltatások már lényegesen kisebb arányban fordulnak elő: szociális csoportmunka 44,4%-nál, közösségi szociális munka egyharmaduknál (33,3%), szocioterápia pedig csak egyetlen intézményben (1,9%). Az egyéb válaszok között minden előforduló válasz egyszer szerepel, például: utógondozás, foglalkoztatási rehabilitáció, rendszeres segélyezés, lelki gondozás.

A szociális csoportmunka és a közösségi szociális munka biztosítása arányait tekintve az Észak-alföldi régióban található válaszadók körében a legmagasabb, a település nagyságát tekintve pedig az ötvenezer főnél nagyobb lélekszámú településeken, a fenntartó szervezeti formáját vizsgálva pedig a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények körében.

Utcai szociális munkát a felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek 46,3%-a (25 intézmény) biztosít, 51,9% (28 intézmény) nem, 1,9% (1 intézmény) pedig nem válaszolt a kérdésre (lásd 80. számú ábra).

80. számú ábra: Az intézmények megoszlása – Végez-e utcai szociális munkát?

Regionálisan vizsgálva a kérdést, azt mutatják az adatok, hogy legnagyobb arányban a Dél-dunántúli (83,3%) és a Nyugat dunántúli (71,4%) intézmények biztosítanak utcai szociális munkát. A Dél-alföldi régióban működő éjjeli menedékhelyek 50,0%-a, a Közép-dunántúliak 42,9%-a, a Közép-magyarországiak 41,7%-a az Észak-magyarországiaknak csupán egyharmada (33,3%). Az Észak-alföldi régióban működő intézmények nem végeznek utcai szociális munkát.

Településnagyság szempontjából közelítve azt tapasztaltuk, hogy a húszezer főnél kisebb lélekszámú települések egyáltalán nem végeznek utcai szociális munkát (a vonatkozó jogszabály szerint az ekkora településeknek nem is kötelező). A húsz- és ötvenezer fő közötti települések egyharmada (38,9%), az ötven- és százezer fő közöttiek kétharmada (68,8%), a százezer fő feletti településeknek pedig fele (50,0%) biztosít utcai szociális munkát.

A fenntartó szervezeti formája mentén csoportosítva az adatokat, azt láttuk, hogy legnagyobb arányban a települési önkormányzatok (52,4%) és az alapítványok, egyesületek (52,4%) által fenntartott éjjeli menedékhelyek végeznek utcai szociális munkát. Ez az arány gazdasági társaságok körében 40,0%, a kistérségi társulások esetében pedig 16,7%. Az egyetlen egyházi fenntartású intézmény nem biztosít utcai szociális munkát.

Az intézmény szolgáltatásainak vizsgálata körében kitértünk arra is, hogy milyen típusú **szabadidős tevékenységeket** és milyen gyakorisággal szerveznek az igénybevevők számára az éjjeli menedékhelyeken. A különböző szabadidős tevékenységeket a 10. számú táblázatban foglaltuk össze.

10. számú táblázat: A hajléktalanok éjjeli menedékhelyein szervezett szabadidős tevékenységek

A szabadidős tevékenység megnevezése	Szervezi-e az adott szabadidős tevékenységet?		
	igen	nem	nincs válasz
előadások, felolvasások	17 31,5%	23 42,6%	14 25,9%
filmklub, filmvetítés	32 59,3%	14 25,9%	8 14,9%
társasjátékok, vetélkedők	30 55,6%	19 35,2%	5 9,3%
rendezvények, ünnepek	44 81,5%	7 13,0%	3 5,6%
mozi- és színházlátogatás	5 9,3%	32 59,3%	17 31,5%
kirándulás	11 20,4%	30 55,6%	13 24,1%
sportvetélkedők	19 35,2%	22 40,7%	13 24,1%
egyéb	18 33,3%	-	-

Látható a táblázatból, hogy a legnagyobb arányban, az intézmények négyötödében (81,5%) rendezvényeket, ünnepeket szerveznek, melyek gyakoriságára az alkalmankénti szervezés a jellemző az „igen” választ adó intézmények 90,9%-ában.

Az éjjeli menedékhelyek több mint felében jellemző a filmklub, filmvetítés (59,3%) és a társasjátékok, vetélkedők (55,6%) szervezése. A filmklubot, filmvetítést rendező intézmények egynegyede gyakrabban, mint havonta, további egynegyede pedig alkalmanként szervezi ezt a tevékenységet. A társasjátékokat, vetélkedőket szervezők szintén egynegyedére jellemző az alkalmankénti gyakoriság.

Az intézmények több mint egyharmada rendez sportvetélkedőket, jellemzően alkalmanként és ugyanezt tapasztaljuk az előadások, felolvasások esetében is. Mozi- és színházlátogatást csupán az éjjeli menedékhelyek 9,3%-ában szerveznek, szintén alkalmanként.

Viszonylag magas az egyéb választ, alkalmanként egyéb szabadidős tevékenységet is szervezők aránya (33,3%). Az egyéb válaszok között leginkább a következők fordulnak elő: közös főzés, szalonnasütés, kiállítás, tv, rádió, kerti munkák, művészeti tevékenységek (pl. kerámia-foglalkozás), újságolvasás.

Karácsonyi ünnepséget a felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek 94,4%-ában szokás szervezni, 5,6%-ában nem.

Istentisztelet csupán az intézmények 13,0%-ában (7 intézményben) van rendszeresen.

Az éjjeli menedékhelyek egynegyedében (24,1%) van **készségfejlesztő vagy önismereti tréning** az igénybevevők részére. Legnagyobb arányban a települési önkormányzatok (33,3%) és

a kistérségi társulások (33,3%) által fenntartott intézmények csoportjában. A tízezer főnél kisebb lélekszámú településeken nincs olyan éjjeli menedékhely, mely biztosítana készségfejlesztő vagy önismereti tréninget az igénybevevők részére, míg legnagyobb arányban (33,3%) a húsz- és ötvenezer fő közötti településeken biztosítanak. Regionális bontásban azt tapasztaltuk, hogy a Dél- és Közép-dunántúli régióban található intézményekben van legnagyobb – 50,0% körüli – arányban készségfejlesztő vagy önismereti tréning.

A felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek felében (50,0%) szerveznek **munkaerő-piaci (re)integrációs programo(ka)t** az igénybevevők részére, felében pedig nem.

Regionális csoportosításban elemezve az adatokat, azt tapasztaltuk, hogy az Észak-alföldi (83,3%) és a Dél-alföldi (60,0%) régióban működő intézmények körében a legmagasabb a munkaerő-piaci programokat szervezők aránya. Ezt követi a Közép-magyarországi régió, ahol 58,3% munkaerő-piaci (re)integrációs programo(ka)t indító éjjeli menedékhelyek aránya, majd a Dél-dunántúli régió 50,0%-kal és Közép-dunántúli régió 42,9%-kal. A legkisebb arányokat a Nyugat-dunántúli (28,6%) és Észak-magyarországi (16,7%) régiókban tapasztaltuk.

A település lélekszámát tekintve igen hullámzóak az arányok: a százezer fő feletti lélekszámú településeken működő intézmények közel háromnegyede (71,4%), az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken működők valamivel több mint egyharmada (37,5%), a húsz- és ötvenezer fő közötti, valamint az öt- és tízezer fő közötti lélekszámú településeken működők fele és a tíz- és húsz ezer fő közötti lélekszámú településeken működők csupán egynegyede szervez munkaerő-piaci programokat.

A fenntartó szervezeti formája szerint vizsgálva a kérdést és az arányokat: az egyetlen egyházi szervezet által fenntartott éjjeli menedékhely indított munkaerő-piaci (re)integrációs programo(ka)t a vizsgált időszakban. A gazdasági társaság által fenntartott szervezetek mutatkoznak igen aktívnak ebből a szempontból, hiszen 60,0%-uk szervez az igénybevevők számára munkaerő-piaci programokat. A kistérségi társulások által fenntartott intézményeknek pedig a fele (50,0%), a települési önkormányzat és az alapítvány, egyesület által fenntartottak 47,6% - 47,6%-a biztosít ilyen programokat.

A szervezetek által indított munkaerő-piaci (re)integrációs programok rövid bemutatását célzó nyitott kérdésre igen változatos válaszok érkeztek, egészen az életvezetési tanácsadástól a védett foglalkoztatásig. A tételes válaszokat jelen tanulmány 2. számú mellékletében soroltuk fel, melyből látható, hogy a leggyakrabban előforduló programok a különböző tréningek, tanácsadások, valamint képzések, tanfolyamok, melyek elsősorban az integráció érdekében a hajléktalan emberek munkaképességének, foglalkoztathatóságának javítását célozzák.

A kérdőív intézmények szolgáltatásaira vonatkozó részében arra is rákérdeztünk, hogy a felmérésben szereplő intézmények körében az igénybevevők részéről **merült-e fel igény képzésre** a 2006. január 1-jétől a kitöltésig terjedő időszakban. Az éjjeli menedékhelyek 55,6%-ában jelezték az igénybevevők különböző képzésre való igényüket, 44,4%-ában nem.

A Közép-magyarországi (75,0%) és a Közép-dunántúli (71,4%) régiókban működő intézmények jelezték legnagyobb arányban, hogy merült föl képzési igény a vonatkozó időszakban a szálláshelyet igénybevevők részéről. Az arányokat tekintve ezt követi a Dél-dunántúli régió, ahol az intézmények kétharmada (66,7%) számolt be felmerülő képzési igényekről, az Észak-alföldi és az Észak-magyarországi régióban 50,0% - 50,0%, a Dél-alföldi régióban pedig 40,0% a vonatkozó arány.

A település lélekszáma szerint vizsgálva az éjjeli menedékhelyeken felmerülő képzési igényeket, azt tapasztaltuk, hogy minél nagyobb lélekszámú településen működő intézményeket vizsgálunk, annál nagyobb arányban vannak azok, melyekben jelentkezett az igénybevevők részéről ilyen igény. Az öt- és tízezer fő közötti lélekszámú településeken működő intézményekben egyáltalán nem fordult elő, a tíz- és húszezer fő közötti lélekszámú településeken működők egynegyedében (25,0%), a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településeken működők több mint felében (55,6%) igen. Az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken működő éjjeli menedékhelyek 62,5%-a, a százezer fő és afölötti lélekszámmal bíró településen működők 64,3%-a mondta azt, hogy merült föl képzésre való igény a szálláshelyet igénybevevők körében.

A fenntartó szervezeti formáját tekintve: a gazdasági társaságok által fenntartott szervezetek számoltak be legkisebb arányban (40,0%) képzési igényekről. A települési önkormányzat által fenntartott intézmények 52,4%-a, az alapítvány, egyesület által fenntartottak 57,1%-a, a kistérségi társulás által fenntartottaknak pedig kétharmada (66,7%) mondta ugyanezt. Az egyetlen egyházi szervezet által fenntartott intézményben is mutatkozott képzésre való igény a szálláshasználók körében.

Iskolarendszerű képzésre a felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek 14,8%-ában (8 intézményben) merült föl igény, összesen 16 fő igénybevevő részéről a fent említett időszakban. Az iskolarendszerben való képzés lehetőségét az érintett intézmények 75,0%-a tudta biztosítani, összesen 9 fő részére (az igényüket jelző hajléktalan emberek 56,3%-ának).

Tanfolyamra való igényről az intézmények 48,1%-a (26 intézmény) számolt be, mely összesen 202 fő részéről merült fel a vonatkozó időszakban. A tanfolyamon való részvétel lehetőségét az érintett éjjeli menedékhelyek háromnegyede (76,9%) biztosította a jelentkezők 64,4%-a (130 fő) számára.

Előadásra csupán a felmérésben szereplő intézmények 5,6%-ában (3 intézményben) merült föl igény, összesen 56 fő részéről, melynek lehetőségét minden érintett intézmény biztosította minden jelentkező (és még további érdeklődők) számára.

Egyéb képzési – bemutatóra és konferenciára való – igényekről összesen 2 intézmény számolt be, melyeket összesen 8 fő jelezett. A bemutatón és konferencián való részvétel lehetőségét biztosították az intézmények, mely lehetőséggel összesen 6 fő élt.

A felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek 87,0%-ában nincs olyan szolgáltatás, melyért **térítési díjat** kérnek. Az intézmények 9,3%-ában (5 intézményben) kell térítési díjat fizetni az étkezésért, és 3,7%-ában (2 intézményben) pedig egyéb szolgáltatásokért (az egyik intézményben kétfogásos ebédért és a felső ruházat mosásáért, a másokban pedig a személyes tárgyak – ruhák, edények – tárolásáért).

Egy intézmény kivételével az éjjeli menedékhelyek mindegyikében (98,1%) van lehetősége az igénybevevőknek **személyes tárgyaik biztonságos elhelyezésére**. Nyitott kérdés formájában kerestünk választ arra, hogy az egyes intézmények milyen módon biztosítják a szálláshelyet igénybevevők személyes tárgyainak biztonságos elhelyezését. Az intézmények 84,9%-ában zárható szekrények, rekeszek állnak az igénybevevők rendelkezésére, 15,1%-ában egyéb módon oldják meg, például: „a szociális munkás zárja el az értékesebb tárgyakat”; „igény szerint az iratok, pénz leadható a portán”; „az irodai széfben”; „az orvosi szobában, vaskazettában”.

A felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek egyharmadában (35,2%) **jelentik be az igénybevevőket az intézmény címére**, kétharmadában (64,8%) nem⁵. Az igénybevevőket az intézmény címére bejelentő intézmények (19 intézmény) közül 13 adott választ arra, hogy hány nap elteltével teszi ezt meg: a legjellemzőbb (5 intézmény, 38,5%), hogy 30 nap elteltével, 5,6% (3 intézmény) esetében pedig már 1 nap elteltével. A többi válaszlehetőség mindegyike egy-egy intézménytől származik, melyek intervalluma 7 naptól 90 napig terjed (10 napot is csupán egy intézmény jelölt meg).

Legnagyobb arányban a Közép-magyarországi régióban található éjjeli menedékhelyeken jelentik be az igénybevevőket az intézmény címére (66,7%), ezt követően a Nyugat-dunántúli (57,1%) és Észak-alföldi (50,0%) régióban. Az Észak-magyarországi régióban működő

---

⁵ Az intézmények lakcímbjelentési gyakorlatához háttér információként jegyezzük meg a következőket: az 1992. évi LXVI. törvény (a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról, egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 146/1993. Kormányrendelettel) 36. § (3) bekezdése értelmében „a hajléktalanszálláson tíz napot meghaladóan tartózkodó lakcím nélküli személyt a szállásadónak a befogadástól számított tizedik napot követő huszonnégy órán belül be kell jelentenie a szálláshely szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjénél.”

intézmények egyharmadára (33,3%), a Közép-dunántúli régióban működők 14,3%-ára, a Dél-alföldi régióban működőknek pedig 10,0%-ára jellemző ez a gyakorlat. A Dél-dunántúli régióban nem volt olyan intézmény, mely bejelentené az igénybevevőket az intézmény címére.

Településnagyság szempontjából is igen változatos a kép: az öt- és tízezer fő közötti lélekszámú településeken működő intézmények 50,0%-ában jelentik be a szálláshelyet igénybevevőket az intézmény címére, a tíz- és húszezer fő közötti lélekszámú településeken működők körében nem találtunk olyan intézményt, ahol ez előfordulna. A húsz- és ötvenezer fős lélekszámú településeken található éjjeli menedékhelyek alig több mint egyötöde (22,2%), az ötven- és százezer fős lélekszámú településeken találhatók fele (50,0%) és a százezer főnél nagyobb lélekszámú településeken működők 42,9%-a válaszolta azt, hogy bejelenti címére az igénybevevőket.

A fenntartó szervezeti formáját illetően azt tapasztaltuk, hogy leginkább (52,4%) az alapítvány, egyesület által fenntartott intézményekben van jelen ez a gyakorlat, de a kistérségi társulások által fenntartottak felében (50,0%) és a gazdasági társaságok által fenntartott intézmények 40,0%-ában is. A települési önkormányzat által fenntartott éjjeli menedékhelyek körében 14,3%-ra jellemző, míg az egyetlen egyházi szervezet által fenntartott intézményre nem.

VII. Érdekképviselet

A felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek több mint felében (57,4%) működik, 42,6%-ában nem működik **érdekképviseleti fórum**.

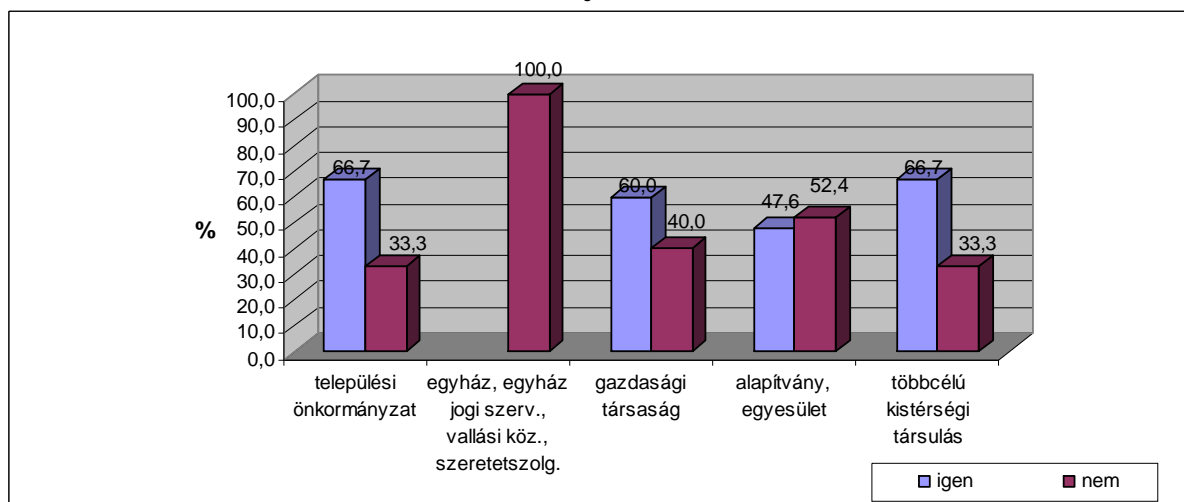
Regionális bontásban azt tapasztaljuk, hogy az Észak-magyarországi régióban működő intézmények mindegyike, a Dél-alföldi régióban 80,0%-a, a Közép- és Nyugat-dunántúli régióban egyaránt 57,1% - 57,1%-a, a Dél-dunántúli régióban működők fele, a Közép-magyarországi régióban 41,7%-a és az Észak-alföldi régióban működő intézmények 16,7%-a működtet érdekképviseleti fórumot.

A település lélekszámát tekintve pedig azt láttuk, hogy a húszezer fő alatti lélekszámú településnagyság-kategóriába tartozó intézmények fele működtet érdekképviseleti fórumot. A húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településen működő éjjeli menedékhelyek működtetnek legnagyobb arányban – 61,1%-ban – érdekképviseleti fórumot, az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településen működők 56,3%-a, a százezer fő és annál nagyobb lélekszámú településen működőknek pedig 57,1%-a.

A fenntartó szervezeti formája szerint azt mutatják az adatok (lásd 81. számú ábra), hogy a települési önkormányzatok és a kistérségi társulások által fenntartott intézmények kétharmada (66,7% - 66,7%), a gazdasági társaságok által fenntartottak 60,0%-a, az alapítványok, egyesületek

által fenntartottaknak pedig 47,6%-a működtet érdekképviseleti fórumot. A felmérésben szereplő egyetlen egyházi szervezet által fenntartott intézmény nem működtet érdekképviseleti fórumot.

81. számú ábra: Érdekképviseleti fórumot működtető intézmények aránya a fenntartójának szervezeti formája szerint

Az érdekképviseleti fórumot működtető intézmények (31 intézmény) közül 90,3% (28 intézmény) válaszolt arra a kérdésre, hogy **mióta működteti az érdekképviseleti fórumot**. Az intézmények 28,7%-a (8 intézmény) 1999 óta vagy annál korábban működtet érdekképviseleti fórumot, a legkorábbi működtetés – egyetlen intézmény esetében – 1993-ra datálódik. A válaszadó éjjeli menedékhelyek 71,4%-ában (20 intézmény) 2000-ben vagy azt követően jött létre érdekképviseleti fórum.

Az érdekképviseleti fórumot működtető intézmények (31 intézmény) közül 77,4% (24 intézmény) válaszolt arra a kérdésre, hogy **megalakulása óta hány alkalommal ülésezett az érdekképviseleti fórum**. A válaszadó intézményekben összesen 409 alkalommal üléseztek az érdekképviseleti fórumok megalakulásuk óta. Az átlagos ülés szám 17 (mind a medián, mind a módusz: 10), a legalacsonyabb ülés szám 1, a legtöbb pedig 52 volt a válaszadó 24 éjjeli menedékhelyen.

Az érdekképviseleti fórumot működtető intézmények (31 intézmény) közül 80,6% (25 intézmény) válaszolt arra a kérdésre, hogy **megalakulása óta hány panasz érkezett az érdekképviseleti fórumhoz**. A válaszadó intézményekben összesen 272 panasz érkezett az érdekképviseleti fórumhoz. A panaszok átlagos száma 11 (a medián: 2, a módusz: 0), a legalacsonyabb panasz szám 0, míg a legmagasabb 150 volt (ez utóbbi egyetlen intézmény esetében fordult elő).

A kérdőívben az érdekképviselőre vonatkozó kérdések között kíváncsiak voltunk arra is, hogy az egyes intézményekben **kik és milyen számban tagjai az érdekképviselői fórumnak**.

Az érdekképviselői fórumot működtető intézmények (31 intézmény) 96,8%-ában (30 intézményben) az igénybevevők tagjai az érdekképviselői fórumnak (egy intézmény nem válaszolt erre a kérdésre). A leggyakrabban adott válaszok szerint: 2 fő igénybevevő tagja az érdekképviselői fórumnak (legkevesebb 1 fő, legtöbb 30 fő).

A szálláshelyet igénybevevők hozzátartozói, illetve törvényes képviselői csupán 9 intézményben (29,0%) tagjai az érdekképviselői fórumnak, mindegyikben egy-egy fővel. Az érdekképviselői fórumot működtető intézmények 41,9%-ában nem tagjai a fórumnak az igénybevevők hozzátartozói, illetve törvényes képviselői, 29,0%-uk pedig nem válaszolt az erre irányuló kérdésre.

Az intézmény dolgozói a válaszadók 93,5%-ában (29 intézményben) tagjai az érdekképviselői fórumnak, 6,5% (két intézmény) pedig nem válaszolt arra, hogy dolgozói tagjai-e a fórumnak. A leggyakrabban adott válaszok szerint: 1 fő intézményi dolgozó tagja az érdekképviselői fórumnak (legkevesebb tehát 1 fő, legtöbb 3 fő dolgozó képviselteti magát a fórumban).

Az éjjeli menedékhelyet fenntartó szervezet képviselői az intézmények 83,8%-ában (26 intézményben) tagjai a fórumnak egy fővel képviselve a fenntartót (a többi – 5 – intézmény nem válaszolt erre a kérdésre).

A felmérésben szereplő intézmények nem jelezték, hogy a fentiekben felsoroltakon kívül lennének egyéb tagjai az érdekképviselői fórumnak.

Az alábbi 11. számú táblázat összefoglalást ad arról, hogy az éjjeli menedékhelyet **igénybevevőknek milyen lehetősége van problémáik jelzésére** az intézményekben (e kérdés esetén több válasz megjelölésére volt lehetőség).

11. számú táblázat: A hajléktalanok éjjeli menedékhelyein biztosított lehetőségek a felmerülő problémák jelzésére

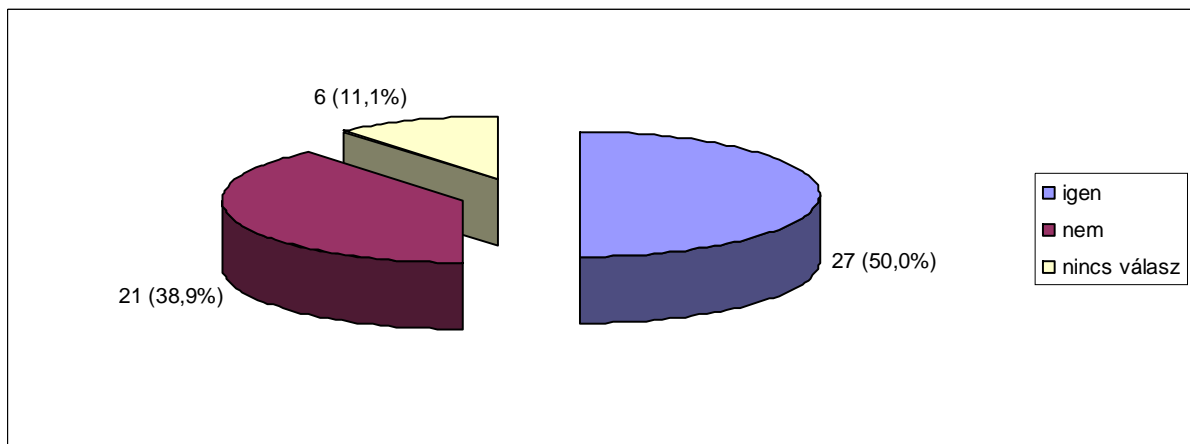
A probléma jelzésének módja	Éjjeli menedékhely	
	intézmény	%
panaszláda	6	11,1
intézményvezető felkeresése	50	92,6
bármely munkatárs felkeresése	46	85,2
ellátott jogi képviselő felkeresése	41	75,9
egyéb	8	14,8
Összesen	54	100,0

Látható a táblázat adataiból, hogy a problémák jelzésének leggyakoribb módja az intézményvezető (92,6%) és bármely munkatárs (85,2%) felkeresése. Az ellátott jogi képviselő felkeresése az intézmények háromnegyedében (75,9%) fennálló lehetőség, a panaszláda pedig csupán 11,1%-ukban. Az egyéb válaszok aránya 14,8%, melyek között a következő problémajelzési lehetőségeket jelenítették meg: fellebbezés a fenntartóhoz; polgármesteri fogadóóra; lakógyűlés; írásban petíció; észrevétel bejelentő lap (és voltak, akik az érdekképviseleti fórumot itt is megjelenítették).

VIII. Munkatársak⁶

A felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek felének (50,0%) **intézményvezetője rendelkezik szociális szakvizsgával**, 38,9%-ának vezetője nem, 11,1% pedig nem adott választ a kérdésre (lásd 82. számú ábra).

82. számú ábra: Az éjjeli menedékhelyek megoszlása az intézményvezetők szociális szakvizsgálata szerint

Legnagyobb arányban a kistérségi társulások (66,7%) és a gazdasági társaságok (60,0%) által fenntartott intézmények vezetői rendelkeznek szociális szakvizsgával. A települési önkormányzatok által fenntartott éjjeli menedékhelyeken az intézményvezetők 57,1%-ának, az alapítvány, egyesület által fenntartottakban 38,1%-ának van szociális szakvizsgálata. Az egyetlen egyházi szervezet által fenntartott intézményben nem rendelkezik a vezető szociális szakvizsgálattal.

Az intézmények alig több mint fele (51,9%) biztosít **szupervíziót** a szakmai munka támogatására, 37,0%-a nem, 11,1% pedig nem adott választ. A szupervíziót biztosító intézmények több mint felében (57,1%) alkalmanként kerül sor a munka ily módon történő támogatására, 28,5%-ában havonta, 10,7%-ában kéthetente és 3,6%-ában egyéb gyakorisággal.

⁶ Az intézményekben dolgozó munkatársakról szóló részletes adatokat külön tanulmányban elemezzük.

Esetmegbeszélést az éjjeli menedékhelyek 88,9%-ában tartanak, 9,3%-ában nem, 1,9% pedig nem adott választ. Esetmegbeszélésre a válaszadó intézmények több mint egynegyedében (29,8%) havonta kerül sor, további egynegyedében (25,5%) hetente vagy annál gyakrabban. Az esetmegbeszélések kéthetenkénti gyakorisága 23,4%-ra jellemző, az alkalmankénti pedig 19,1%-ra, egyéb gyakoriságot a válaszadók 2,1%-a jelzett.

A szakmai munkát támogató **egyéb tevékenységi formáról** a felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek 14,8%-a (8 intézmény) számolt be, jellemzően a következőkről: munkaértekezlet, munkamegbeszélés, team-megbeszélés, lelki gyakorlat, folyamatos tájékoztatás. E tevékenységekre havonta vagy annál gyakrabban kerül sor a válaszok tanúsága szerint.

A felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek több mint egyharmadában (38,9%) tapasztalja a kérdőív kitöltője a **kiégés tüneteit** az intézmény dolgozói körében, 59,3%-ában nem, 1,9% pedig nem adott választ.

A munkatársak körében kiégés tüneteit tapasztaló 21 intézményből 19 adott választ arra vonatkozóan, hogy hány fő esetében tapasztalja, ez alapján összesen 64 főt érintett (az egy intézményben tapasztalt legkisebb létszám: 1 fő, legnagyobb létszám: 8 fő).

IX. Az intézmény tárgyi feltételei

A felmérésben szereplő intézmények **épületét** illetően kérdést tettünk fel arra vonatkozóan, hogy összesen hány épületben működik, mikor és milyen célra épült a jelenleg éjjeli menedékhelyként használt ingatlan.

Az éjjeli menedékhelyként használt épületek számára 50 (92,6%) intézmény válaszolt, közülük 43 intézmény egy épületben működtet éjjeli menedékhelyet, 5 két épületben és 2 három épületben, tehát a válaszadó 50 intézmény összesen 59 épületben működik.

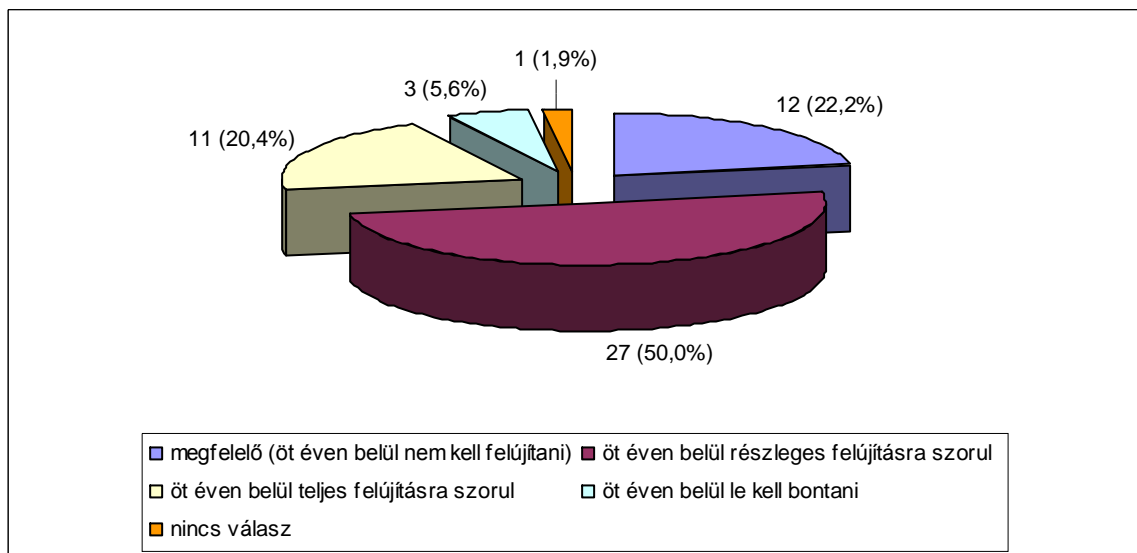
A rendelkezésre álló épületek 10,1%-a 1900-ban vagy annál korábban épült, 22,0%-a pedig 1901 és 1950 között, 50,8%-a 1951 és 2000 között. Csupán az épületek 6,8%-a tekinthető viszonylag új építésűnek, ezek 2001-ben vagy azt követően épültek. (További 6,8% nem válaszolt az építés évére vonatkozó kérdésre.)

A rendelkezésre álló épületek 20,3%-áról (12 épületről) mondták azt a válaszadók, hogy kifejezetten éjjeli menedékhely céljára épült, 13,6%-áról (8 épületről) pedig azt, hogy egyéb szociális vagy egészségügyi intézmény – pl. szociális otthon, kórház, csecsemőotthon, családok átmeneti otthona – működtetése céljából. Az intézmények közel kétharmada (62,7%) teljesen más célra épült eredetileg, a legjellemzőbb válaszok ebben a kategóriában: laktanya, munkásszálló,

lakóház, raktárépület. Az épületek 3,4%-a nem adott választ az épület eredeti funkciójára vonatkozóan.

Az éjjeli menedékhelyek helyet adó **épületek állapotáról** azt mutatják az adatok, hogy 22,2% állapota megfelelő, öt éven belül nem szorul felújításra, 50,0% öt éven belül részleges, 20,4% pedig öt éven belül teljes felújításra szorul és 5,6%-át öt éven belül le kell bontani, 1,9% nem adott választ (lásd 83. számú ábra).

83. számú ábra: Az éjjeli menedékhelyek megoszlása az épületek állapota szerint

Az épületek **műszaki állapotának** árnyaltabb megismerése céljából tettünk fel kérdéseket a tetőszerkezetre, nyílászárókra, burkolatokra, valamint a fűtés-, víz-, elektromossági és csatorna-rendszerre vonatkozóan. Az épület műszaki állapotát felmérő kérdésblokkra 4 intézmény (7,4%) egyáltalán nem válaszolt, de az egyes műszaki elemekre vonatkozó kérdéseknél is eltérő számú válasz érkezett, ezért az érvényes válaszok számát minden esetben külön jelezzük.

Az épületek **tetőszerkezetéről** a következő adatok állnak rendelkezésre: 33 intézmény válaszolt arra a kérdésre, hogy mikor készült a tetőszerkezet, eszerint a legkorábbi 1900-ban (egy intézményt, 3,0%-ot jelent), a legkésőbbi pedig 2006-ban (szintén egy intézményt, 3,0%-ot jelent). A válaszadó intézmények egyharmadában (33,3%) 1901 és 1950 között készült a tetőszerkezet, több mint felében (51,5%) pedig 1951 és 2000 között. Csúpan az intézmények 12,1%-ában készült a tetőszerkezet 2001-ben van azt követően.

Összesen 20 intézmény számolt be arról, hogy már volt felújítva az épület tetőszerkezete. A felújítások egynegyede (25,0%) 1990 és 2000 között történt, háromnegyede (75,0%) pedig 2001 és 2007 között.

Összesen 47 intézményből érkezett válasz arra vonatkozóan, hogy milyenek ítélik az épület tetőszerkezetének állapotát az adatfelvétel időpontjában. Válaszukat egy hatfokozatú skálán kértük jelölni, ahol a skála 1-es értéke azt jelentette, hogy a tetőszerkezet állapota egyáltalán nem megfelelő, a 6-os értéke pedig azt, hogy a tetőszerkezet állapota teljes mértékben megfelelő. A válaszadók fele (23 int.) adott 3-as vagy annál alacsonyabb értéket, míg a másik fele (24 int.) 4-es vagy annál magasabb értéket. Ha a szélső értékeket tekintjük: 1-es értéket csupán egy intézmény jelölt meg, 6-os értéket pedig 9 intézmény. Az átlagos érték a tetőszerkezet állapotára vonatkozóan: 3,8 (a medián: 4, a módusz: 3).

A tetőszerkezet felújításának költségét összesen 19 intézmény becsülte meg. A becsült összegek 300 000 Ft-tól 10 millió Ft-ig terjednek. Az összes becsült felújítási költség ezekben az intézményekben: 47 millió 800 ezer Ft. A tetőszerkezet felújításának átlagos költsége 1 millió 593 ezer Ft.

Az épületek **nyílászáróit** illetően 29 intézmény válaszolt arra a kérdésre, hogy mikor készültek a nyílászárók, eszerint a legkorábbi 1900-ban (két intézményt, 6,9%-ot jelent), a legkésőbbi pedig 2005-ben (szintén két intézményt, 6,9%-ot jelent). Az intézmények 37,9%-ában 1901 és 1950 között, további 37,9%-ában pedig 1951 és 2000 között készültek a nyílászárók, és 17,2% esetében pedig 2001 és 2005 között.

Összesen 23 intézmény számolt be arról, hogy már újították fel a nyílászárókat az épületben. A felújítások egyharmada (34,8%) 1950 és 2000 között, kétharmada (65,2%) pedig 2001 és 2007 között történt.

Összesen 47 intézményből érkezett válasz arra vonatkozóan, hogy milyenek ítélik az épület nyílászáróinak állapotát az adatfelvétel időpontjában. Válaszukat egy hatfokozatú skálán kértük jelölni, ahol a skála 1-es értéke azt jelentette, hogy a nyílászárók állapota egyáltalán nem megfelelő, a 6-os értéke pedig azt, hogy a nyílászárók állapota teljes mértékben megfelelő. A válaszadók több mint fele (25 int.) adott 3-as vagy annál alacsonyabb értéket, míg a kisebbik fele (22 int.) 4-es vagy annál magasabb értéket. Ha a szélső értékeket tekintjük: 1-es értéket 4 intézmény jelölt meg, 6-os értéket pedig 9 intézmény. Az átlagos érték a nyílászárók állapotára vonatkozóan: 3,6 (a medián: 3, a módusz: 2).

A nyílászárók felújításának költségét összesen 23 intézmény becsülte meg. A becsült összegek 100 000 Ft-tól 15 millió Ft-ig terjednek. Az összes becsült felújítási költség ezekben az intézményekben: 58 millió 800 ezer Ft. A nyílászárók felújításának átlagos költsége 1 millió 897 ezer Ft.

Az épületek (külső és belső) **burkolatának** készítési évére összesen 27 intézmény válaszolt, mely szerint a legkorábban készült burkolat 1900-ban, a legkésőbbi pedig 2005-ben készült (mindkét évszámot illetően egy-egy válaszunk van, 3,7%-3,7%). A válaszadó épületek egynegyedében (25,9%) 1901 – 1950 között, több mint felében (55,5%) 1951 – 2000 között, 14,8%-ában pedig 2001 – 2005 között készültek a burkolatok.

Összesen 28 intézmény számolt be arról, hogy épületükben már sor került a burkolatok felújítására. A felújítások egynegyede (25,0%) 1970 és 2000 között történt, míg háromnegyede 2001 és 2007 között.

Összesen 47 intézményből érkezett válasz arra vonatkozóan, hogy milyenek ítélik a burkolatok állapotát az adatfelvétel időpontjában. Válaszukat egy hatfokozatú skálán kértük jelölni, ahol a skála 1-es értéke azt jelentette, hogy a burkolatok állapota egyáltalán nem megfelelő, a 6-os értéke pedig azt, hogy a burkolatok állapota teljes mértékben megfelelő. A válaszadók fele (24 int.) adott 3-as vagy annál alacsonyabb értéket, míg a másik fele (23 int.) 4-es vagy annál magasabb értéket. Ha a szélső értékeket tekintjük: 1-es értéket 3 intézmény jelölt meg, 6-os értéket pedig 7 intézmény. Az átlagos érték a burkolatok állapotára vonatkozóan: 3,7 (a medián: 3, a módusz: 3). A burkolatok felújításának költségét összesen 23 intézmény becsülte meg. A becsült összegek 100 000 Ft-tól 15 millió Ft-ig terjednek. Az összes becsült felújítási költség ezekben az intézményekben: 72 millió 400 ezer Ft. A nyílászárók felújításának átlagos költsége 2 millió 413 ezer Ft.

Az épület **fűtési rendszerének** készítési évét 25 intézmény adta meg, mely szerint a legkorábban készült fűtési rendszer 1950-ből (két intézményt, 8,0%-ot jelent), a legkésőbbi pedig 2006-ból származik (egy intézményt, 4,0%-ot jelent). A válaszadó intézmények 80,0%-ában 1950 és 2000 között készült a fűtési rendszer, 20,0%-ában pedig 2001 és 2006 között.

Összesen 26 intézmény számolt be arról, hogy épületükben már sor került a fűtési rendszer felújítására. A felújítások közel egyharmada (30,8%) 1993 és 2000 között történt, míg kétharmada (69,2%) már 2001 és 2007 között.

Összesen 47 intézményből érkezett válasz arra vonatkozóan, hogy milyenek ítélik a fűtési rendszer állapotát az adatfelvétel időpontjában. Válaszukat egy hatfokozatú skálán kértük jelölni, ahol a skála 1-es értéke azt jelentette, hogy a fűtési rendszer állapota egyáltalán nem megfelelő, a 6-os értéke pedig azt, hogy a fűtési rendszer állapota teljes mértékben megfelelő. A válaszadók egyharmada (17 int.) adott 3-as vagy annál alacsonyabb értéket, míg a kétharmada (30 int.) 4-es vagy annál magasabb értéket. Ha a szélső értékeket tekintjük: 1-es értéket megjelölő intézmény nem volt, 6-os értéket pedig 8 intézmény jelölt meg. Az átlagos érték a fűtési rendszer állapotára vonatkozóan: 4,1 (a medián: 4, a módusz: 5).

A fűtési rendszer felújításának költségét összesen 13 intézmény becsülte meg. A becsült összegek 150 000 Ft-tól 6 millió Ft-ig terjednek. Az összes becsült felújítási költség ezekben az intézményekben: 26 millió 300 ezer Ft. A fűtési rendszer felújításának átlagos költsége 1 millió 96 ezer Ft.

Az épület **víz(vezeték)rendszerének** készítési évét 27 intézmény adta meg, mely szerint a legkorábban készült víz(vezeték)rendszer 1930-ból (egy intézményt, 3,7%-ot jelent), a legkésőbbi pedig 2004-ből származik (szintén egy intézményt, 3,7%-ot jelent). A válaszadó intézmények 85,2%-ában 1950 és 2000 között készült a víz(vezeték)rendszer, 11,1%-ában pedig 2001 és 2004 között.

Összesen 24 intézmény számolt be arról, hogy már volt felújítva az épület víz(vezeték)rendszere. A felújítások 45,8%-a 1990 és 2000 között történt, 54,2%-a pedig 2001 és 2007 között.

Összesen 47 intézményből érkezett válasz arra vonatkozóan, hogy milyenek ítélik az épület víz(vezeték)rendszerének állapotát az adatfelvétel időpontjában. Válaszukat egy hatfokozatú skálán kértük jelölni, ahol a skála 1-es értéke azt jelentette, hogy a víz(vezeték)rendszer állapota egyáltalán nem megfelelő, a 6-os értéke pedig azt, hogy a víz(vezeték)rendszer állapota teljes mértékben megfelelő. A válaszadók egyharmada (18 int.) adott 3-as vagy annál alacsonyabb értéket, míg kétharmada (29 int.) 4-es vagy annál magasabb értéket. Ha a szélső értékeket tekintjük: 1-es értéket csupán egy intézmény jelölt meg, 6-os értéket pedig 7 intézmény. Az átlagos érték a víz(vezeték)rendszer állapotára vonatkozóan: 4,0 (a medián: 4, a módusz: 3 és 5).

A víz(vezeték)rendszer felújításának költségét összesen 14 intézmény becsülte meg. A becsült összegek 20 000 Ft-tól 4 millió Ft-ig terjednek. Az összes becsült felújítási költség ezekben az intézményekben: 18 millió 270 ezer Ft. A válaszadó intézmények épületei víz(vezeték)rendszerének felújításának átlagos költsége 731 ezer Ft.

Az épületek **elektromossági rendszerének** kialakítási évére 24 intézmény válaszolt, mely szerint a legkorábbi elektromossági rendszer 1900-ban (egy intézményt, 4,2%-ot jelent), a legkésőbbi pedig 2004-ben készült (szintén egy intézményt, 4,2%-ot jelent). A válaszadó intézmények több mint háromnegyedének (79,2%) elektromossági rendszere 1950 és 2000 között készült, 16,7%-é pedig 2001 és 2004 között.

Összesen 21 intézmény számolt be arról, hogy már volt felújítva az épület elektromossági rendszere. A felújítások egyharmada (38,1%) 1995 és 2000 között történt, kétharmada (61,9%) pedig 2001 és 2007 között.

Összesen 47 intézményből érkezett válasz arra vonatkozóan, hogy milyenek ítélik az épület elektromossági rendszerének állapotát az adatfelvétel időpontjában. Válaszukat egy hatfokozatú

skálán kértük jelölni, ahol a skála 1-es értéke azt jelentette, hogy az elektromossági rendszer állapota egyáltalán nem megfelelő, a 6-os értéke pedig azt, hogy az elektromossági rendszer állapota teljes mértékben megfelelő. A válaszadók kisebbik fele (20 int.) adott 3-as vagy annál alacsonyabb értéket, míg a nagyobbik fele (27 int.) 4-es vagy annál magasabb értéket. Ha a szélső értékeket tekintjük: 1-es értéket csupán egy intézmény jelölt meg, 6-os értéket pedig 5 intézmény. Az átlagos érték az elektromossági rendszer állapotára vonatkozóan: 3,8 (a medián: 4, a módusz: 3).

Az elektromossági rendszer felújításának költségét összesen 14 intézmény becsülte meg. A becsült összegek 150 000 Ft-tól 4 millió Ft-ig terjednek. Az összes becsült felújítási költség ezekben az intézményekben: 22 millió 350 ezer Ft. A válaszadó intézmények épületeiben az elektromossági rendszer felújításának átlagos költsége 894 ezer Ft.

Az épületek **csatornarendszerének** kialakítási évére 21 intézmény válaszolt, adataik azt mutatják, hogy a legkorábbi csatornarendszer 1950-ből (két intézményt, 9,5%-ot jelent), a legkésőbbi pedig 2005-ből származik (egy intézményt, 4,8%-ot jelent). A válaszadó intézmények 85,7%-ában 1950 és 2000 között készült a csatornarendszer, 14,3%-ában pedig 2001 és 2005 között.

Összesen 14 intézmény számolt be arról, hogy már volt felújítva a csatornarendszere. A felújítások 57,1%-a 1990 és 2000 között történt, 42,9%-a pedig 2001 és 2007 között.

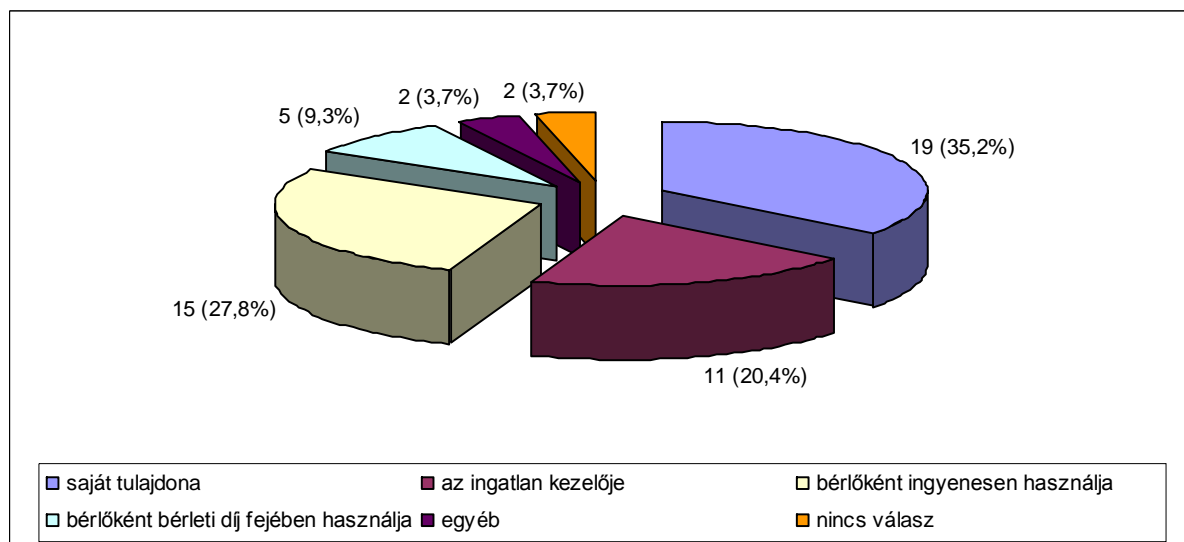
Összesen 44 intézményből érkezett válasz arra vonatkozóan, hogy milyenek ítélik az épület csatornarendszerének állapotát az adatfelvétel időpontjában. Válaszukat egy hatfokozatú skálán kértük jelölni, ahol a skála 1-es értéke azt jelentette, hogy a csatornarendszer állapota egyáltalán nem megfelelő, a 6-os értéke pedig azt, hogy a csatornarendszer állapota teljes mértékben megfelelő. A válaszadók fele (22 int.) adott 3-as vagy annál alacsonyabb értéket, fele (22 int.) 4-es vagy annál magasabb értéket. Ha a szélső értékeket tekintjük: 1-es értéket két intézmény jelölt meg, 6-os értéket pedig 5 intézmény. Az átlagos érték a csatornarendszer állapotára vonatkozóan: 3,6 (a medián: 3,5, a módusz: 2).

A csatornarendszer felújításának költségét összesen 18 intézmény becsülte meg. A becsült összegek 100 000 Ft-tól 6 millió Ft-ig terjednek. Az összes becsült felújítási költség ezekben az intézményekben: 22 millió 500 ezer Ft. A válaszadó intézmények épületeiben a csatornarendszer felújításának átlagos költsége 865 ezer Ft.

A tárgyi feltételekre vonatkozó kérdésblokkban kérdeztünk rá arra, hogy **milyen jogcímen használják az épületet** a felmérésben szereplő intézmények. Az adatok azt mutatják, hogy 35,2%-nak saját tulajdona az az épület, melyben az éjjeli menedékhely működik, 27,8% bérlőként

ingyenesen használja, 20,4% az ingatlan kezelője, 9,3% bérlőként bérleti díj fejében használja és 3,7% egyéb jogcímen, további 3,7% pedig nem válaszolt erre a kérdésre (lásd 84. számú ábra).

84. számú ábra: Az éjjeli menedékhelyek megoszlása az épület-használat jogcíme szerint

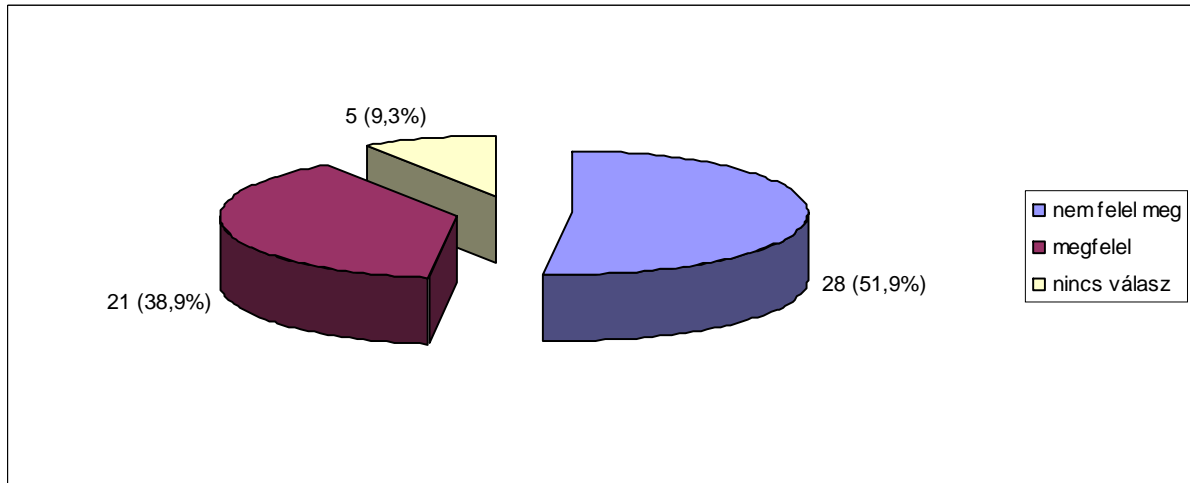

A tárgyi feltételek között kérdeztünk rá a jogszabály által előírt helyiségek meglétére és azok nagyságára is.

Elsőként az **egy főre jutó lakóterületet** vizsgáljuk, azaz azt, hogy hogyan alakul a felmérésben szereplő intézmények körében a jogszabály által előírt minimum 4 m² lakóterület. A vonatkozó kérdésekre 49 intézmény válaszolt, melynek alapján az éjjeli menedékhelyeken az átlagos egy főre jutó lakóterület 3,7 m².

A jogszabály által előírt egy főre jutó lakóterület az éjjeli menedékhelyek 38,9%-ában biztosított, tehát eléri vagy meghaladja a 4 m²-t. Ugyanakkor az intézmények több mint felében (51,9%) kevesebb, mint 4 m² lakóterület jut egy főre. Nincs adatunk 9,3% esetében (lásd 85. számú ábra). Itt némi ellentmondás mutatkozik a korábban elemzett (17. ábrában látható) adatokkal, ugyanis arra a kérdésünkre, hogy az intézményben eléri-e az egy főre jutó lakóterület a 4 m²-t, a válaszadók kereken 50,0%-a (27 intézmény) válaszolta, hogy igen. Ezzel szemben a most megismert adatokból azt látjuk, hogy ez csak az intézmények 38,9%-ára, azaz 21 intézményre igaz. (Jelen esetben az egy főre jutó lakóterületet a lakószobák összes alapterülete és az intézmény engedélyezett férőhelyszáma alapján számítottuk.)

85. számú ábra: Megfelel-e az egy főre jutó alapterület a jogszabály által előírt minimum 4 m² –nek?

Regionális bontásban azt tapasztaljuk, hogy legnagyobb arányban (50,0%) a Középmagyarországi, Észak-magyarországi és Észak-alföldi régiókban található intézmények felelnek meg a jogszabály által előírt minimum egy főre jutó lakóterületnek, ez az arány a Nyugat-dunántúli régióban 42,9%, a Dél-dunántúliban 33,3%, a Dél-alföldiben 30,0% és a Középdunántúli régióban csupán 14,3%.

Településnagyság szempontjából vizsgálva a kérdést, azt láttuk, hogy minél nagyobb egy település, annál kisebb arányban találunk ott olyan intézményeket, melyek megfelelnek a jogszabály által előírt egy főre jutó lakóterület minimum feltételének. Az öt- és tízezer fő közötti lélekszámú településeken 100,0% a minimum 4 m² egy főre jutó lakóterületet biztosító intézmények aránya, a tíz- és húsz ezer fő közötti lélekszámú településeken 75,0%, a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településeken 44,4%, az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településeken 37,5% és a százezer fő feletti lélekszámú településeken csupán 14,3%.

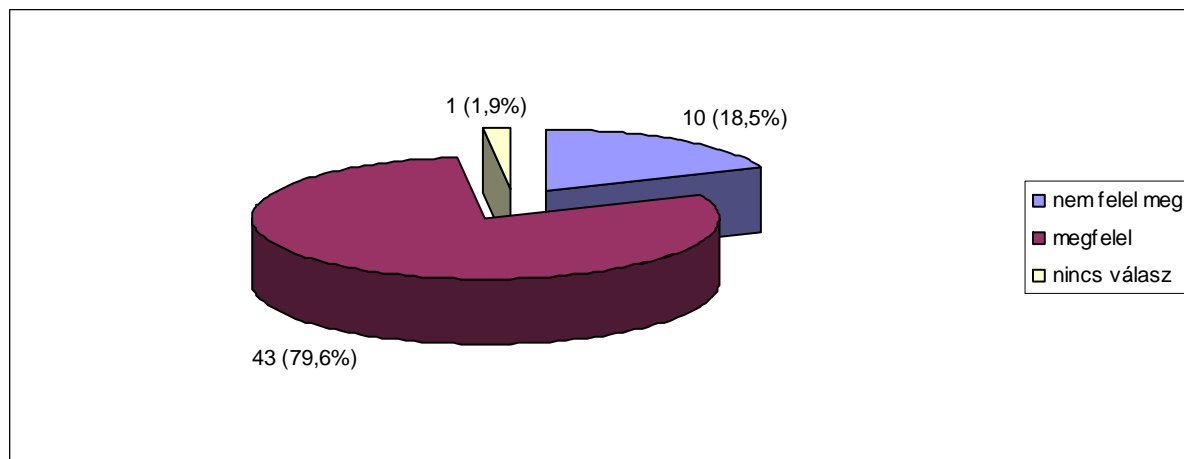
A fenntartó szervezeti formája szerint azt tapasztaljuk, hogy az egyetlen egyházi fenntartású éjjeli menedékhelyen megfelelő az egy főre jutó lakóterület nagysága. A gazdasági társaságok által fenntartottak 60,0%-áról mondhatjuk el ugyanezt, a települési önkormányzatok által fenntartottaknak pedig 38,1%-áról. Az alapítvány, egyesület által és a kistérségi társulás által fenntartott intézmények körében egyaránt 33,3% a jogszabály által előírt egy főre jutó lakóterület minimum feltételének megfelelők aránya.

A vonatkozó jogszabály azt is előírja, hogy az éjjeli menedékhelyen **egy lakószobában maximum 20 fő helyezhető el.** Az átlagos legmagasabb létszám egy lakószobában – 53 intézmény válasza alapján – 13,7.

Az intézmények több mint háromnegyedében (79,6%) megfelelő az egy lakószobában elhelyezhető személyek száma, azaz nem haladja meg a 20 főt, 18,5%-ában viszont meghaladja azt, 1,9% nem válaszolt a kérdésre (lásd 86. számú ábra). Az egy lakószobában több mint 20 főt

elhelyező intézményekben 21-től 48-ig terjed az egy lakószobában elhelyezett igénybevevők száma.

86. számú ábra: Megfelel-e az egy lakószobában elhelyezhető személyek száma a jogszabály által előírt maximum 20 főnek?

Regionális csoportosításban vizsgálva az adatokat, azt tapasztaljuk, hogy az Észak-alföldi régióban az intézmények 100,0%-a, a Dél-alföldi régióban 90,0%-a, a Közép- és Nyugat-dunántúli régióban 85,7%-85,7%-a, a Dél-dunántúli és Észak-magyarországi régióban 83,3%-83,3%-a, végül a Közép-magyarországi régióban 50,0%-a felel meg e tekintetben az előírásnak, azaz maximum 20 főt helyeznek el egy lakószobában.

A település lélekszáma tekintetében azt láttuk, hogy a két legkisebb kategóriában – azaz az ötezer főnél több, de húszezer főnél kevesebb lélekszámú településeken – működő intézmények egyikében sem haladja meg az egy lakószobában elhelyezhető igénybevevők száma a 20 főt. Ez az ötven- és százezer fő közötti lélekszámú településen működő éjjeli menedékhelyek 93,8%-áról, a húsz- és ötvenezer fő közötti lélekszámú településen működők 72,2%-áról és a százezer főnél nagyobb lélekszámú településen működők 64,3%-áról mondható el.

A fenntartó szervezeti formája szerint azt tapasztaljuk, hogy az egyetlen egyházi fenntartású és a kistérségi társulások által fenntartott éjjeli menedékhelyek mindegyikén eleget tesznek az egy lakószobában elhelyezhető igénybevevők maximum létszámára vonatkozó feltételnek. A települési önkormányzat által fenntartott intézmények 85,7%-a, a gazdasági társaság által fenntartottak 80,0%-a és az alapítványok, egyesületek által fenntartottak kétharmada (66,7%) tesz eleget e feltételnek.

A felmérésben szereplő intézmények 87,0%-a (47 int.) válaszolt arra, hogy hány **zuhanyzó, kád** áll az igénybevevők rendelkezésére az éjjeli menedékhelyen. A jogszabályi előírás szerint 15 ellátottra legalább egy zuhanyozó rendelkezésre kell álljon. A válaszadó intézmények adatai alapján azt tapasztaljuk, hogy átlagosan 8 fő jut egy zuhanyozóra (a medián: 7,5; a módusz:

10). E tekintetben az éjjeli menedékhelyek 95,7%-a megfelel az előírásoknak, 4,3% (2 int.) nem (az egyikben 20, a másikban 23 fő igénybevevőre jut egy zuhanyozó).

Az **illemhelyek** számára vonatkozóan összesen az intézmények 96,3%-a (52 int.) válaszolt. A válaszadó intézmények adatai alapján azt tapasztaljuk, hogy átlagosan 9 fő jut egy illemhelyre (a medián: 8,5; a módusz: 10). E tekintetben a válaszadó éjjeli menedékhelyek 88,5%-ában jut maximum 15 igénybevevőre legalább egy illemhely, 11,5%-ában pedig meghaladja a 15 főt az egy illemhelyre jutó igénybevevők száma.

A felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek 79,6%-ában van **közösségi együttlétre szolgáló helyiség**, 16,7%-ában nincs, 3,7% nem válaszolt.

A közösségi együttlétre szolgáló helyiség a Nyugat-dunántúli régióban elhelyezkedő intézmények 42,9%-ában, a Dél-dunántúli régióban találhatók egyharmadában (33,3%) hiányzik. Az Észak- és Dél-alföldi régióban található intézmények mindegyikében megtalálható. A többi régióban az átlag (16,7%) körüli a közösségi együttlétre szolgáló helyiséggel nem rendelkező éjjeli menedékhelyek aránya.

A közösségi együttlétre szolgáló helyiség hiánya kiemelkedően magas az ötven- és százezer fő közötti (31,3%), valamint a százezer főnél nagyobb lélekszámú (21,4%) településeken működő intézményekben, a húsz- és ötvenezer fős településeken található körében azonban csak 5,6%. A többi településnagyság-kategóriába tartozó települések éjjeli menedékhelyeinek mindegyikében van közösségi együttlétre szolgáló helyiség.

A fenntartó szervezeti formája szerint azt tapasztaljuk, hogy a települési önkormányzat által fenntartott intézmények 23,8%-ából, az alapítvány, egyesület által fenntartottak 19,0%-ából hiányzik a közösségi együttlétre szolgáló helyiség. A többi fenntartó típusú éjjeli menedékhelyek mindegyikében megtalálható a közösségi együttlétre szolgáló helyiség.

Az intézmények valamivel több mint felében (57,4%) található **betegszoba, illetve betegek elkülönítésére szolgáló helyiség**, 38,9%-ában nem, 3,7% nem válaszolt.

A Nyugat-dunántúli (57,1%), a Dél-alföldi (50,0%) és a Dél-dunántúli (50,0%) régióban található intézmények körében a legmagasabb a betegszobával, betegek elkülönítésére szolgáló helyiséggel nem rendelkezők aránya. Az Észak-magyarországi régióban elhelyezkedő intézmények mindegyikében megtalálható. A többi régióban az átlag (38,9%) körüli a betegszobával, betegek elkülönítésére szolgáló helyiséggel nem rendelkező éjjeli menedékhelyek aránya.

Az öt- és tízezer fős településeken működő intézmények egyikében sincs betegszoba, a százezer főnél nagyobb lélekszámú településeken működő intézmények 42,9%-ában nincs, a húsz- és ötvenezer fős településeken található 38,9%-ában, az ötven- és százezer fő közötti

településeken működők 37,5%-ában. A tíz- és húszezer fős településeken működő éjjeli menedékhelyek mindegyikében megtalálható a betegszoba, illetve betegek elkülönítésére szolgáló helyiség.

A kistérségi társulások által fenntartott intézmények fele (50,0%) nem rendelkezik betegszobával, az alapítvány, egyesület által fenntartottak 47,6%-a, a települési önkormányzat által fenntartottak egyharmada (33,3%) és gazdasági társaság által fenntartottak 20,0%-a. Az egyetlen egyházi fenntartású intézményben van betegszoba, illetve betegek elkülönítésére szolgáló helyiség.

Étel melegítésére, elfogyasztására szolgáló helyiség az intézmények 88,9%-ában található, 5,6%-ában nem, további 5,6% nem válaszolt.

Az Észak-magyarországi és a Dél-dunántúli régióban működő intézmények körében egyaránt 16,7%, Nyugat-dunántúli régióban elhelyezkedők körében pedig 14,3% az étel melegítésére, elfogyasztására szolgáló helyiséggel nem rendelkezők aránya. Az összes többi régióban található éjjeli menedékhelyek mindegyikén van ilyen helyiség az igénybevevők számára.

Az étel melegítésére, elfogyasztására szolgáló helyiség az ötven- és százezer fő közötti településeken működő intézmények 18,8%-ában nem áll az igénybevevők rendelkezésére, az összes többi településnagyság-kategóriában található intézmények mindegyikében viszont igen.

A fenntartó szervezeti formája szerint azt tapasztaljuk, hogy a települési önkormányzat által fenntartott intézmények 14,3%-ából hiányzik, míg az összes többi fenntartói kategóriában működő éjjeli menedékhelyek mindegyikében rendelkezésre áll.

A felmérésben szereplő intézmények 88,9%-ától (48 int.) kaptunk arra vonatkozó információt, hogy milyen **szolgáltatások és helyiségek** találhatóak az éjjeli menedékhelyeken, amelyeket a lakók önállóan, külön szervezés nélkül is igénybe vehetnek. Erről nyújt tájékoztatást a 12. számú táblázat. (Több válasz megjelölése is lehetséges volt.)

12. számú táblázat: A lakók által önállóan igénybe vehető szolgáltatások / helyiségek

A szolgáltatás/helyiség megnevezése	Adott szolgáltatást / helyiséget megjelölő intézmények	
	száma	aránya (%)
büfé	0	-
étel-,italautomata	11	20,4
szórakoztató eszközök (pl. csocsó, ping-pong)	40	74,1
nyilvános telefonfülke	8	14,8
postaláda	10	18,5
internet	18	33,3
könyvtár	25	46,3
kápolna, imaterem	0	-
egyéb	12	22,2

Láthatjuk, hogy az intézmények közel háromnegyedében önállóan használhatják az igénybevevők a különböző szórakoztató eszközöket, közel felében a könyvtárat, egyharmadában az internetet. Ugyanakkor egyetlen válaszadó intézményben sem találunk büfét, illetve imatermet, kápolnát. Az egyéb válaszok között a következőket sorolták fel a válaszadók pl.: sportpálya, televízió, napilap, hirdetési újság, orvosi rendelő, népkonyha.

X. Az intézmény költségvetése

Arra a kérdésre, hogy **a 2006. évben mekkora összeggel gazdálkodtak** a felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek, összesen 42 intézmény (77,8%) válaszolt. A válaszokból azt látjuk, hogy a legkisebb gazdálkodási keret a 2006. költségvetési évben 1 millió 548 ezer Ft, a legnagyobb pedig 85 millió Ft. Összességében a válaszadó 42 intézmény 1 milliárd 140 millió 578 ezer Ft-ból gazdálkodott a 2006. évben.

A 2006. évi **költségvetés forrásaira**, bevételeire vonatkozó kérdésekre 10 intézmény (18,5%) egyáltalán nem válaszolt. Ugyanakkor az egyes bevételi források arányára vonatkozó kérdéseknél is eltérő válaszokat kaptunk, ezért a válaszok számát minden esetben jelezzük.

Összesen 44 intézmény kapta meg 2006-ban az állami normatív támogatást teljes összegét, 10 intézmény válaszát nem ismerjük.

Az állami normatív hozzájárulás arányára vonatkozó kérdésre 43 intézmény válaszolt. Adataik szerint az állami normatív támogatás aránya legkevesebb 40,0%-ot, maximálisan pedig 100,0%-ot tett ki a 2006. költségvetési évben. Átlagos aránya a válaszadó éjjeli menedékhelyek körében: 79,5%. Összesen 10 intézmény (23,3%) esetében tapasztaltuk azt, hogy a 2006. évi költségvetése kizárólag állami normatív támogatásból állt.

Önkormányzati támogatásról összesen 24 intézmény számolt be, esetükben e támogatás aránya 1,0% és 54,0% között mozog. Átlagos aránya a válaszadó éjjeli menedékhelyek körében: 11,3%.

Térítési díjból származó bevételről 5 intézmény számolt be, melyekben e bevétel aránya 1,0% és 13,0% között mozog, az átlagos arány 1,1%. Itt meg kell jegyeznünk, hogy térítésmentes ellátási formáról van szó, de mint fentebb bemutattuk, az intézmények 9,3%-ában (5 intézményben) kérnek térítési díjat az étkezésért.

Összesen 7 intézmény jelezte, hogy van bevétele saját alapítvány/egyesület/gazdasági társaság tevékenységéből. E bevételi forrás 2006. évi költségvetésen belüli aránya 0,4% és 12,0% között mozog a válaszadó intézményekben, az átlagos érték 1,3%.

Pályázatokból származó bevételt összesen 22 intézmény tüntetett fel, esetükben a pályázati támogatásból származó forrás aránya 0,4% és 56,0% között mozog. Az átlagos érték 5,9%.

Összesen 10 intézménynek származott bevétele adományokból, melynek aránya a 2006. évi költségvetésben legkevesebb 0,6%, legtöbb pedig 12,0%, az átlagos arány 1,3%.

Egyéb bevételről 5 intézmény számolt be, melyekben e bevétel aránya 3,0% és 19,0% között mozog, az átlagos érték pedig 1,2%. Az egyéb bevételek között szerepeltették a következőket: egyházi kiegészítő támogatás, fenntartói támogatás/hozzájárulás, református egyház, szolgáltatás.

A felmérésben szereplő éjjeli menedékhelyek egynegyede (25,9%) mondta azt, hogy jelenlegi (az adatfelvétel idején releváns) **bevételi forrásaiból optimálisan tud működni**, több mint fele (53,7%) azonban nem tud, 20,4% pedig nem válaszolt erre a kérdésre.

Összesen 28 intézmény válaszolt arra a kérdésre, hogy hány százalékkal kellene növelnie bevételeit ahhoz, hogy optimálisan működhessen, válaszaik 10,0%-tól 50,0%-ig terjednek, az átlagos érték 20,8%.

Az intézmények 59,3%-ában végeznek valamiféle **értékelést** a szakmai munka eredményességére vonatkozóan, egyharmadában (33,3%) nem, 7,4% nem válaszolt.

Regionális bontásban azt tapasztaljuk, hogy a Nyugat-dunántúli régióban működő intézmények 57,1%-ában, a Közép-magyarországi és Észak-magyarországi régióban működők 50,0%-ában nem végeznek értékelést az intézményben folyó szakmai munka eredményességére vonatkozóan. Ez az arány az Észak-alföldi régióban működő intézmények körében 33,3%, a Dél-dunántúliban 16,7%, a Közép-dunántúliban 14,3% és a Dél-alföldi régióban működők körében 10,0%.

A település lélekszáma szerinti csoportosításban vizsgálva az adatokat, az a kép rajzolódik ki, hogy minél nagyobb lélekszámú településkategóriákat vizsgálunk, annál nagyobb arányban találunk olyan intézményeket, ahol végeznek értékelést a szakmai munka eredményességét illetően. Az öt- és tízezer, valamint a tíz- és húszezer fős településeken működő éjjeli menedékhelyek körében 50,0% az értékelést végzők aránya, a húsz- és ötvenezer fő közötti településeken működők körében 55,6%, az ötven- és százezer fő közöttiekben 56,3% és a százezer fős vagy annál nagyobb településeken már 71,4%.

A fenntartó szervezeti formája szerinti csoportosításban vizsgálva a kérdést, az körvonalazódik, hogy az egyetlen egyházi szervezet által fenntartott intézményben végeznek értékelést. A gazdasági társaságok által fenntartott menedékhelyek 80,0%-án szintén értékelik a szakmai munka eredményességét, ahogyan a kistérségi társulások által fenntartottak kétharmadában (66,7%) is. A települési önkormányzat által fenntartott intézmények 57,1%-ára, az alapítvány, egyesületek által fenntartottak 52,4%-ára jellemző, hogy értékelik a szakmai munkát.

Az értékelés módszerére vonatkozóan 51,8% (28 intézmény) válaszolt. A kitöltők több választ is adhattak, illetve minden olyan módszert felsorolhattak, melyet alkalmaznak a szakmai munka eredményességének értékelésekor. A válaszadók közül 10 intézmény említette a szakmai beszámoló készítését, 9 intézmény pedig a különböző (vezetői, munkatársi, team) értekezleteket az értékelés módszereként. Összesen 4 szervezet tett említést az igénybevevők körében végzett elégedettségi vizsgálatról 1 intézmény pedig az intézmény dolgozói körében végzett elégedettségi vizsgálatról, mint értékelési módszerről. A felsoroltak mellett még a következő válaszok fordultak elő: „szakmai ellenőrzések”, „kimutatások készítése”, „esetmegbeszélés”, „milyen arányban sikerül a kliensek körében a kivezetés”.

Az értékelés gyakoriságára 42,5% (23 intézmény) adott választ. A leggyakrabban előforduló válaszok: évente (a válaszadók 21,7%-a), félévente (21,7%), negyedévente (17,4%) és havonta (17,4%) végzett értékelések. További – egy-egy intézményben – előforduló válaszok az értékelés gyakoriságára vonatkozóan: háromhavonta, állandóan, hetente, kéthetente, évente többször.

Arra vonatkozóan, hogy a felmérésben szereplő intézmények mit tekintenek az **eredményesség kritériumainak** nyitott kérdést tettünk fel, és több kritérium megnevezésére is lehetőség volt. Igen változatos válaszok érkeztek egészen az igénybevevők elégedettségétől a kiléptetésen keresztül az integrációig. De olyan válaszokkal is találkozhatunk az eredményesség kritériumaira érkező válaszok között, mint pl.: higiénia, jó légkör, a házirend betartása, az intézmény dolgozóinak elkötelezettsége stb. Az összes eredményesség kritériumaira beérkezett választ a 3. számú mellékletben tüntettük fel.

A **szakmai munka eredményességét befolyásoló tényezőkre** is kiterjedt a felmérés. A kérdőívet kitöltőknek 12 felsorolt tényezőt kellett értékelni egy hatfokozatú skálán, melynek 1-es értéke jelzi, ha adott szempont indifferens a szakmai munka eredményessége szempontjából, a 6-os pedig, ha az adott tényező nagymértékben befolyásolja azt. Az egyes szempontok átlagos értékeit a 13. számú táblázat mutatja.

13. számú táblázat: A szakmai munka eredményességét befolyásoló tényezők

A szakmai munka eredményességét befolyásoló tényező	Átlagos érték
a jogszabályi környezet	5,0
a személyzet képzettsége	5,1
a személyzet létszáma	4,9
a személyzet elkötelezettsége	5,6
az infrastruktúra minősége	4,4
a finanszírozás módja	4,6
a finanszírozás mértéke	5,0
pályázati lehetőségek	4,9
az igénybevevők viszonyulása az ellátáshoz	5,0
az intézmény szakmai programja	4,5
az intézmény vezetése	5,1
a fenntartó elvárásai	4,5

Látható a táblázatban feltüntetett átlagos értékekből, hogy összességében a felsorolt tényezők mindegyikét úgy értékelték a válaszadók, hogy befolyásolja a szakmai munka eredményességét. A legmagasabb átlagos értéket a személyzet elkötelezettsége esetében tapasztaljuk (5,6). E tényező esetén 1-es értéket egyetlen válaszadó sem jelölt meg, 6-os értéket pedig a kitöltők kétharmada (68,5%). Szintén magas az átlagos érték (5,1) a személyzet képzettsége és az intézmény vezetése esetében, de a jogszabályi környezetről, a finanszírozás mértékéről, az igénybevevők ellátáshoz való viszonyulásáról – mely tényezők átlagos értéke: 5,0 – is úgy gondolják a válaszadók, hogy jelentős mértékben befolyásolják a szakmai munka eredményességét. A legalacsonyabb átlagos értéket (4,4) az infrastruktúra minősége kapta, ebben az esetben sem találkoztunk 1-es értéket megjelölő válaszadóval, a 6-os értéket pedig 20,4% jelölte meg.